

प्रदेश सभा
प्रदेश नं.-५, बुटवल
विधेयक सङ्ग्रह
चौथो अधिवेशन

प्रदेश सभा सचिवालय
बुटवल

प्रदेश सभा
प्रदेश नं. ५, बुटवल

दोस्रो अधिवेशन
(२०७६/०२/०२-२०७६/०६/०२)

श्री पूर्ण बहादुर घर्ती - सभामुख
श्री कृष्णी थारु - उपसभामुख

सम्पादन तथा प्रकाशन मण्डल

श्री दुर्लभ कुमार पुनमगर - प्रदेश सभा सचिव
श्री श्याम प्रसाद श्रेष्ठ - उपसचिव (कानून)
श्री सीता धिमिरे - कानून अधिकृत
श्री विवश बोहरा - कम्प्युटर अपरेटर

प्रकाशक : प्रदेश सभा सचिवालय, प्रदेश नं. ५, बुटवल, नेपाल

वितरण : निःशुल्क

प्रकाशन प्रति : १२०० प्रति

प्रकाशन मिति : २०७६, पुष

सर्वाधिकार : प्रदेश सभा सचिवालयमा सुरक्षित

मुद्रण : प्रकाश अफसेट प्रेस, बुटवल

विषय सूची

सं.	विधेयकको नाम	पेज नं.
१.	आर्थिक वर्ष २०७६/७७ को सेवा र कार्यहरुको लागि प्रदेश नं. ५ प्रदेश सञ्चित कोषबाट केही रकम खर्च गर्ने र विनियोजन गर्ने सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक	१
२.	प्रदेश नं. ५, प्रदेश सरकारको अर्थसम्बन्धी प्रस्तावलाई कार्यान्वयन गर्न बनेको विधेयक	१२
३.	प्रदेश नं. ५ प्रदेश पदक सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक	४४
४.	प्राइभेट फर्म दर्ता गर्ने सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक	५२
५.	सडक सवारी, यातायात तथा परिवहन सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक	५८
६.	प्रदेशको अभिलेख संरक्षण सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक	१२३
७.	साझेदारी सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक	१३१
८.	प्रदेश नं. ५, सूचना तथा संचार प्रविधि प्रतिष्ठानको स्थापना तथा संचालन सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक	१५२
९.	प्रदेश नं. ५ अन्तर्गतका स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यको सुविधा सम्बन्धी ऐन, २०७५ लाई संशोधन गर्न बनेको विधेयक	१६४
१०.	प्रदेश नं. ५ प्रदेश सभाका पदाधिकारी तथा सदस्यको पारिश्रमिक र सुविधा सम्बन्धी ऐन, २०७५ लाई संशोधन गर्न बनेको विधेयक	१६५

आर्थिक वर्ष २०७६/७७ को सेवा र कार्यहरूको लागि प्रदेश नं. ५ प्रदेश सञ्चित कोषबाट केही रकम खर्च गर्ने र विनियोजन गर्ने सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक

प्रस्तावना: आर्थिक वर्ष २०७६/७७ को सेवा र कार्यहरूको लागि प्रदेश नं. ५ प्रदेश सञ्चित कोषबाट केही रकम खर्च गर्ने अधिकार दिन र सो रकम विनियोजन गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

प्रदेश नं. ५ प्रदेश सभाले यो ऐन बनाएको छ ।

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:** (१) यस ऐनको नाम "प्रदेश विनियोजन ऐन, २०७६" रहेको छ ।

(२) यो ऐन संवत् २०७६ साल श्रावण १ गते देखि प्रारम्भ हुनेछ ।

२. **आर्थिक वर्ष २०७६/७७ को निमित्त प्रदेश सञ्चित कोषबाट रकम खर्च गर्ने अधिकार:** आर्थिक वर्ष २०७६/७७ को निमित्त अनुसूची - १ बमोजिम प्रदेश सञ्चित कोषमाथि व्ययभार हुने रकम बाहेक अनुसूची - २ को महल ३ मा उल्लिखित निकायले गर्ने सेवा र कार्यहरूका निमित्त सोही अनुसूचीको महल ४ मा उल्लिखित चालु खर्च र महल ५ मा उल्लिखित पूँजीगत खर्च समेत गरी महल ६ मा उल्लिखित जम्मा रकम रु. ३६,४९,०६,०९,०००।- (अक्षरेपी छत्तीस अर्ब एकचालिस करोड छ लाख नौ हजार) मा नबढाई निर्दिष्ट गरिए बमोजिम प्रदेश सञ्चित कोषबाट खर्च गर्न सकिनेछ ।

३. **विनियोजन:** (१) यस ऐनद्वारा प्रदेश सञ्चित कोषबाट खर्च गर्न अधिकार दिइएको रकम आर्थिक वर्ष २०७६/७७ को निमित्त अनुसूची - २ को महल ३ मा उल्लिखित निकायले गर्ने सेवा र कार्यहरूको निमित्त विनियोजन गरिनेछ ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि अनुसूची-२ को महल ३ मा उल्लिखित निकायले गर्ने सेवा र कार्यहरूको निमित्त विनियोजन गरेको रकम मध्ये कुनै अनुदान संकेतमा

बचत हुने र कुनै अनुदान संकेतमा नपुग हुने देखिन आएमा आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयले बचत हुने अनुदान संकेतबाट नपुग हुने अनुदान संकेतमा रकम सार्न सक्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम रकम सार्दा जम्मा रकमको १० प्रतिशतमा नबढ्ने गरी कुनै एक वा एक भन्दा बढी अनुदान संकेतबाट अर्को एक वा एक भन्दा बढी अनुदान संकेतमा रकम सार्न तथा निकास र खर्च जनाउन र चालु तथा पूँजीगत खर्च व्यहोर्न एक स्रोतबाट अर्को स्रोतमा रकम सार्न सकिनेछ ।

तर,

(क) एउटै अनुदान संकेत भित्रका बजेट शीर्षक/उपशीर्षकहरुमा रकमान्तर गर्दा जतिसुकै रकम रकमान्तर गर्न सकिनेछ ।

(ख) पूँजीगत खर्च शीर्षक तर्फ विनियोजित रकम चालु खर्च शीर्षकमा रकमान्तर गर्न सकिने छैन ।

(४) स्थानीय तहका लागि अनुदान संकेत ८०१ मा विनियोजन भएको वित्तीय समानीकरण अनुदान रकम अन्य अनुदान संकेतमा रकमान्तर हुने छैन ।

(५) उपदफा (१), (२) र (३) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि अनुदान संकेत ६०२ आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय - विविधमा विनियोजन भएको रकम जुन अनुदान संकेतमा निकास र खर्च हुने हो सोही अनुदान संकेतमा रकम सार्न तथा निकास र खर्च जनाउन बाधा पर्ने छैन ।

४. अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरणः (१) अनुदान संकेत ८०१ को रकम स्थानीय तहले कानून बमोजिम खर्च गर्न पाउने गरी अनुदानको रूपमा स्थानीय सञ्चित कोषमा हस्तान्तरण गरिने छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको रकममध्ये वित्तीय समानीकरण अनुदानको एक चौथाईले हुन आउने रकम प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालयले सम्बन्धित सञ्चित कोषमा दाखिला हुने गरी प्रत्येक आर्थिक वर्षको भदौ १० गतेभित्र, कार्तिक १० गतेभित्र, माघ १० गतेभित्र र बैशाख १० गतेभित्र गरी चार किस्तामा निकास गर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिमको वित्तीय समानीकरण अनुदानबाट खर्च भएको रकमको विवरण स्थानीय तहले सम्बन्धित प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालयमा प्रत्येक आर्थिक वर्षको कार्तिक ७ गतेभित्र, माघ ७ गतेभित्र, बैशाख ७ गतेभित्र र वार्षिक आर्थिक विवरण अर्को आर्थिक वर्षको भदौ ७ गतेभित्र पेश गर्नु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि उपदफा (३) बमोजिमको विवरण प्राप्त नभएमा वित्तीय समानीकरण अनुदान बापतको बाँकी रकम रोक्का गर्न सकिनेछ ।

(५) उपदफा (१) बमोजिमको अनुदान रकममध्ये सशर्त अनुदान रकमको एक चौथाईले हुन आउने रकम प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालयले सम्बन्धित सञ्चित कोषमा दाखिला हुने गरी प्रत्येक आर्थिक वर्षको भाद्र १० गतेभित्र निकास गर्नेछ ।

(६) स्थानीय तहले सशर्त अनुदान बापत हस्तान्तरण भएको रकम जुन क्षेत्रको योजना वा कार्यक्रमको लागि प्राप्त भएको हो सोही क्षेत्रको योजना वा कार्यक्रमको लागि मात्र खर्च गर्नुपर्दछ ।

(७) उपदफा (५) बमोजिमको सशर्त अनुदान रकमको खर्च भएको विवरण प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालयमा पेश गर्नुपर्नेछ । कामको प्रगतिको आधारमा प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालयले क्रमशः स्थानीय सञ्चित कोषमा निकास गर्नेछ ।

(८) प्रदेश सरकारले स्वीकृत गरेको कार्यविधि बमोजिम प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालयले स्थानीय तहलाई समपुरक र विशेष अनुदानको रकम हस्तान्तरण गर्नुपर्नेछ ।

(९) सशर्त, समपुरक र विशेष अनुदानको रकम अषाढ मसान्तसम्म खर्च नभई बचत भएमा त्यस्तो बचत रकम सम्बन्धित स्थानीय तहले प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय मार्फत प्रदेश संचित कोषमा फिर्ता दाखिल गर्नुपर्नेछ ।

(१०) उपदफा (९) बमोजिम अनुदानको रकम फिर्ता दाखिल नभएमा प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालयले त्यस्तो रकम अर्को वर्ष हस्तान्तरण गर्ने वित्तीय समानीकरण र सशर्त अनुदानबाट कट्टा गरी समायोजन गर्नेछ ।

५. योजना वा कार्यक्रम कार्यान्वयन सम्बन्धी विशेष व्यवस्था:

(१) यस ऐन बमोजिम प्रदेश सरकारको कुनै निकायबाट कार्यान्वयन हुने गरी रकम विनियोजन भएको कुनै योजना वा कार्यक्रम स्थानीय तहमार्फत कार्यान्वयन गर्नुपर्ने भएमा प्रदेश सरकारको सम्बन्धित मन्त्रालयले स्थानीय तहले कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने गरी निर्णय गर्नु पर्नेछ ।

(२) यस ऐन वा प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि स्थानीय तहको बजेट तथा कार्यक्रममा समावेश भएको कुनै योजना वा कार्यक्रम स्थानीय तहले प्रदेश सरकारको सम्बन्धित कार्यालयमार्फत कार्यान्वयन गराउन आवश्यक ठानेमा प्रदेश सरकारको सम्बन्धित मन्त्रालयको स्वीकृति लिई सम्बन्धित स्थानीय तहले त्यस्तो योजना वा कार्यक्रम प्रदेश सरकारको सम्बन्धित कार्यालयमार्फत कार्यान्वयन गर्ने गरी निर्णय गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (१) र (२) बमोजिमको निर्णयको जानकारी प्रदेश सरकार, आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय, प्रदेश

सरकारको सम्बन्धित मन्त्रालय, प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय र सम्बन्धित स्थानीय तहलाई दिनु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (१) बमोजिम स्थानीय तहले कार्यान्वयन गर्ने निर्णय प्राप्त भएमा प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालयले त्यस्तो निर्णयलाई खर्च गर्ने अख्तियारी मानी एकल खाता कोष प्रणालीमा सम्बन्धित स्थानीय तहको कार्यालयलाई प्रदेश निकायको रूपमा कार्यालय कोड दिई सोही कोडबाट प्रचलित प्रदेश कानून बमोजिमको रकम निकास दिनु पर्नेछ ।

(५) उपदफा (२) बमोजिम स्थानीय तहको योजना तथा कार्यक्रम प्रदेश सरकारको सम्बन्धित कार्यालयमार्फत कार्यान्वयन गर्ने निर्णय भएमा स्थानीय तहले सो निकायको नाममा प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालयमा रहेको कार्यसञ्चालन कोष खातामा जम्मा हुने गरी रकम निकास दिनु पर्नेछ ।

६. लेखाङ्कन, प्रतिवेदन तथा लेखापरीक्षण:

(१) यस ऐन बमोजिम एक तहको बजेट तथा कार्यक्रममा समावेश भएको कुनै योजना वा कार्यक्रम अर्को तहबाट कार्यान्वयन गर्दा रकम विनियोजन भएको तहको खर्च एकाइको रूपमा प्रचलित कानूनले तोके बमोजिमको लेखा राखी आन्तरिक तथा अन्तिम लेखापरीक्षण गराउनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम योजना वा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने तहले आर्थिक विवरण तयार गरी प्रमाणित गराई त्यस्तो आर्थिक विवरण रकम विनियोजन भएको तहमा पठाउनु पर्नेछ ।

७. वित्तीय अनुशासन:

(१) स्थानीय तहले कानून बनाई आफूले उठाएको राजस्व र यस ऐन बमोजिम प्राप्त गरेको अनुदान खर्च गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम कानून बनाउँदा देहाय बमोजिमको व्यवस्था समावेश हुने गरी बनाउनु पर्नेछः-

(क) प्रदेश सरकारको आर्थिक र वित्तीय नीतिको अनुशरण गर्ने,

(ख) सबै आय आफ्नो सञ्चित कोषमा दाखिल गर्ने,

(ग) अनुदानको रकम जुन प्रयोजनको लागि प्राप्त भएको हो सोही प्रयोजनको लागि प्रयोग गर्ने,

(घ) पूँजीगत खर्चको रूपमा विनियोजन भएको रकम चालू खर्चमा रकमान्तर गर्न नपाइने,

(ङ) प्रचलित संघीय कानून र प्रदेश कानूनले निर्धारण गरे बमोजिमको आय व्ययको वर्गीकरण, लेखाङ्कन तथा लेखा प्रणाली राख्ने ।

द. अख्तियारी तथा कार्यक्रम स्वीकृति:

(१) प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि विनियोजन भएको रकम प्रचलित कानूनको अधीनमा रही खर्च गर्ने अख्तियारी यो ऐन प्रारम्भ भएको दिनदेखि अधिकारप्राप्त अधिकारीलाई हुनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम खर्च गर्ने अख्तियारीको आधारमा प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालयले सम्बन्धित निकायलाई विनियोजन भएको रकम निकास दिनेछ ।

(३) कुनै निकायलाई एकभन्दा बढी निकायबाट खर्च गर्ने गरी रकम विनियोजन भएकोमा विनियोजन भएको निकायको प्रमुखले यो ऐन प्रारम्भ भएको मितिले पन्ध्र दिनभित्र विनियोजन भएको सम्पूर्ण रकम खर्च गर्ने निकायलाई बाँडफाँड गरी त्यसको जानकारी प्रदेश सरकार, आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय, प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालयलाई दिनु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिमको बाँडफाँडबाट रकम प्राप्त गर्ने निकायको प्रमुखलाई त्यस्तो रकम खर्च गर्न अख्तियारी प्राप्त भएको मानिनेछ।

(५) प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि प्रदेश मन्त्रालयगत बजेट सूचना प्रणालीमा विस्तृत रूपमा क्रियाकलाप उल्लेख गरी समावेश भएको कार्यक्रम त्यस्तो कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने प्रयोजनको लागि स्वीकृत कार्यक्रम मानिनेछ।

तर प्रशासनिक खर्च बाहेक प्रदेश मन्त्रालयगत बजेट सूचना प्रणालीमा विस्तृत रूपमा क्रियाकलाप उल्लेख नभएको कार्यक्रमको हकमा विस्तृत क्रियाकलाप खुलाई २०७६ श्रावण मसान्तभित्र सम्बन्धित मन्त्रालयको सचिवबाट स्वीकृत गराई प्रदेश मन्त्रालयगत बजेट सूचना प्रणालीमा प्रविष्टी गरी आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयबाट स्वीकृत गराउनु पर्नेछ।

(६) उपदफा (५) बमोजिम मन्त्रालयगत बजेट सूचना प्रणालीमा समावेश भएको कुनै कार्यक्रम संशोधन गर्नुपर्ने भएमा सम्बन्धित निकायले प्रदेश सरकार, आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयको सहमति लिनु पर्नेछ।

(७) उपदफा (६) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि प्रदेश मन्त्रालयगत बजेट सूचना प्रणालीमा समावेश भएको कार्यक्रमको चौमासिक विभाजनमा संशोधन गर्नुपर्ने भएमा सम्बन्धित मन्त्रालयको सचिवको स्वीकृति लिनु पर्नेछ।

(८) उपदफा (७) बमोजिम संशोधन भएको जानकारी प्रदेश सरकार, आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय, प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालयलाई दिनु पर्नेछ।

९. कार्यविधि तथा मापदण्ड बनाउन सक्ने:

(१) यस ऐनको कार्यान्वयन गर्न प्रदेश सरकारले आवश्यक कार्यविधि तथा मापदण्ड बनाउन सक्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको कार्यविधि तथा मापदण्ड प्रदेश राजपत्रमा प्रकाशन गरिनेछ ।

१०. बाधा अड्काउ फुकाउने:

यस ऐनको कार्यान्वयन गर्दा कुनै बाधा उत्पन्न भएमा प्रदेश सरकारले प्रदेश राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी बाधा अड्काउ फुकाउन सक्नेछ ।

अनुसूची-१
(दफा २ सँग सम्बन्धित)
नेपालको संविधान बमोजिम
प्रदेश नं. ५ प्रदेश सञ्चित कोष माथि व्ययभार हुने रकम

रु. हजारमा

१	२	३	४	५	६
क्र. सं.	अनुदान संकेत	शीर्षककोनाम	चालु	पूँजीगत	जम्मा
१	२०२	प्रदेश सभा	५१९१	०	५१९१
२	६०२	आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय - फैसला वा आदेश बमोजिम तिर्नु पर्ने रकम	१०००	०	१०००
जम्मा			६१९१	०	६१९१

अनुसूची -२
(दफा २ र ३ सँग सम्बन्धित)
प्रदेश नं. ५ प्रदेश सञ्चित कोषबाट व्यय हुने रकम

रु. हजारमा

१	२	३	४	५	६
क्र. सं.	अनुदानसंकेत	शीर्षककोनाम	चालु	पुँजीगत	जम्मा
१	२०२	प्रदेश सभा	२८०४९४	४६०८९	३२६५८३
२	२१६	मुख्य न्यायधिवक्ता	१५२६७	७२६०	२२५२७
३	३०१	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	१८४८२४	४८३४५	२३३१६९
४	३०५	आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	११८९३७	४०६६५	१५९६०२
५	३०७	उद्योग,पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय	१३५२०३१	१५३६०८०	२८८८१११
६	३१२	भूमि व्यवस्था, कृषि तथा	३७९८०२९	२७८५६०	४०७६५८९

		सहकारी मन्त्रालय			
७	३१४	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	३४२२४६	४६५८२०	८०८०६६
८	३३७	भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	९७१५०४	१४८७०४०५	१५८४१९०९
९	३५०	सामाजिक विकास मन्त्रालय	३५८०९९८	८११२२८	४३९२२२६
१०	६०२	आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय - विविध	२८०००००	४७२०२७	३२७२०२७
११	८०१	स्थानीय तह समानीकरण अनुदान	५०००००	०	५०००००
१२	८०१	स्थानीय तह सशर्त अनुदान	१३८९८००	०	१३८९८००
१३	८०१	स्थानीय तह समपुरक अनुदान	१५०००००	०	१५०००००
१४	८०१	स्थानीय तह विशेष अनुदान	१००००००	०	१००००००
		जम्मा	१७८३४१३०	१८५७६४७९	३६४१०६०९

सभाबाट पारित मिति: २०७६/०३/०८, प्रमाणीकरण मिति: २०७६/०३/१२

प्रदेश नं. ५, प्रदेश सरकारको अर्थसम्बन्धी प्रस्तावलाई कार्यान्वयन गर्न

बनेको विधेयक

प्रस्तावना: प्रदेश नं. ५, प्रदेश सरकारको आर्थिक वर्ष २०७६/७७ को अर्थसम्बन्धी प्रस्तावलाई कार्यान्वयन गर्नको निमित्त कर र शुल्क लगाउने तथा राजश्व संकलन र राजश्व प्रशासनसम्बन्धी कानूनी व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकाले,

प्रदेश नं ५, प्रदेश सभाले यो ऐन बनाएको छ ।

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:** (१) यस ऐनको नाम “प्रदेश आर्थिक ऐन, २०७६” रहेको छ।

(२) यो ऐन २०७६ साल साउन १ गतेदेखि प्रारम्भ हुनेछ।

२. **घरजग्गा लगायतको रजिष्ट्रेशन शुल्क:** (१) प्रदेश भित्र घरजग्गा लगायतको रजिष्ट्रेशन गर्दा अनुसूची-१ बमोजिम घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क, सेवा शुल्क र रोक्का शुल्क लगाईने र असूल उपर गरिनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको शुल्कको संकलन घरजग्गा लगायतको रजिष्ट्रेशनका बखत सम्बन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिकाले गर्नेछ । गाउँपालिका वा नगरपालिकामा साधन, स्रोत, जनशक्ति तथा कार्यालय व्यवस्थापन नभएसम्म नेपाल सरकारको तोकिएको कार्यालयले प्रदेशले निर्धारण गरे बमोजिमको दर अनुसारको शुल्क उठाई अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ५ बमोजिम प्रदेश र स्थानीय सञ्चितकोषमा दाखिला गर्नुपर्नेछ।

(३) मालपोत कार्यालयबाट पारित हुने लिखतहरूमा लिईने रजिष्ट्रेशन शुल्क लगायतका शुल्कहरूको प्रयोजनको लागि घर, जग्गा र घरजग्गा लगायतको मुल्याङ्कन गर्न आवश्यक समितिको गठन र कार्यविधि प्रदेश सरकारले तोकेबमोजिम हुनेछ।

३. **सवारी साधन कर:** (१) प्रदेशभित्र सवारी साधन दर्ता गर्दा अनुसूची-२ बमोजिम सवारी साधन कर लगाई असूल उपर गरिनेछ।

- (२) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि टाँगा, रिक्सा, अटोरिक्सा र विद्युतीय रिक्सा (ई-रिक्सा) मा गाउँपालिका वा नगरपालिकाले सवारी साधन कर लगाई असूल उपर गर्नेछ ।
४. **मनोरञ्जन कर:** (१) प्रदेशभित्र सञ्चालित मनोरञ्जन सेवामा अनुसूची-३ बमोजिम मनोरञ्जन कर लगाईने र असूल उपर गरिनेछ ।
(२) उपदफा (१) बमोजिमको करको प्रशासन सम्बन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिकाले गर्नेछ ।
५. **विज्ञापन कर:** प्रदेशमा विज्ञापन सामग्री राखे वापतको विज्ञापन कर सम्बन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिकाले लगाई असूल उपर गर्नेछ ।
६. **कृषि आयमा कर:** (१) प्रदेशभित्र अनुसूची-४ बमोजिम कृषि आयमा कर लगाई असूल उपर गरिनेछ ।
(२) उपदफा (१) बमोजिम कर लगाउने कार्यविधि प्रदेश सरकारले तोके बमोजिम हुनेछ ।
७. **पर्यटन शुल्क:** (१) प्रदेशभित्र अनुसूची-५ बमोजिम पर्यटन शुल्क लगाई असूल उपर गरिनेछ ।
(२) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि प्रदेश सरकारले अन्यथा व्यवस्था गरेको बाहेक गाउँपालिका वा नगरपालिकाभित्र रहेका उद्यान, पार्क, सङ्ग्रहालय तथा नेपाल सरकारले प्रवेश शुल्क उठाउन अनुमति दिएका प्राचिन स्मारक र पुरातात्विक सम्पदामा प्रवेश गरेवापत सम्बन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिकाले पर्यटन शुल्क लगाई असूल उपर गर्नेछ ।
८. **प्राकृतिक स्रोत शुल्क:** (१) प्रदेशभित्र अनुसूची-६ बमोजिम ढुङ्गा, गिटी, बालुवा, माटो र दहत्तर बहत्तरको संकलनमा शुल्क लगाई असूल उपर गरिनेछ ।
(२) उपदफा (१) बमोजिमको शुल्कको संकलन सम्बन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिकाले गर्नेछ ।

९. दर घटाउन, बढाउन वा छुट दिन सकिने: (१) प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि प्रदेश सरकारले आवश्यकता अनुसार यो ऐन र अन्य कानूनबमोजिम लगाइएका शुल्क र करको दर घटाउन, बढाउन वा त्यस्तो शुल्क र कर आंशिक वा पूर्ण रूपमा छुट दिन सक्नेछ। त्यस्तो दर घटाइएको, बढाइएको वा छुट दिइएको सूचना प्रदेश राजपत्रमा प्रकाशन गर्नुपर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम करको दर घटाइएको, बढाइएको वा कुनै शुल्क र कर आंशिक वा पूर्णरूपमा छुट दिइएको विवरण प्रत्येक वर्ष आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयले प्रदेश सभामा पेश गर्नुपर्नेछ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम दिइएको छुट सुविधाको कसैले दुरुपयोग गरेमा वा कुनै खास प्रयोजनको लागि छुट सुविधामा प्राप्त गरेको मालवस्तु अन्य प्रयोजनमा प्रयोग गरेमा त्यसरी छुट दिइएको शुल्क र कर रकम असूल उपर गरी सो रकम बराबर जरिवाना गर्नेछ।

१०. प्रक्रिया सरलीकरण वा बाधा अड्काउ फुकुवा गर्न सक्ने: प्रचलित करसम्बन्धी कानून तथा यस ऐनको कार्यान्वयनको क्रममा सार्वजनिक शान्ति र व्यवस्थामा गम्भिर खलल पुगेको वा सार्वजनिक आवागमनमा अवरोध भएको वा विपद्को कारणले उल्लेखित कानूनले प्रदान गरेको कुनै सुविधा उपभोग गर्न नपाउने अवस्था सिर्जना भएमा, कुनै जटिलता देखिएमा वा उल्लेखित कानून तथा यस ऐनको कार्यान्वयनमा कुनै बाधा अड्काउ पर्न गएमा आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयले आवश्यकता अनुसार अवधि थप गर्न, प्रक्रिया सरलीकरण गर्न वा कार्यान्वयनमा देखिएको बाधा अड्काउ फुकुवा गर्न सक्नेछ।

११. प्रदेश सरकारले तोके बमोजिम हुनेः यस ऐनमा उल्लेख नभएका तर प्रदेश सरकार अन्तर्गतका निकायहरूबाट प्रदान गरिने सेवावापत लिईने शुल्क तथा दस्तुर प्रदेश सरकारले प्रदेश राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी तोके बमोजिम हुनेछ ।

अनुसूची-१

(दफा २ सँग सम्बन्धित)

रजिष्ट्रेशन शुल्क, सेवा शुल्क र घरजग्गा रोक्का शुल्क

क. घरजग्गा लगायतका अन्य रजिष्ट्रेशन शुल्क

सि.नं.	लिखतको प्रकार	रजिष्ट्रेशन शुल्कको दर (अन्यथा उल्लेख भएकोमा बाहेक) थैली अङ्कमा			
		म.न.पा. क्षेत्रकोशुल्क	उप म.न.पा. क्षेत्रको शुल्क	न.पा. क्षेत्रको शुल्क	गा.पा. क्षेत्रको शुल्क
१.	<u>राजिनामा, सट्टापट्टा र सगोलनामाको लिखत</u>				
	क) राजिनामा, सट्टापट्टा र सगोलनामाको लिखतको थैली अंकमा	५%	४.५%	४%	२%
	ख) सामुहिक आवास योजना अन्तर्गत निर्मित भवन आवास इकाईको लिखतको थैली अंकमा	४%	३%	२%	१%
	ग) सामुहिक आवास योजना अन्तर्गत निर्मित भवन सहितको घरजग्गाको लिखतको थैली अङ्कमा	५%	४.५%	४%	२%

२.	छोडपत्र (संयुक्त लिखत थैली अङ्कमा) दर्ताफारी (संयुक्त दर्तावाला वीचको) लिखतको थैली अङ्कमा	२.५%	२%	२%	१%
३.	<p>हालैदेखिको वकसपत्रको लिखत</p> <p>हालैदेखिको वकसपत्रको लिखतको थैली अंकमा</p> <p>क) बाजे, बज्यै, आमा, बाबु, पति, पत्नी, दाजु, भाउजु, भाइ, भाईबुहारी दिदी, बहिनी, छोरा, छोराबुहारी, छोरी, छोरीज्वाईँ, सासु, ससुरा, जेठाजु, जेठानी, देवर, देउरानी, भतिजा, भतिजी, नाति, नातिनी, नातिनीबुहारी, काका, काकी, मामा, माइजु, भान्जा, भान्जी ठूलो-बुवा, ठूली- आमा (बाबु तर्फका) आमाजु, नन्द, सौता- सौता र एकै दाजु भाईको छोरा, छोरी, फूपू र भदा भदै बीच ।</p> <p>अ) रु.१ लाखसम्मको थैली अङ्कमा</p> <p>आ) रु.१ लाखभन्दा माथि जतिसुकै थैली अङ्कमा</p> <p>ख) अन्य वकसपत्र र दानपत्रको थैली अङ्कमा</p> <p>स्पष्टीकरण : सरकारी विश्वविद्यालय, सरकारी</p>	<p>१.५%</p> <p>२.५%</p> <p>१५%</p>	<p>१%</p> <p>२%</p> <p>१५%</p>	<p>१%</p> <p>२%</p> <p>१५%</p>	<p>०.५%</p> <p>१%</p> <p>१०%</p>

	क्याम्पस÷कलेज, सामुदायिक विद्यालय, सामुदायिक अस्पताल, नेपाल सरकारका कार्यालय, प्रदेश तथा स्थानीय तह तथा नेपाल सरकारको नाममा प्राप्त हुने दानपत्रको लिखतमा कुनै शुल्क लाग्ने छैन ।				
४.	अंशवण्डा तथा अंश भर्पाईको लिखत अंशवण्डा तथा अंश भर्पाईको लिखतमा क) रु.३० लाखसम्मको थैली अङ्कमा ख) रु.३० लाख भन्दा वढी रु. २ करोडसम्मको थैली अङ्कमा ग) रु. २ करोड भन्दा माथिको थैली अङ्कमा	०.२% ०.३% ०.५%	०.२% ०.३% ०.५%	०.२% ०.३% ०.५%	०.२% ०.३% ०.५%
५.	मानो छुट्टिएको र मानो जोडिएको लिखत क) मानो छुट्टिएको प्रति लिखत ख) मानो जोडिएको प्रति लिखत	.१२०००१- रु.१५०००१-	रु.११०००१- . १२०००१-	रु.१००००१- रु.१००००१-	रु.५०००१- रु.५०००१-
६.	शेषपछिको वकसपत्रको लिखत शेषपछिको वकसपत्र÷अष्टलोहको प्रतिलिखत क) तीन पुस्ताभित्रको ख) तीन पुस्ताबाहिरको	रु.७०००१- रु.१२०००१-	रु.६०००१- रु.११०००१-	रु.५०००१- रु.१००००१-	रु.२०००१- रु.४०००१-

७.	<u>बन्धकीको लिखत</u> दृष्टिबन्धकी, भोगबन्धकी र लखबन्धकीको लिखतको थैली अंकमा	१%	१%	१%	१%
८.	<u>अधिकारनामा, मञ्जुरीनामा र अख्तियारनामाको लिखत</u> अधिकारनामा, मञ्जुरीनामा र अख्तियारनामाको लिखत	रु.२०००१-	रु.२०००१-	रु.२०००१-	रु.२०००१-
९.	<u>कपाली तमसुक र करारनामाको लिखत</u> दाखील खारेज नहुने कपाली तमसुक र करारनामाको प्रति लिखत	१%	१%	१%	१%
१०.	सि.नं. ४ को अंशवण्डा तथा अंश भरपाईको लिखत घर वा जग्गा वा घरजग्गा दुवै भएको इलाकाको कुनै मालपोत कार्यालयबाट पारित गर्न सकिने छ । सि.नं. १ देखि १५ सम्मका अन्य घर वा जग्गा वा घरजग्गा दुवै रजिष्ट्रेशन शुल्क लाग्ने लिखतहरू घर जग्गा भएको इलाकाको कार्य गर्ने कार्यालय बाहेक अन्य कार्यालयबाट पारित गर्न सकिने छैन । स्थायी ठेगाना भन्दा बाहेक अन्य इलाकाबाट अंशवण्डा वा अंश भरपाई गर्दा स्थायी ठेगाना भएको इलाकामा यस अघि अंशवण्डा वा अंश भरपाई भए वा नभएको बुझि एकिन गर्नुपर्ने ।				
११.	गुठी स्थापना लिखत (गुठी वापत दर्ता)	रु.६००१-	रु.५५०१-	रु.५००१-	रु.४००१-
१२.	घर बहाल लिखत वापत पहिलो	५%	४.५%	४%	३%

	महिनाको बहाल रकमको				
१३.	फलोपभोग (युजु फ्रकटी)	रु.१०००१-	रु.८००१-	रु.७००१-	रु.५००१-
१४.	शेषपछिको बकसपत्र संशोधन वा रद्द गर्दा:				
	क. शर्त संसोधन	रु.१५००१-	रु.१२००१-	रु.१०००१-	रु.५००१-
	ख. बकस पत्र रद्द	रु.२०००१-	रु.१७००१-	रु.१५००१-	रु.१०००१-
१५.	अन्य लिखत				
	क. रकम खुलेकोमा	३%	२.५%	२%	१%
	ख. रकम नखुलेकोमा	रु.७०००१-	रु.६०००१-	रु.५०००१-	रु.३०००१-

ख. सेवा शुल्क

सि.नं.	विवरण	सेवा शुल्कको दर (अन्यथा उल्लेख भएकोमा बाहेक) थैली अङ्कमा			
		म.न.पा. क्षेत्रको शुल्क	उप म.न.पा. क्षेत्रको शुल्क	न.पा. क्षेत्रको शुल्क	गा.पा. क्षेत्रको शुल्क
१.	<p><u>लिखत रजिष्ट्रेशनको लागि</u> <u>डोर माग गर्ने निवेदनमा</u> <u>डोर शुल्क:</u> क) तराई क्षेत्रमा ख) अन्य क्षेत्रमा</p>	<p>रु.१५०००।- रु.१५०००।-</p>	<p>रु.१००००।- रु.७०००।-</p>	<p>रु.७०००।- रु.५०००।-</p>	<p>रु.३०००।- रु.२०००।-</p>
२.	<p><u>वित्तीय धितो</u> नेपाल राष्ट्र बैंकबाट वित्तीय कारोवार गर्न स्वीकृति प्राप्त बैंक, वित्तीय तथा सहकारी संस्थाबाट दिने कर्जाको धितोबन्धक वा दृष्टिबन्धक लिखतमा क) रु. १,००,०००।-</p>				

सम्मको लिखतको थैली अङ्कमा	रु.१०००१-	रु.१०००१-	रु.१०००१-	रु.१०००१-
ख) रु. १,००,०००१- भन्दा बढी रु. ५,००,०००१- सम्मको थैली अङ्कमा	रु.१५००१-	रु.१५००१-	रु.१५००१-	रु.१५००१-
ग) रु. ५,००,०००१- भन्दा बढी रु.१०,००,०००१- सम्मको थैली अङ्कमा	रु.२५००१-	रु.२५००१-	रु.२५००१-	रु.२५००१-
घ) रु.१०,००,०००१- भन्दा बढी रु.२०,००,०००१- सम्मको थैली अङ्कमा	रु.३०००१-	रु.३०००१-	रु.३०००१-	रु.३०००१-
ङ) रु.२०,००,०००१- भन्दा बढी रु.५०,००,०००१- सम्मको थैली अङ्कमा	रु.५०००१-	रु.५०००१-	रु.५०००१-	रु.५०००१-
च) रु. ५०,००,०००१-				

	भन्दा बढी रु. १,००,००,०००।- सम्मको थैलीअङ्कमा छ) रु १,००,००,०००।- भन्दा बढी रु.२,००,००,०००।- सम्मको थैली अङ्कमा ज) रु २,००,००,०००।- भन्दा बढी रु.५,००,००,०००।- सम्मको थैलीमा अङ्कमा झ) रु.५,००,००,००० भन्दा बढी जतिसुकै थैली अङ्कमा	रु.२००००।- .३००००।- रु.६५०००।- रु.१०००००।-	रु.२००००।- .३००००।- रु.६५०००।- रु.१०००००।-	रु.२००००।- .३००००।- रु.६५०००।- रु.१०००००।-	रु.२००००।- .३००००।- रु.६५०००।- रु.१०००००।-
३.	<u>लीज</u> सरकारी जग्गा लिजमा उपलव्ध गराउने	सरकारी जग्गा दर्ता तथा लिजमा उपलव्ध गराउन प्रदेश सरकारले नीति बनाई शुल्क तोक्न सक्नेछ ।			
४.	<u>जग्गाधनी दर्ता श्रेस्ताको</u> <u>प्रतिलिपिको लागि (टिकट</u>				

	बाहेक) प्रति पुर्जा क) तराई क्षेत्र ख) अन्य क्षेत्र नोट: जुनसुकै प्रयोजनको लागि प्रतिलिपि लिँदा समेत लागु हुनेछ	रु.१०००।- रु.१०००।-	रु.७००।- रु.५००।-	रु.५००।- रु.३००।-	रु.२००।- रु.१००।-
५.	दाखिल खारेज शुल्क क) करार अनुसार लिखत पारित गर्न ठहर्‍याएको फैसला वा मिलापत्र अनुसारको दाखिल खारेज गर्दा ख) अन्य मिलापत्र (अंश र अपुताली बाहेक) को दाखिल खारेज गर्दा ग) बैंक वित्तीय संस्था वा सहकारी संस्थाबाट कर्जा प्रवाह गर्दा लिएको धितो	५% ३% ५%	४.५% २.५% ४.५%	४% २% ४%	२% १% २%

	<p>लिलाम गर्दा व्यक्तिले सकार गरी बैंक तथा वित्तीय संस्थाको पत्रानुसार व्यक्तिको नाउमा दा.खा. गर्दाको थैली अङ्कमा</p> <p>घ) बैंक वित्तीय संस्था वा सहकारी संस्थाबाट कर्जा प्रवाह गर्दा लिएको धितो लिलाम गर्दा व्यक्तिले सकार नगरी ऋणीकै नामबाट बैंक वित्तीय संस्था वा सहकारी संस्थाले आफ्नो नाँउमा दाखिल खारेज गर्दा प्रति मिसिल</p> <p>ड) बैंक, वित्तीय संस्था वा सहकारी संस्थाले कर्जा प्रवाह गर्दा लिएको धितो लिलाममा बैंक वा संस्था</p>	<p>रु.७०००।-</p> <p>२.५%</p>	<p>रु.६०००।-</p> <p>२%</p>	<p>रु.५०००।-</p> <p>२%</p>	<p>रु.२०००।-</p> <p>१%</p>
--	---	------------------------------	----------------------------	----------------------------	----------------------------

<p>आफैले सकार गरेपछि सम्बन्धित ऋणीलाई नै फिर्ता गर्दा पारित गर्ने लिखतको थैली अङ्कमा</p> <p>१) भूमिसुधार कार्यालयबाट जग्गा बाँडफाँट भई दा.खा. हुन आँउदा प्रति मिसिल</p> <p>२) अदालत वा न्यायिक निकायको फैसला बमोजिम लिलाम बढाबढ गरी दाखिल खारेज गर्दा प्रति मिसिल</p>	<p>रु.५००१-</p> <p>रु.५०००१-</p>	<p>रु.४००१-</p> <p>रु.३०००१-</p>	<p>रु.३००१-</p> <p>रु.१०००१-</p>	<p>रु.२००१-</p> <p>रु.५००१-</p>
<p>च) शेषपछिको वकसपत्रको दाखिल खारेज</p> <p>क) तीनपुस्ता भित्रको भए</p>	<p>सबै क्षेत्रका लागि अंशवण्डा सरह</p>			
<p>ख) तीनपुस्ता बाहिरको भए (थैली अंक) मा</p>	<p>अंशवण्डा सरह तोकिएको रकममा १० प्रतिशत थप</p>			

६.	नामसारी	नामसारी क) तीन पुस्ता भित्रको नामसारी गर्दा ख)तीन पुस्ताभन्दा बाहिरको नामसारी गर्दा	रु.१५००१-	रु.१२००१-	रु.१०००१-	रु.५००१-
			रु.३५००१-	रु.३०००१-	रु.३०००१-	रु.१५००१-
७.	हाल साविक	पुनः नापजाँच पछिको श्रेस्ता हाल साविक तथा अद्यावधिक गर्दा प्रति मिसिल	रु.४००१-	रु.३००१-	रु.२००१-	रु.१००१-
८.	घर कायम	श्रेस्ता पूर्जामा घर जनाउने प्रति निवेदनमा	रु.२५००१-	रु.२०००१-	रु.२०००१-	रु.५००१-
९.	संशोधन शुल्क	मालपोत ऐन २०३४ को दफा ७(३) अनुसारको विवरणमा संशोधन गर्नु पर्दा प्रति मिसिल	रु.३००१-	रु.२००१-	रु.१००१-	रु.५०१-

१०.	रोक्का शुल्क	क) लिखत रजिष्ट्रेशन भएकोमा (धैली अङ्क जतिसुकै भएपनि) ख) लिखत रजिष्ट्रेशन नहुनेमा अ) रु.१०००००१- सम्मको ऋण अङ्कमा आ) रु.१०००००१- भन्दा बढी रु.५,०००००१- सम्म ऋण अङ्कमा इ) रु. ५ लाख भन्दा बढी जतिसुकै ऋण अंकमा ई) ऋण अङ्क नखुलेकोमा	नलाग्ने रु.५००१- रु.८००१- रु.१०००१- रु.५०००१-	नलाग्ने रु.४००१- रु.७००१- रु.८००१- रु.४०००१-	नलाग्ने रु.३००१- रु.५००१- रु.७००१- रु.३०००१-	नलाग्ने रु.२००१- रु.३००१- रु.५००१- रु.२०००१-
११	प्रमाण पुर्जा	क) जग्गाधनी प्रमाण पुर्जा दस्तुर	सवै क्षेत्रको . ५०१-			

	ख) जग्गाधनी प्रमाण पुर्जा प्रतिलिपी दस्तुर	रु.१००१-	.१००१-	.१००१-	.१००१-
--	--	----------	--------	--------	--------

ग. विविध

१.	जलविद्युत उद्योग, चिया खेती, कफी खेती, कपास खेती, पुष्प व्यवसाय, तरकारी खेती, पशुपंक्षीपालन, अलैंची खेती, जडिबुटी खेती एवं फलफूल उद्योगको नाममा खरीद गर्ने जग्गाको लिखत पारित गर्दा लाग्ने रजिष्ट्रेशन शुल्कमा पचहत्तर प्रतिशत छुट हुनेछ । तर, त्यस्तो जग्गाको प्रयोग उद्देश्य विपरित भएको पाइएमा सम्बन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिकाले छुट भएको रजिष्ट्रेशन शुल्क असूल गरी सोही रकम बराबर जरिवाना गर्नुपर्नेछ ।
२.	अधिकारनामा र शेषपछिको वकसपत्र लिखत बाहेक अन्य सबै प्रकारको लिखतमा थैली अङ्क अनिवार्य रूपमा खुलाउनु पर्नेछ
३.	दुई वा दुई भन्दा बढी पक्षले आपसी सहमतिमा कृषि प्रयोजनको लागि जग्गाको चक्लाबन्दी गर्न हक हस्तान्तरण गर्दा सो मा लाग्ने राजस्व मिनाह गरिनेछ । यसरी राजस्व मिनाहको सुविधा लिई चक्लाबन्दी गरेको जग्गाको कुनै पनि किसिमले हक हस्तान्तरण गर्न पाइनेछैन ।
४.	प्रदेशभित्र सूती, गुड्खा, पानपराग र मदिराजन्य उद्योग बाहेकका उत्पादनमूलक उद्योगले उद्योग स्थापना तथा सञ्चालन गर्न उद्योगको नाममा खरीद गर्ने जग्गाको लिखत पारित गर्दा लाग्ने रजिष्ट्रेशन शुल्कमा पचहत्तर प्रतिशत छुट हुनेछ । तर, त्यस्तो जग्गाको प्रयोग उद्देश्य विपरित भएको पाइएमा सम्बन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिका वा उपमहानगरपालिका वा महानगरपालिकाले छुट भएको रजिष्ट्रेशन शुल्क असूल गरी सोही रकम बराबर जरिवाना गर्नु पर्नेछ ।

५.	(क) प्रदेशभित्र कृषि ऋण, बीमा संस्थान, बीमा समितिबाट स्वीकृति प्राप्त बीमा कम्पनी, विश्वविद्यालय, बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले आफ्ना बहालवाला कर्मचारीहरूलाई सेवा सर्तबमोजिम दिने ऋण सुविधाको धितो बन्धक लिखत पारित गर्दा रजिष्ट्रेशन शुल्क छुट हुनेछ । तर, सेवा शुल्क रु. १०००।- लाग्नेछ ।
	(ख) प्रदेशभित्र कर्मचारी सञ्चयकोष तथा नागरिक लगानी कोषले नियमित बचत जम्मा गर्ने आफ्ना सञ्चयकर्ताहरूलाई ऋण सुविधा उपलब्ध गराउँदा लिने धितोको धितो बन्धक लिखत पारित गर्दा रजिष्ट्रेशन शुल्क छुट हुनेछ । तर, सेवा शुल्क रु. ५००।- लाग्नेछ ।
६.	(क) सहकारी ऐन, २०७४ बमोजिम दर्ता भै संचालनमा रहेका सहकारी संस्थाहरूले आफ्ना शेयर सदस्यहरू बीच ऋण लगानी :- प्रवाह गर्दा तीस लाख रुपैयाँ सम्मको थैली अंकमा रोक्का शुल्क वाहेक सेवा शुल्क छुट हुनेछ । सो भन्दा माथिको थैली अंकमा खण्ड ख सेवा शुल्क महलको सि.नं. २ बमोजिमको सेवा शुल्क लाग्नेछ तर रोक्का शुल्क छुट हुनेछ
	(ख) प्रदेशभित्र बैंकिङ तथा वित्तीय व्यावसाय र बीमा व्यावसाय गर्ने एकै प्रकृतिका निकायहरू एक आपसमा गाभिन चाहेमा गाभिने संस्थाहरूले सो प्रयोजनका लागि घरजग्गाको एकत्रित गर्दा संशोधन शुल्क वाहेक अन्य शुल्क लाग्ने छैन ।
७.	जनआन्दोलन पहिलो, दोश्रो र मधेश आन्दोलनमा सहादत प्राप्त गरेका शहीदका आश्रित पति, पत्नी, छोरा र छोरी तथा माता-पिताको नाममा स्वामित्व प्राप्त हुनेगरी पारित हुने लिखतमा यस ऐन बमोजिम लाग्ने सबै प्रकारको शुल्क पूर्ण रूपमा छुट हुनेछ ।
८.	पूर्ण अपाङ्गता भएका व्यक्ति, दलित एवम् पिछडिएका जाती भनी स्थानीय निकायबाट प्रमाणित भएको सिफारिस वा आधिकारीक प्रमाणको आधारमा तिनीहरूको नाममा स्वामित्व प्राप्त हुँदा यस ऐन बमोजिम असूल गरिने घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्कमा पचास प्रतिशत छुट हुनेछ ।
९.	(क) महिला, सत्तरी वर्ष भन्दा बढी उमेरका ज्येष्ठ नागरिक र नाबालकको नाममा जुनसुकै प्रकारबाट स्वामित्व प्राप्त हुनेगरी

	<p>पारित हुने लिखतमा यस ऐन बमोजिम लगाइएको रजिष्ट्रेशन शुल्कमा पच्चीस प्रतिशत छुट हुनेछ । तर, एकल महिलाको हकमा भने पैतिस प्रतिशत छुट हुनेछ ।</p> <p>(ख) हाल पति वा पत्नीको नाममा कायम रहेको घरजग्गाको स्वामित्व परिवर्तन गरी पति-पत्नी दुवैको संयुक्त स्वामित्वको रूपमा लिखत गर्न चाहेमा सो संगोलनामाको लिखतमा रु.१००।- मात्र रजिष्ट्रेशन शुल्क लाग्नेछ ।</p> <p>(ग) ३०० जना भन्दा बढी व्यक्तिलाई प्रत्यक्ष रोजगारी दिने उत्पादनमूलक उद्योग स्थापना गर्न वा विस्तार गर्नका लागि जग्गा खरीद गर्दा लाग्ने रजिष्ट्रेशन शुल्कको लिखतमा पचहत्तर प्रतिशत छुट दिइनेछ । तर, त्यस्तो जग्गाको प्रयोग उद्देश्य विपरित भएको पाइएमा सम्बन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिका वा उपमहानगरपालिका वा महानगरपालिकाले छुट भएको रजिष्ट्रेशन शुल्क असूल गरी सोही रकम बराबर जरिवाना गर्नुपर्नेछ ।</p>
१०.	भूमिहीन मूक्त कर्मैया र मूक्त हलिया परिवारले सहूलियत ऋण र अनुदान प्राप्त गरी खरीद गरेको जग्गाको लिखत पारित गर्दा लाग्ने रजिष्ट्रेशन शुल्क, सेवा शुल्क र रोक्का शुल्क पूर्ण रूपमा छुट हुनेछ ।
११.	बैंक, वित्तीय एवम् सहकारी संघ, संस्था र अदालतबाट भई आएको मिलापत्र अनुसार दाखिल खारेज गर्नुपर्दा सेवा शुल्क असूल गर्ने प्रयोजनको लागि सम्बन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिका वा उपमहानगरपालिका वा महानगरपालिकाले रजिष्ट्रेशन प्रयोजनको लागि तोकेको न्यूनतम मूल्य र मिलापत्र वा बैंक, वित्तीय एवम् सहकारी संघ संस्थाको पत्रमा उल्लेख भएको मूल्य मध्ये जुन बढी हुन्छ सोहीलाई कायम गर्नुपर्नेछ ।
१२.	धार्मिक तथा सामाजिक हितका निमित्त स्थापित नेपालमा दर्ता भएका संघ, संस्था वा निकायले आफ्नो नाउमा निःशुल्क रूपमा प्राप्त गर्ने जग्गाको लिखत पारित गर्दा पचास प्रतिशत रजिष्ट्रेशन शुल्क छुट दिन सक्नेछ ।
१३.	प्रदेशभित्र यो ऐन लागू हुँदाका वखत नेपाल सरकारबाट घोषणा भएका वा यसपछि घोषणा हुने नगरपालिका वा उपमहानगरपालिका वा महानगरपालिकाको हकमा त्यस्ता नगरपालिकाको नाम र क्षेत्र निर्धारण गरी नेपाल सरकारले

	नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरेको मिति देखि यस अनुसूची बमोजिमको घर जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क र सेवा शुल्क लाग्नेछ ।
१४.	सहकारी ऐन, २०७४ अन्तर्गत दर्ता भएका सहकारी संस्थाहरूले संस्थाको प्रयोजनको लागि मात्र पहाडी क्षेत्रमा २ रोपनी , तराई र भित्री मधेशमा ३ कठ्ठासम्म जग्गा र भवन खरीद गर्दा लाग्ने रजिष्ट्रेशन शुल्क सहकारी विभागको सिफारिसमा पूर्ण रुपमा छुट हुनेछ । तर, त्यस्ता सहकारी संस्थाले रजिष्ट्रेशन शुल्क छुट सुविधामा खरीद गरेको जग्गा तथा भवन संस्था गाभिएको वा विघटन भएको अवस्थामा बाहेक विक्री गरेमा पहिले छुट दिएको रजिष्ट्रेशन शुल्क असूल उपर गरिनेछ ।
१५.	विविधको क्रमसंख्या ७, ८, ९ र १० बमोजिम छुट दिँदा एकै व्यक्तिलाई एकभन्दा बढी आधारमा छुट पाउने भएमा सबैभन्दा बढी कुनै एकमात्र छुट दिइनेछ ।
१६.	एउटै कारोवारबाट ५० लाख रुपैयाँ वा सोभन्दा माथिको घर वा जग्गा खरीद विक्री गर्दा क्रेताले बैंकबाट भुक्तानीको लागि योग्य (गुड फर पेमेन्ट) भनी छाप लागेको चेकको फोटोकपी पेश गरेपछि वा विक्रेताका नाममा बैंकमा रहेको खातामा रकम जम्मा गरेको बैंक भौचरको फोटोकपी पेश गरेपछि मात्र सम्बन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिकाले लिखत पारित गर्नेछ ।
१७.	पति पत्नीको संयुक्त नाममा पारित हुने लिखतमा महिला सरह रजिष्ट्रेशन शुल्क छुट दिइनेछ ।
१८.	तीनपुस्ता भित्र छोरी वा नातिनीहरूमा संयुक्त नामसारी भई दर्ताफारी गर्दा क्रमसंख्या २ मा उल्लेखित छोडपत्रको दररेटको आधा शुल्क लाग्नेछ ।
१९.	नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय तह अन्तर्गत कुनै एक निकायको नाममा रहेको जग्गा नेपाल सरकारको अर्को कुनै निकायको नाममा रजिष्ट्रेशन वा दाखिल खारेज गर्नुपर्दा रजिष्ट्रेशन शुल्क तथा सेवा शुल्क लाग्ने छैन ।

२०.	कुनै व्यक्तिको स्वामित्वमा रहेको जग्गा नेपाल सरकारको कुनै निकायलाई निःशुल्क रूपमा प्राप्त भएमा वा नेपाल सरकारको वा कुनै पनि निकायले खरीद गरि लिएमा सो मा रजिष्ट्रेशन शुल्क तथा सेवा शुल्क लाग्ने छैन ।
२१.	वैदेशिक रोजगारीवाट बैकिङ्ग प्रणाली मार्फत रेमिट्यान्स प्राप्त भएको बैंकको प्रमाणित कागजातको आधारमा त्यस्तो रेमिट्यान्सवाट खरीद हुने जग्गाको लिखतमा पच्चीस प्रतिशत रजिष्ट्रेशन शुल्क छुट दिइनेछ ।
२२.	माथि बुँदा नं. १,३ र ४ बमोजिम छुट सुविधा लिन सम्बन्धित व्यवसाय दर्ताको प्रमाणपत्र पेश गर्नुपर्नेछ । प्रमाणपत्र प्राप्त नगरिसकेको अवस्थामा सम्बन्धित स्थानीय तहको प्रमुख/अध्यक्षको सिफारिस पेश गर्नुपर्नेछ ।

अनुसूची २
(दफा ३ सँग सम्बन्धित)
सवारी साधन कर

सवारीको किसिम	वार्षिक करको दर (रु.)मा
१. निजी सवारी साधनमा देहाय बमोजिम सवारी साधन कर लाग्नेछः	
क) कार, जिप, भ्यान, माइक्रो बस	
(अ) १००० सी.सी सम्म	२००००
(आ) १००१ देखि १५०० सी.सी सम्म	२२०००
(इ) १५०१ सी.सी. देखि २००० सी.सी. सम्म	२५०००
(ई) २००१ सी.सी. देखि २५०० सी.सी. सम्म	३४०००
(उ) २५०१ सी.सी. देखि २९०० सी.सी. सम्म	३९०००
(ऊ) २९०१ सी.सी. देखि माथि सबै	५५०००
ख) डोजर, एक्साभेटर, लोडर, रोलर, ट्रिपर, क्रेन जस्ता मेशिनरी उपकरण र मिनीटिपर	
(अ) डोजर, एक्साभेटर, लोडर, रोलर, ट्रिपर, क्रेन जस्ता मेशिनरी उपकरण	४००००
(आ) मिनीटिपर	३००००
ग) अटो रिक्सा, श्री हीलर, टेम्पो, ट्रेक्टर र पावर टिलर	

(अ) अटो रिक्सा, श्री हीलर र टेम्पो	५०००
(आ) ट्रैक्टर	
(१) कृषि प्रयोजन	४०००
(२) गैर कृषि प्रयोजन	१५०००
(ई) पावर टिलर	२०००
घ) मिनिट्रक/मिनिबस	२३५००
ड) ट्रक/बस	३२०००
(च) मोटर साईकल	
अ) १२५ सी.सी. सम्मको	२५००
आ) १२६ देखि २५० सी.सी. सम्म	४५००
इ) २५१ देखि ४०० सी.सी. सम्म	९५००
ई) ४०१ सी.सी. र सो देखि माथि	२००००
२. भाडामा दर्ता भएका सवारी साधनमा देहाय बमोजिम सवारी साधन कर लाग्नेछः	
(क) कार, जिप, भ्यान, माइक्रो बस	

(अ) १३०० सी.सी.सम्म	8500
(आ) १३०१ सी.सी. देखि २००० सी.सी. सम्म	10000
(इ) २००१ सी.सी.देखि २९०० सी.सी.सम्म	12000
(ई) २९०१ सी. सी. देखि ४००० सी.सी. सम्म	14000
(उ) ४००१ सी.सी. र सोभन्दा माथि सबै	17000
(ख) डोजर, एक्साभेटर, लोडर, रोलर, ट्रिपर, क्रेन जस्ता मेशिनरी उपकरण	20000
(ग) अटो रिक्सा, श्री हीलर र टेम्पो	4000
(घ) ट्रैक्टर	३५००
(ङ) पावर टिलर	२५००
(च) मिनीट्रक, मिनीबस	१२५००
(छ) मिनी ट्रिपर	१५०००
(ज) ट्रक	१७०००
(झ) बस	16000
३.	नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, स्थानीय तह, पर्यटक सवारी र सार्वजनिक संस्थानका नाउँमा दर्ता भएका सवारी साधनहरूलाई भाडामा दर्ता भएका सवारी साधनमा लाग्ने सरह कर लाग्नेछ ।
४.	पेट्रोलियम पदार्थ बाहेक अन्य इन्धनद्वारा सञ्चालन हुने सवारी साधनमा माथि उल्लेखित क्रम संख्या १ र २ बमोजिम लाग्ने सवारी साधन करमा बीस प्रतिशत छुट हुनेछ । तर, विद्युतीय माध्यमद्वारा सञ्चालित सवारी साधनमा सवारी साधन कर लाग्ने छैन ।

५.	शुरु पैठारी मितिले एक वर्षभन्दा कम अवधि भएमा दामासाहीले सवारी साधन करकट्टा गरिनेछ । तर, व्यापार मौज्जातमा रहेका सवारी साधनमा यस्तो कर लाग्ने छैन ।
६.	सवारी साधन बिप्रेको वा अन्य कुनै कारणबाट सो सवारी साधन चलाउन नपाएको भनी प्रदेश सरकारले ठहर्‍याएको कुनै व्यक्ति वा संस्थाको नाममा दर्ता भएको सवारी साधनलाई सवारी साधन कर लाग्ने छैन ।
७.	उत्पादनका मितिले पन्ध्र वर्षभन्दा पुराना सवारी साधनहरूलाई लाग्ने सवारी साधन करमा चौध वर्षभन्दा बढीको प्रत्येक वर्षका लागि पाँच प्रतिशतका दरले थप गरी सवारी साधन कर लाग्नेछ । तर यस्तो थप गरिएको रकम सवारी साधनको लागि तोकिएको कर रकमभन्दा बढी हुने छैन ।
८.	भाडाका बस, मिनीबस तथा माइक्रोबसका सवारी साधनले विद्यार्थी, ज्येष्ठ नागरिक, अपांगता भएका व्यक्ति, जन आन्दोलनमा घाइतेलाई सहूलियतको रूपमा भाडामा छुट दिएवापत त्यस्ता सवारी साधनका धनीले तिर्नुपर्ने सवारी साधन करमा साठी प्रतिशत छुट पाउनेछन् ।
९.	जुनसुकै सवारी साधनका धनीले चाहेमा लाग्ने सवारी साधन कर प्रचलित दरका आधारमा एकमुष्ट रूपमा पाँच वर्षसम्मका लागि एकैपटक भुक्तानी गरी नवीकरण गराउन सक्नेछन् । यसरी अग्रिम रूपमा पाँच वर्षको सवारी साधन कर एकमुष्ट बुझाई नवीकरण गराएमा लाग्ने सवारी साधन करमा दश प्रतिशत छुट हुनेछ ।
१०.	सार्वजनिक संग्रहालयमा प्रदर्शनीका लागि राखिएका बीस वर्षभन्दा पुराना सवारी साधनलाई वार्षिक तिर्नुपर्ने सवारी साधन कर लाग्ने छैन ।
११.	माथि उल्लेखित क्रम संख्या १ र २ मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि दमकल, एम्बुलेन्स तथा शव वाहनलाई सवारी साधन कर लाग्ने छैन ।
१२.	बीस लाख रुपैयाँभन्दा बढीको सवारी साधन खरिद गर्दा सम्बन्धित सवारी साधन क्रेताले एकाउन्ट पेयी चेकबाट मात्र बिक्रेतालाई

	रकम भुक्तानी गर्नुपर्नेछ ।
१३.	यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि अपाङ्गता भएका व्यक्तिले प्रयोग गर्न मिल्ने गरी बनाईका १५० सी.सी. सम्मका स्कूटरमा सवारी साधन कर लाग्ने छैन ।
१४.	नेपालमा हाल सञ्चालनमा रहेका पुराना ट्रकलाई नेपालमा नै बन्द कन्टेनरको रूपमा रूपान्तरण गर्न निवेदन दिने सवारी साधनका धनीलाई निजले बुझाउनु पर्ने सवारी साधन कर वापत पचास हजार रुपैयाँ वा चार वर्षको सवारी साधन कर वापत हुन आउने रकममध्ये जुन घटी हुन्छ सो बराबरको रकम छुट दिइनेछ । तर, यस्तो छुट सुविधा दश वर्ष भन्दा पुराना ट्रकहरूलाई दिइने छैन ।
१५.	सार्वजनिक यातायातका रूपमा सञ्चालन गर्ने गरी दर्ता भएका प्रा.लि. कम्पनीहरूले संचालन गर्ने सार्वजनिक बसहरूले तिर्ने सवारी साधन करमा पच्चीस प्रतिशत छुट दिइनेछ ।
१६.	हुवानी कार्य संचालन गर्नेगरी दर्ता भएका प्रा.लि. कम्पनीहरूले सञ्चालन गर्ने १० टन भन्दा माथिका बन्द कन्टेनर र ठूला ट्रकहरूले तिर्ने सवारी साधन करमा पच्चीस प्रतिशत छुट दिइनेछ ।
१७.	नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय तहले जफत गरी लिलाम बिक्री गरेको सवारी साधनमा सो मिति भन्दा अगाडिको अवधिको यस्तो कर लाग्ने छैन ।
१८.	यस ऐन बमोजिम छुट सुविधा उपलब्ध गराउँदा दुई वा सो भन्दा बढी छुट सुविधा पाउने अवस्था भएमा जुन शिर्षकमा सबैभन्दा बढी छुट सुविधा उल्लेख भएको छ सो मात्र छुट हुनेछ ।

अनुसूची-३

(दफा ४ सँग सम्बन्धित)

मनोरञ्जन कर

१. चलचित्र, नाटकघर, भिडियोघर र थियटरमा टिकट मूल्यको ५ प्रतिशत मनोरञ्जन कर लाग्नेछ।
२. सर्कस, खेल, मेला, जादु, चटके र विभिन्न प्रदर्शनीमा टिकटको व्यवस्था भएकोमा टिकट मूल्यको ५ प्रतिशत र टिकटको व्यवस्था नभएकोमा देहायबमोजिमको दरमा मनोरञ्जन कर लाग्नेछ।

सि नं.	मनोरञ्जन सेवा	कार्यक्रम	जिल्लाको वर्ग अनुसार करको दर		
			क वर्ग	ख वर्ग	ग वर्ग
१.	सर्कस,	१ दिनको	.१०,०००।-	.५,०००।-	.२,५००।-
	खेल, मेला,	७ दिनसम्म	.५०,०००।-	.२५,०००।-	.१२,०००।-
	जादु,	८ देखि १५ दिनसम्म।	.१,००,०००।-	.५०,०००।-	.२५,०००।-
	चटके	१६ देखि ३० दिन सम्म।	.१,५०,०००।-	.७५,०००।-	.३७,०००।-

द्रष्टव्यः यस दफाको प्रयोजनको लागि जिल्लाहरूको वर्गीकरण देहाय बमोजिम हुनेछ।

"क" वर्गमा पर्ने जिल्लाहरू: नवलपरासी (वर्दघाट सुस्ता पश्चिम), रुपन्देही, कपिलवस्तु, दाङ्ग, बाँके र बर्दिया

"ख" वर्गमा पर्ने जिल्लाहरू: पाल्पा, गुल्मी, अर्घाखाँची र प्यूठान

"ग" वर्गमा पर्ने जिल्लाहरू: रोल्पा र रुकुम (पूर्व)

३. ३० दिन भन्दा माथिको सर्कस, खेल, मेला, जादु, चटके र विभिन्न प्रदर्शनीमा टिकटको व्यवस्था अनिवार्य गर्नुपर्नेछ ।
४. टि.भी. केवल नेटवर्कको हकमा शुल्कको १ प्रतिशत र डिश टि.भी. को हकमा रिचार्ज रकमको २ प्रतिशतका दरले कर लाग्नेछ ।

अनुसूची-४
(दफा ६ सँग सम्बन्धित)
कृषि आयमा कर

सि.नं.	आयको वर्गीकरण	करको दर
१	घोषित आय रु. ४,५०,०००।- सम्म	छुट
२	घोषित आय रु. ४,५०,०००।- भन्दा माथि .१०,५०,०००।- सम्म	५%
३	घोषित आय रु. १०,५०,०००।- भन्दा माथि .२०,५०,०००।- सम्म	१०%
४	घोषित आय रु.२०,५०,०००।- भन्दा माथि ।	१५%

अनुसूची-५

(दफा ७ सँग सम्बन्धित)

पर्यटन शुल्क

१. प्रदेश भित्रका आफ्नो स्वामित्वमा रहेका पर्यटकीय स्थलहरूको प्रवेश शुल्कमा टिकट मूल्यको ५ प्रतिशतका दरले पर्यटन शुल्क लगाई असूल उपर गरिनेछ।

अनुसूची-६
(दफा ८ सँग सम्बन्धित)
प्राकृतिक स्रोत शुल्क

सि.नं.	विवरण	इकाई	दर	
			तराईका जिल्लाहरू	पहाडका जिल्लाहरू
१.	ढुंगा, गिट्टी, बालुवा	प्रति क्यूव फिट	रु.६१-	रु.३१-
२.	माटो	प्रति क्यूव फिट	रु.२१-	.११-
३.	दहत्तर बहत्तर	प्रति के.जी.	रु.११-	.११-

सभाबाट पारित मिति: २०७६/०३/०९

प्रमाणीकरण मिति: २०७६/०३/१२

प्रदेश नं. ५ प्रदेश पदक सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक

प्रस्तावना: प्रदेश भित्र विभिन्न क्षेत्रमा विशिष्ट योगदान पुऱ्याउने व्यक्तिलाई प्रदेश सरकारका तर्फबाट कदर तथा सम्मान स्वरूप पदक प्रदान गर्ने सम्बन्धमा कानूनी व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

प्रदेश नं. ५, को प्रदेश सभाले यो ऐन बनाएको छ ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ: (१) यस ऐनको नाम "प्रदेश नं. ५ प्रदेश पदक ऐन, २०७६" रहेको छ ।

(२) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा: विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,

(क) "तोकिएको" वा "तोकिए बमोजिम" भन्नाले यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्झनुपर्छ ।

(ख) "पदक" भन्नाले दफा ८ बमोजिमको पदक सम्झनुपर्छ ।

(ग) "मन्त्रालय" भन्नाले आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय सम्झनुपर्छ ।

(घ) "समिति" भन्नाले दफा ४ बमोजिमको पदक सिफारिश समिति सम्झनुपर्छ ।

परिच्छेद-२

पदक प्रदान गर्ने प्रक्रिया

३. पदक प्रदान गर्न सक्ने: (१) प्रदेश सरकारले यस प्रदेशको राजनैतिक, आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, प्रशासनिक, शिक्षा, स्वास्थ्य, खेलकुद, विज्ञान र प्रविधि, कृषि विकास, पूर्वाधार विकास, वातावरण संरक्षण, दिगो विकास, पर्यटन प्रवर्धन र प्रदेशको आर्थिक

समुन्नति लगायतको क्षेत्रमा विशिष्ट योगदान पुऱ्याउने व्यक्तिलाई समितिको सिफारिसमा यस ऐन बमोजिम पदक प्रदान गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमका पदक हरेक वर्ष संविधान दिवसका दिन असोज ३ गते घोषणा गरिनेछ ।

(३) उपदफा (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिए तापनि कुनै कारणले संविधान दिवसका दिन पदक घोषणा गर्न नसकिएमा प्रदेश सरकारले अर्को कुनै उपयुक्त दिनमा पदक घोषणा गर्न सक्नेछ ।

(४) प्रदेश सरकारले उपदफा (१) बमोजिम पदक प्रदान गर्दा पदक पाउने व्यक्तिको नाम र निजले प्राप्त गरेको पदकको प्रकार र श्रेणी तथा निजले पुऱ्याएको योगदान समेत उल्लेख गरी सर्वसाधारणको जानकारीको लागि सार्वजनिक सूचना जारी गर्नेछ र यस्तो सूचना प्रदेश राजपत्रमा प्रकाशन गरिनेछ ।

४. **पदक सिफारिस समिति:** (१) यस ऐन बमोजिम प्रदान गर्ने पदकका सम्बन्धमा प्रदेश मन्त्रिपरिषद् समक्ष सिफारिस प्रस्तुत गर्न देहाय बमोजिमको एउटा पदक सिफारिस समिति रहनेछः

(क) आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्री - अध्यक्ष

(ख) मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयका सचिव
(प्रशासन तथा बैठक) - सदस्य

(ग) आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयका सचिव- सदस्य

(घ) राष्ट्रिय जीवनमा उल्लेखनीय योगदान पुऱ्याएका प्रदेश भित्रका व्यक्तिहरू मध्येबाट प्रत्येक वर्ष समावेशी सिद्धान्तको आधारमा मन्त्रिपरिषद्ले तोकेको एकजना महिला सहित तीन जना
-सदस्य

(ङ) आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालयका सचिव
- सदस्य सचिव

(२) समितिको बैठक अध्यक्षले तोकेको समय र स्थानमा बस्नेछ ।

(३) समितिको बैठक सम्बन्धी कार्यविधि समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

५. पदक सिफारिसका आधारः समिति समक्ष पदकका लागि सिफारिस गर्दा देहायका आधारमा गर्नुपर्नेछः

- क) प्रदेशको गौरव वृद्धि गर्ने कार्यमा विशेष योगदान पुऱ्याएको,
- ख) आफ्नो क्षेत्रमा उत्कृष्ट काम गरी प्रदेशको प्रतिष्ठामा योगदान पुऱ्याएको,
- ग) सरकारी सेवासँग सम्बन्धित व्यक्तिको हकमा आफूलाई तोकिएको काम उत्कृष्ट एवम् उल्लेखनीय रूपमा सम्पादन गरेको, र
- घ) कुनै साहसी वा बुद्धिमत्तापूर्ण काम गरी सार्वजनिक हितको लागि विशेष योगदान पुऱ्याएको ।

६. पदक सिफारिस प्रक्रियाः (१) दफा ५ को खण्ड (क), (ख), (ग) र (घ) को आधारमा समिति समक्ष पदकका लागि सिफारिस गर्दा देहाय बमोजिम सिफारिस गर्नुपर्नेछः

- क) प्रदेश सरकार अन्तर्गत निकायमा कार्यरत कर्मचारीहरूको हकमा सम्बन्धित सचिवको सिफारिसमा कानून सचिवले,
- ख) प्रदेशका सचिव र रा.प.प्रथम श्रेणी वा सो भन्दा माथिका कर्मचारीको हकमा प्रमुख सचिवले,
- ग) प्रदेश सभा सचिवालयका कर्मचारीका हकमा प्रदेश सभा सचिवले,
- घ) खण्ड (क), (ख) र (ग) मा उल्लिखित व्यक्ति बाहेक अन्य व्यक्तिका हकमा आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालयले,

(२) उपदफा (१) बमोजिम सम्बन्धित निकाय वा पदाधिकारीबाट पदकका लागि सिफारिस प्राप्त हुन आएपछि समितिले आवश्यक छानबिन गरी यो ऐन तथा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम बमोजिम पदक प्रदान गर्नका लागि उपयुक्त देखिएका

व्यक्तिको छनौट गरी नामावली तथा निजहरूले पाउनु पर्ने पदकको प्रकार समेत खुलाई पदक प्रदान गर्नका लागि प्रदेश सरकार समक्ष नाम सिफारिस गर्नुपर्नेछ ।

७. सुशोभन समारोह: (१) प्रदेश प्रमुखबाट पदक पाउने व्यक्तिलाई प्रदेश स्थापना दिवसका दिन आयोजना गरिने पदक सुशोभन समारोहमा पदक प्रदान गरिनेछ ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि प्रदेश स्थापना दिवसका दिन सुशोभन समारोह हुन नसकेमा मन्त्रालयले उपयुक्त दिनमा पदक सुशोभन समारोहको व्यवस्था मिलाउन सक्नेछ ।

(३) सुशोभन समारोहका दिन पदक पाउने कुनै व्यक्ति कुनै कारण उपस्थित हुन नसकेमा निजले सो पदक मन्त्रालयबाट प्राप्त गर्नेछ ।

(४) कुनै व्यक्तिलाई कुनै पदक मरणोपरान्त प्रदान गरिएमा वा पदक पाउने व्यक्तिको सुशोभन समारोह हुनु अगावै मृत्यु भएमा निजले पाउने पदक निजको पत्नी वा पतिलाई वा त्यस्तो पत्नी वा पति नभए प्रचलित कानून बमोजिमको हकवालालाई प्रदान गरिनेछ ।

परिच्छेद-३

पदकको प्रकार र मर्यादाक्रम

८. पदकको प्रकार : (१) यस ऐन अन्तर्गत प्रदान गरिने पदकहरू देहाय बमोजिम हुनेछन् ।

(क) बुद्धशान्ति पदक: शान्ति स्थापना कार्यमा विशेष योगदान पुऱ्याएका व्यक्तिलाई प्रदान गरिने ।

(ख) प्रदेश प्रमुख जन्सेवा पदक: संघीयता र गणतन्त्रको सुदृढीकरणका लागि तथा अन्य क्षेत्रमा उत्कृष्ट र उल्लेखनीय

कार्य गरी जनस्तरमा लोकप्रिय रहेका जनप्रतिनिधि, समाज सेवी वा प्रदेश सरकारबाट नियुक्त भएका व्यक्तिलाई प्रदान गरिने ।

- (ग) **मुख्यमन्त्री प्रज्ज्वल दीप पदक:** प्रदेशको समृद्धि तथा प्रतिष्ठा अभिवृद्धिका लागि विभिन्न क्षेत्रमा विशिष्ट योगदान पुऱ्याएका व्यक्तिलाई प्रदान गरिने ।
- (घ) **प्रदेश सेवा समर्पण पदक:** ईमानदारीपूर्वक, उत्कृष्ट एवम् प्रशंसनीय कार्य गर्ने प्रदेश सरकार अन्तर्गतका कर्तव्यनिष्ठ कर्मचारीलाई प्रदान गरिने ।
- (ङ) **उजिरसिंह दीप पदक:** देशको सुरक्षा तथा विपद्मा उद्धारको क्रममा अभूतपूर्व क्षमता प्रदर्शन गरी वीरता र साहसपूर्ण कार्य गर्ने व्यक्तिलाई प्रदान गरिने ।
- (च) **समाज सेवा श्री पदक:** समाज सेवा, स्वास्थ्य, वातावरण, दिगो विकास, मानव अधिकार र समाज सुधारका क्षेत्रमा उल्लेखनीय योगदान गर्ने व्यक्तिलाई प्रदान गरिने ।
- (छ) **प्रदेश रत्न पदक:** कृषि, श्रम, रोजगारी, भाषा, साहित्य, कला, संगित, शिक्षा, खेलकुद र सूचना तथा संचार विज्ञान तथा प्रविधिको क्षेत्रमा अनुकरणीय कार्य गरेका व्यक्तिलाई प्रदान गरिने ।
- (ज) **पुथाश्री शिखर पदक:** प्रदेश भित्र पर्यटन क्षेत्रको विकासमा उल्लेखनीय योगदान गरेका व्यक्तिलाई प्रदान गरिने ।
- (झ) **प्रदेश प्रज्ञा पदक:** शैक्षिक क्षेत्रमा सर्वोत्कृष्ट योगदान पुऱ्याएका विद्यालय, विश्वविद्यालय तथा तिनका शिक्षक एवम् पदाधिकारीलाई प्रदान गरिने ।
- (ञ) **प्रजापति गौतमी पदक:** महिला सशक्तीकरण र बालबालिकाको हक, हित र संरक्षणको क्षेत्रमा महत्त्वपूर्ण योगदान गरेका व्यक्तिलाई प्रदान गरिने ।

(ट) **दङ्गीशरण बलिहाङ्ग पदक:** सामाजिक सद्व्यभाव, सामाजिक सुधार र समानताका पक्षमा काम गरेका अभियन्ता तथा सांस्कृतिक पहिचानको संरक्षण तथा प्रवर्धनका क्षेत्रमा उल्लेखनीय योगदान गरेका व्यक्तिलाई प्रदान गरिने ।

(२) उपदफा (१) को खण्ड (क) मा उल्लेख भएको पदक बाहेक अन्य पदकहरू "क", "ख" र "ग" गरी तीन प्रकारका हुनेछन् ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम प्रदान गरिने पदक सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(४) उपदफा (१) मा उल्लेख गरिएको पदकका अतिरिक्त नगद पुरस्कार समेत प्रदान गर्न सकिनेछ ।

(५) उपदफा (४) बमोजिम प्रदान गरिने नगद पुरस्कारको राशि र नगद पुरस्कार सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

९. **पुनः पदक पाएमा थपिने चिन्ह :** यस ऐन बमोजिम एक पटक पदक पाईसकेको व्यक्तिले पुनः सोही पदक पाएमा प्रत्येक पटकको निमित्त पहिलो पटक पाउँदाको पट्टिकामा १ सेन्टिमिटर लामो कास्य, दोस्रो पटक ताम्र, तेस्रो पटक रजत र चौथो पटक स्वर्णको एक एक बुद्धको मूर्ति अङ्कित चिन्ह थपिनेछ ।

१०. **पदक लगाउने क्रम:** एक भन्दा बढी पदक पाउने व्यक्तिले आफूले पाएका पदक लगाउँदा मर्यादाक्रम अनुसार दाहिने तर्फबाट लगाउनु पर्नेछ ।

परिच्छेद-४

विविध

११. पुनः उपलब्ध गराउने: कुनै व्यक्तिले आफूले प्राप्त गरेको पदक हराएमा वा नष्ट भएमा मन्त्रालयले तोकिए बमोजिम त्यस्तो पदक पुनः उपलब्ध गराउने छ।
१२. पदक प्रचलनमा ल्याउन नपाइने: प्रदेश सरकारबाट प्रदान गर्ने पदक जस्तो नाम, बनोट र आकृति कायम गरी कुनै संस्था वा व्यक्तिले कुनै पदक दिन पाउने छैन।
१३. पदको स्वरूप हेरफेर वा थपघट गर्न सक्ने: प्रदेश सरकारले तोकिए बमोजिम पदकको संख्या, आकार, प्रकार तथा बनोटमा थपघट वा आवश्यक हेरफेर गर्न सक्नेछ।
१४. पदक रद्द गर्न सकिने: (१) यस ऐन बमोजिम कुनै व्यक्तिलाई प्रदान गरिएको पदकलाई प्रदेश सरकारले देहायको अवस्थामा रद्द गर्न सक्नेछः
- (क) आफूले प्राप्त गरेको पदक कसैलाई बिक्री गरेमा वा बन्धकी राखेमा,
  - (ख) आफूले प्राप्त गरेको पदकको मर्यादा विपरीत हुने गरी पदकको प्रयोग गरेमा वा कसैलाई प्रयोग गर्न दिएमा,
  - (ग) प्रदेशको अपमान वा मानमर्दन गरेमा,
  - (घ) प्रचलित कानून विपरित राष्ट्रको मर्यादामा आघात हुने कुनै कार्य गरेको प्रमाणित भएमा ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम कुनै पदक रद्द गरिएमा प्रदेश सरकारले पदक पाउने व्यक्तिको नाम र रद्द गरिएको पदक समेत खुलाई सर्वसाधारणको जानकारीको लागि सार्वजनिक सूचना जारी गर्नुपर्नेछ।
१५. पदक स्वेच्छाले फिर्ता गर्न सक्ने कसैले यस ऐन बमोजिम प्राप्त गरेको कुनै पदक स्वेच्छाले फिर्ता गर्न चाहेमा त्यस्तो पदक

आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालयमा बुझाउन सक्ने छन् ।

१६. नियम बनाउने अधिकार: यस ऐनको कार्यान्वयन गर्नको लागि प्रदेश सरकारले आवश्यक नियमहरू बनाउन सक्नेछ ।

सभाबाट पारित मिति: २०७६/०४/२४

प्रमाणीकरण मिति: २०७६/०५/०४

प्राइभेट फर्म दर्ता गर्ने सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक

प्रस्तावना: व्यापार र उद्योग व्यवसाय गर्ने प्राइभेट फर्महरूको दर्ता, नियमन, सहजीकरण र तत्सम्बन्धी अन्य व्यवस्था गरी प्रदेशको आर्थिक समृद्धि र आम जनताको हित प्रवर्धन गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

प्रदेश नं. ५ को प्रदेश सभाले यो ऐन बनाएको छ।

१. **संक्षिप्त नाम, विस्तार र प्रारम्भ:** (१) यस ऐनको नाम “प्राइभेट फर्म दर्ता ऐन, २०७६” रहेको छ।
(२) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ।
२. **परिभाषा:** विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा-
  - (क) “अदालत” भन्नाले प्रचलित कानून बमोजिम तोकिएको अदालतको वाणिज्य इजलास सम्झनु पर्छ।
  - (ख) “तोकिएको” वा “तोकिए बमोजिम” भन्नाले यो ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्झनु पर्छ।
  - (ग) “प्राइभेट फर्म” भन्नाले निजी वा अन्य नामबाट कुनै एक व्यक्तिले उद्योग, व्यापार वा व्यवसाय गर्ने फर्म सम्झनु पर्छ।
  - (घ) “सम्बन्धित निकाय” भन्नाले प्राइभेट फर्मको दर्ता, नियमन र सहजीकरण गर्नका लागि प्रदेश सरकारले तोकेको निकाय सम्झनुपर्छ।
३. **दर्ता नगरी प्राइभेट फर्म खोल्न नहुने** (१) यो ऐन प्रारम्भ भएपछि यो ऐन बमोजिम दर्ता नगराई कसैले पनि प्राइभेट फर्म खोल्न पाइने छैन ।

(२) यो ऐन प्रारम्भ हुनु अघि प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता भएका फर्मले एक वर्ष भित्र सम्बन्धित निकायमा दर्ता अद्यावधिक गर्नु पर्नेछ ।

४. प्राइभेट फर्म दर्ता गर्न दरखास्त दिनुपर्ने (१) कुनै प्राइभेट फर्म दर्ता गर्न चाहने व्यक्तिले देहायको विवरण र तोकिएको दस्तूर सहित तोकिएको ढाँचामा सम्बन्धित निकाय समक्ष दरखास्त दिनु पर्नेछ-

(क) फर्मको नाम,

(ख) फर्मको ठेगाना, सम्पर्क नं. र इमेल,

(ग) फर्मको उद्देश्य तथा त्यसले कारोवार गर्ने वस्तु तथा सेवाको विवरण,

(घ) फर्मको धनीको नाम, ठेगाना तथा बाबु, आमा र बाजे, बज्यैको नाम,

(ङ) नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि,

(च) तोकिए बमोजिमको अन्य विवरण ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम कसैको दरखास्त परेपछि सम्बन्धित निकायले सात दिन भित्र तोकिए बमोजिम आवश्यक जाँचबुझ गरी फर्म दर्ता गर्न मनास्त्रि देखेमा तोकिए बमोजिमको दर्ता किताबमा त्यस्तो फर्म दर्ता गरी तोकिएको ढाँचाको प्रमाणपत्र दरखास्तवालालाई दिनुपर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि एउटै व्यक्तिको नाममा समान उद्देश्य भएको एक भन्दा बढी वाणिज्य सम्बन्धी प्राइभेट फर्म दर्ता गरिने छैन,

तर सोही उद्देश्यको लागि वाणिज्य सम्बन्धी प्राइभेट फर्मको शाखा खोली संचालन गर्न पाईने छ ।

(४) उपदफा (१) बमोजिम दरखास्त जाँचबुझ गर्दा प्राइभेट फर्म दर्ता गर्न नसकिने भएमा सम्बन्धित निकायले सात दिन भित्र सो को कारण सहितको जानकारी सम्बन्धित दरखास्तवालालाई दिनुपर्ने छ।

५. प्राइभेट फर्मको प्रमाणपत्रको अवधि र नवीकरण: (१) यो ऐन बमोजिम दर्ता र अध्यावधिक भएका प्राइभेट फर्मको प्रमाणपत्रको अवधि र नवीकरण सम्बन्धी व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ।

(२) यो दफा प्रारम्भ हुनु अघि कुनै कारणवस नवीकरण गर्ने म्याद समाप्त भई नवीकरण हुन नसकेका फर्म भए जतिसुकै अवधि व्यतित भएको भए तापनि एक पटकका लागि यो ऐन प्रारम्भ भएको मितिले एक वर्ष भित्र तोकिए बमोजिम शुल्क बुझाई नवीकरण गर्न सकिने छ।

६. स्थानीय तहमा प्राइभेट फर्म दर्ता: स्थानीय तहमा प्राइभेट फर्मको दर्ता, नवीकरण र तत्सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ।

७. अनुमति वा इजाजतपत्र लिनुपर्ने: यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि यस ऐन बमोजिम दर्ता भएको कुनै फर्मले कुनै व्यवसाय सञ्चालन गर्न प्रचलित कानून बमोजिम कुनै अधिकारी वा निकायको अनुमतिपत्र वा इजाजतपत्र लिनुपर्ने रहेछ भने त्यस्तो अनुमतिपत्र वा इजाजतपत्र नलिई आफ्नो व्यवसाय शुरू गर्न सक्ने छैन र यस ऐन बमोजिम प्राइभेट फर्म दर्ता भएकै आधारमा त्यस्तो व्यवसाय सञ्चालन गर्न अनुमति प्राप्त गरेको मानिने छैन।

८. विवरणमा हेरफेर गर्नु परेमा स्वीकृति लिनुपर्ने दफा ४ को उपदफा (१) बमोजिमको विवरणमा कुनै हेरफेर गर्ने सम्बन्धी व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ।
९. कानूनी मान्यता नपाउने: यो ऐन प्रारम्भ भएपछि यो ऐन बमोजिम दर्ता नगरी प्राइभेट फर्मको नामबाट गरेको कुनै पनि लेनदेन वा अरु कारोबारले कानूनी मान्यता पाउने छैन।
१०. सम्बन्धित निकायले विवरण माग गर्न सक्ने (१) यो ऐन बमोजिम दर्ता भएको कुनै प्राइभेट फर्मसँग सम्बन्धित निकायले आवश्यक विवरण माग गर्न सक्नेछ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम माग गरिएको विवरण तोकिएको समय भित्र पेश गर्नु त्यस्तो प्राइभेट फर्मको कर्तव्य हुनेछ।
११. प्राइभेट फर्म खारेज गर्न सकिने (१) देहायको अवस्थामा सम्बन्धित निकायले प्राइभेट फर्म खारेज गर्न सक्नेछ
- (क) तोकिएको अवधि भित्र नवीकरण नगराएमा,
- (ख) फर्मको धनीले मनासिब कारण दर्शाई आफ्नो फर्म खारेज गरी पाउँ भनी सम्बन्धित निकायमा निवेदन दिएमा,
- (ग) दफा ४ को उपदफा (३) को विपरीत हुने गरी कुनै कुरा ढाँटी फर्म दर्तागरेको ठहरिएमा,
- (घ) सम्बन्धित निकायले माग गरेको दफा १० बमोजिमको विवरण तोकिएको अवधि भित्र पेश नगरेमा,
- (ङ) उद्योग सम्बन्धी प्राइभेट फर्मले सम्बन्धित निकायलाई जानकारी दिई वा नदिई उद्योग बन्द गरेमा,

(च) उद्योग सम्बन्धी फर्मले इजाजतको शर्त बमोजिम उद्योग स्थापना र सञ्चालन गर्नको लागि कारखाना निर्माण, मेशिनरी औजार वा उपकरणका खरीद गरेको वा उद्योग सञ्चालनको लागि आवश्यक कार्य गरेको लिखित प्रगति विवरण सम्बन्धित निकायमा पेश नगरेमा, वा

(छ) यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियमको विपरीत हुने गरी अन्य कुनै कार्य गरेमा,

(२) उपदफा (१) खण्ड (क), (ग), (घ), (ङ), (च) वा (छ) बमोजिम सम्बन्धित निकायले फर्म खारेज गर्नु अघि सफाईको उचित अवसर दिनुपर्नेछ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम सम्बन्धित निकायबाट फर्म खारेज भएमा त्यसरी खारेज भएको फर्मका धनीको नाममा एक वर्षसम्म सोही उद्देश्य भएको अर्को प्राइभेट फर्म दर्ता गरिने छैन।

१२. **जरिवाना हुने:** (१) यो ऐन बमोजिम दर्ता नगराई खोलिएको फर्मको धनीलाई सम्बन्धित निकायको प्रमुखले पाँच हजार देखि दशहजार रुपैयाँ सम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ र सोही कसुर पुनः दोहोरिएमा पटकै पिच्छे शुरुमा हुने जरिवानामा थप दश हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना हुनेछ।

(२) दफा ४ बमोजिम दरखास्त दिँदा झुट्टा विवरण दाखिल गर्ने वा दफा १० को उपदफा (२) बमोजिम विवरण पेश नगर्ने वा झुट्टा विवरण पेश गर्ने फर्मको धनीलाई सम्बन्धित निकायको प्रमुखले पन्ध्र हजार रुपैयाँ देखि पच्चीस हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ।

(३) यो दफा बमोजिम सम्बन्धित निकायले गरेको जरिवानामा चित्त नबुझ्ने व्यक्तिले सो गरे भएको सूचना पाएको मितिले पैंतीस दिनभित्र सम्बन्धित निकाय उपर अदालतमा पुनरावेदन गर्न सक्नेछ ।

१३. नियम बनाउने अधिकार: यो ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न प्रदेश सरकारले आवश्यक नियम बनाउन सक्नेछ ।

१४. बचाउ: यो ऐन प्रारम्भ हुनु अघि प्रचलित कानून बमोजिम भए गरेका काम यसै ऐन बमोजिम भए गरेको मानिने छ ।

सभाबाट पारित मिति: २०७६/०४/२४

प्रमाणीकरण मिति: २०७६/०५/०४

सडक सवारी, यातायात तथा परिवहन सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको

विधेयक

प्रस्तावना: यातायातको सञ्चालन तथा नियमन व्यवस्थालाई प्रभावकारी बनाई वैज्ञानिक यातायात प्रणालीको विकास मार्फत सर्वसाधारण जनतालाई सुरक्षित, भरपर्दो, सरल एवम सुलभ यातायात सुविधा उपलब्ध गराउने सम्बन्धमा कानूनी व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

प्रदेश नं. ५ को प्रदेश सभाले यो ऐन बनाएको छ ।

परिच्छेद - १

प्रारम्भिक

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:** (१) यस ऐनको नाम “सडक सवारी, यातायात तथा परिवहन ऐन, २०७६” रहेको छ ।
(२) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।
२. **परिभाषा:** विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,
  - (क) “कर” भन्नाले दफा ९९ बमोजिमको सवारी साधन कर र दफा १०२ बमोजिमको जरीवानालाई जनाउँछ । सो शब्दले प्रचलित कानून बमोजिम तिर्नु बुझाउनु पर्ने अन्य करलाई समेत सम्झनु पर्दछ ।
  - (ख) “कम्पनी” भन्नाले यातायात सेवा संचालन गर्न इजाजत प्राप्त पंजिकृत कम्पनी सम्झनु पर्छ र सो शब्दले प्रचलित कानून अनुसार स्थापना भएका कम्पनीलाई समेतलाई जनाउँछ ।
  - (ग) “कार्यालय” भन्नाले प्रदेश भित्रका यातायात व्यवस्था कार्यालय, यातायात व्यवस्था कार्यालय (सवारी), यातायात व्यवस्था कार्यालय (सवारी चालक अनुमतिपत्र) तथा यातायात व्यवस्था सेवा कार्यालयलाई सम्झनु पर्छ ।
  - (घ) “कार्यालय प्रमुख” भन्नाले प्रदेश भित्रका कार्यालयको प्रमुख सम्झनु पर्छ ।

- (ड) “चालक” भन्नाले सवारी चालक अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति सम्झनु पर्छ ।
- (च) “चालक अनुमतिपत्र” भन्नाले दफा ३० बमोजिम कार्यालय प्रमुखले दिएको सवारी चालक अनुमतिपत्र सम्झनु पर्छ ।
- (छ) “ट्राफिक सङ्केत” भन्नाले प्रहरी वा एक सवारीको चालकले अर्को सवारीको चालकलाई दिएको सूचना, सङ्केत वा ईशारा सम्झनु पर्छ र सो शब्दले सवारीको नियन्त्रण वा निर्देशनका लागि लिखित वा साङ्केतिक रूपमा टाँसेको, राखेको वा जडान गरिएको सूचना सङ्केत वा ईशारा समेतलाई जनाउँछ ।
- (ज) “तोकिएको” वा “तोकिए बमोजिम” भन्नाले यो ऐन वा यस ऐनअन्तर्गत बनेको नियम वा नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी जारी गरिएको आदेशमा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्झनु पर्छ ।
- (झ) “दर्ताको प्रमाणपत्र” भन्नाले दफा ६ बमोजिम सवारी दर्ता गरी दिइएको सवारी दर्ता प्रमाणपत्र सम्झनुपर्छ ।
- (ञ) “निर्देशनालय” भन्नाले प्रदेश सरकारको सवारी तथा यातायात व्यवस्था निर्देशनालय सम्झनु पर्छ ।
- (ट) “बीमा” भन्नाले सवारी, यात्री, मालसामान, चालक, परिचालक, सुरक्षाकर्मी सवारीमा काम गर्ने अन्य कर्मचारी तथा तेस्रो पक्षको सम्बन्धमा सवारी धनी वा व्यवस्थापकले गर्नुपर्ने बीमा सम्झनु पर्छ र सो शब्दले तत्सम्बन्धमा गरिने कम्प्रिहेन्सिभ बीमालाई समेत जनाउँछ ।
- (ठ) “मार्ग” भन्नाले दफा ४० बमोजिम सार्वजनिक सवारी चलाउनलाई निर्धारित मार्ग सम्झनु पर्छ ।
- (ड) “मार्ग इजाजतपत्र” भन्नाले स्वीकृत मार्गमा सवारी चलाउन दफा ४१ बमोजिम प्राप्त गरेको इजाजतपत्र सम्झनुपर्छ ।

- (ढ) “मन्त्रालय” भन्नाले प्रदेश नं. ५, भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालयलाई सम्झनु पर्छ ।
- (ण) “मालसामान” भन्नाले मानिस बाहेक सार्वजनिक सवारीमा ओसारपसार गरिने जनावर, पन्छी तथा कुनै निर्जीव वस्तु सम्झनु पर्छ ।
- (त) “मालबाहक सवारी” भन्नाले मालसामान ओसारपसार गर्ने काममा प्रयोग गरिने सार्वजनिक सवारी सम्झनुपर्छ ।
- (थ) “मध्यम मार्ग (मिडियम रुट)” भन्नाले यात्राको लागि प्रस्थान गर्ने स्थानबाट एक सय किलोमिटर भन्दा बढी तर दुईसय पचास किलोमिटर भन्दा कम्ती दुरीको गन्तव्य स्थानसम्म पुग्ने मार्ग सम्झनु पर्छ ।
- (द) “यातायात सेवा” भन्नाले सार्वजनिक सवारीले भाडा लिई एक ठाउँबाट अर्को ठाउँसम्म यात्री वा मालसामान ओसारपसार गर्ने कार्य सम्झनु पर्छ ।
- (ध) “यात्री” भन्नाले यात्रुवाहक सवारीमा यात्रा गर्ने व्यक्ति सम्झनु पर्छ ।
- (न) “यात्रीबाहक सवारी” भन्नाले यात्रीहरूलाई यातायात सेवा प्रदान गर्ने सार्वजनिक सवारी सम्झनु पर्छ ।
- (प) “यात्री गुण्टा” भन्नाले यात्रीले आफ्नो साथमा लिई यात्रा गर्ने व्यक्तिगत प्रयोजनका मालसामान सम्झनु पर्छ ।
- (फ) “यातायात निरीक्षक” भन्नाले दफा ९१ बमोजिम नियुक्त व्यक्ति सम्झनु पर्छ ।
- (ब) “लामो मार्ग (लङ रुट)” भन्नाले यात्राको लागि प्रस्थान गर्ने स्थानबाट दुई सय पचास किलोमिटर वा सो भन्दा बढी दुरीको गन्तव्य स्थानसम्म पुग्ने मार्ग सम्झनु पर्छ ।

- (भ) “व्यवस्थापक” भन्नाले पञ्जीकृत यातायात सेवामा संलग्न सार्वजनिक सवारीलाई व्यवस्थित रूपमा सञ्चालन गर्ने जिम्मा लिएको व्यक्ति सम्झनु पर्छ ।
- (म) “व्यवस्थापन समिति” भन्नाले दफा ८९ बमोजिम गठित प्रदेश यातायात व्यवस्थापन समितिलाई सम्झनु पर्छ ।
- (य) “सरकार” भन्नाले प्रदेश नं. ५ को सरकार सम्झनु पर्छ ।
- (र) “सवारी” भन्नाले यान्त्रिक शक्तिबाट सडकमा चलने साधारणतया मानिस वा सामान ओसार्ने तथा तात्ने सवारी साधन सम्झनुपर्छ ।
- (ल) “सवारीको वजन” भन्नाले सवारीको इन्जिन, चेसिस, अन्य पार्ट, इन्धन, ड्राइभर, यात्री, मालसामान समेतको कूल वजन सम्झनु पर्छ र सो शब्दले निर्माता तथा सवारी दर्ता प्रमाणपत्रमा लेखिएको कूल भार वहन क्षमता समेतलाई जनाउँछ ।
- (व) “सार्वजनिक सवारी” भन्नाले यातायात सेवामा प्रयोग गरिने सवारी सम्झनु पर्छ ।
- (श) “सुरक्षाकर्मी” भन्नाले यात्री, मालसामान तथा सवारीको सुरक्षाको जिम्मा लिने कर्मचारी सम्झनु पर्छ र सो शब्दले सरकारी सुरक्षाकर्मी समेतलाई जनाउँछ ।
- (ष) “सार्वजनिक स्थान” भन्नाले सार्वजनिक सडक, पेटी, गल्ली, नदी, पूल, मार्ग वा सर्वसाधारण जनता आउने, जाने, बस्ने ठाउँ सम्झनु पर्छ र सो शब्दले यात्रीहरु चढ्नु उत्रन वा सवारी राख्न निर्धारित ठाउँलाई समेत जनाउँछ ।
- (स) “सवारी धनी” भन्नाले सवारी दर्ताको प्रमाणपत्रमा सो सवारीको धनी भनी लेखिएको व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा अन्य कुनै संगठित संस्था सम्झनु पर्छ ।

परिच्छेद-२

सवारी साधनको दर्ता

३. सवारी साधनको दर्ता: (१) विदेशबाट सवारी आयात गर्ने व्यक्ति, फर्म वा कम्पनीले त्यस्तो सवारी सोझै यस प्रदेश भित्र प्रवेश गर्ने स्थानमा रहेको भन्सार कार्यालयमा त्यस्तो सवारीको प्रवेश दर्ता गर्नको लागि निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम प्रवेश दर्ता गराउनका लागि निवेदन परेमा सम्बन्धित भन्सार कार्यालयले त्यस्तो सवारी साधन खरीद गरेको प्रमाण र सम्बन्धित कागजात छानबिन गरी त्यस्तो सवारीलाई प्रवेश प्रयोजनका लागि मात्र पन्ध्र दिनका लागि प्रवेश दर्ता गरी त्यस्तो सवारी आयात गर्ने व्यक्ति, फर्म वा कम्पनीलाई प्रवेश दर्ताको प्रमाण दिनु पर्नेछ र त्यस्तो सवारीको विवरण यथाशीघ्र सम्बन्धित यातायात व्यवस्था कार्यालयमा पठाउनु पर्नेछ । त्यसरी प्रवेश गराईएको सवारी साधन आयातकर्ता व्यक्ति, फर्म वा कम्पनी सोझै आफ्नो गोदाम/शो-रूममा लग्नु पर्नेछ । त्यस्तो सवारीमा सम्बन्धित भन्सार कार्यालयले तोकिएको स्टीकर टाँस गर्नु पर्नेछ ।

(३) कुनै पनि सवारी खरिद गर्ने वा विदेशबाट आयात गर्ने व्यक्ति, फर्म वा कम्पनीले वा सवारी बिक्री वितरण गर्ने एजेण्टले सवारी खरिद गरेको वा आयात गरी नेपालभित्र भन्सार तिरी ल्याएको मितिले पन्ध्र दिनभित्र कार्यालयमा तोकिएको दस्तुर बुझाइ दर्ता गर्नु पर्नेछ ।

तर, सरकारी निकायले आयात गरेकोमा नेपालभित्र भन्सार तिरी ल्याएको मितिले पैंतीस दिनभित्र कार्यालयमा दर्ता गराउनु पर्नेछ ।

(४) विभिन्न विकास साझेदार तथा विदेशी लगानीमा संचालित आयोजना सम्पन्न भए पश्चात् ती आयोजनाबाट नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहलाई हस्तान्तरण हुँदाका बखत प्राप्त भएका

सवारी साधन वा दर्ता छुट भएका पुराना सरकारी सवारी साधन सम्बन्धित मन्त्रालयबाट निर्णय भई आएमा मन्त्रालयले तोकेको मापदण्ड बमोजिम दर्ता गर्नु पर्नेछ।

(५) सवारी साधनको पाटपुर्जा आयात गरी वा नेपालभित्रनै सवारीको निर्माण गर्ने कम्पनीले तोकिएको निकायले सञ्चालन योग्य रहेको भनी प्रमाणित गरेपछि मात्र उत्पादन प्लान्टबाट गोदाम वा शो-रूममा लैजानु पर्नेछ।

(६) उपदफा (५) बमोजिमको सवारी साधन संचालन योग्य रहेको भनी प्रमाणित गरेको १५ (पन्ध्र) दिनभित्र कार्यालयमा तोकिएको दस्तुर बुझाइ दर्ता गर्नुपर्नेछ।

(७) कुनै सवारी संयुक्त रूपमा दर्ता गर्न दुई वा दुई भन्दा बढी व्यक्तिले कार्यालय प्रमुख समक्ष निवेदन दिएमा कार्यालय प्रमुखले आवश्यक छानबिन गरी त्यस्तो सवारीलाई संयुक्त रूपमा दर्ता गरीदिनु पर्नेछ।

(८) उपदफा (३), (४), (६) र (७) बमोजिम दर्ता नगरी कुनै पनि सवारी चलाउन वा चलाउन दिन हुँदैन।

(९) सवारी दर्ता गर्ने सम्बन्धी प्रक्रिया, निवेदनको ढाँचा, संलग्न गर्नु पर्ने कागजात लाग्ने दस्तुर तथा दर्ता प्रमाणपत्रको ढाँचा लगायतका तत्सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ।

४. **सरुवा दर्ता:** (१) अन्य प्रदेशमा दर्ता भएको सवारी यस प्रदेशमा सरुवा दर्ता गर्नु परेमा सवारी दर्ता रहेको कार्यालयको दर्ता अभिलेख सहितको पत्रसाथ तोकिएको दस्तुर समेत संलग्न राखी तोकिएको ढाँचामा सवारी धनीले कार्यालय प्रमुख समक्ष सरुवा दर्ताको लागि निवेदन दिनु पर्नेछ।

(२) यस प्रदेश अन्तर्गत कुनै एक कार्यालयमा दर्ता भएको सवारी अन्य कार्यालयमा सरुवा दर्ता गर्नु परेमा सवारी दर्ता रहेको कार्यालयको दर्ता अभिलेख सहितको पत्रसाथ र तोकिएको दस्तुर

समेत संलग्न राखी तोकिएको ढाँचामा सवारी धनीले कार्यालय प्रमुख समक्ष सरुवा दर्ताको लागि निवेदन दिनु पर्नेछ।

(३) उपदफा (१) र (२) बमोजिमको निवेदन परेमा अधिकार प्राप्त अधिकारीले तोकिएको मापदण्डको अधिनमा रही त्यस्तो सवारीको जाँचबुझ गरी सरुवा दर्ता गर्न उपयुक्त देखेमा उक्त सवारीको सरुवा दर्तागरी दिनु पर्नेछ।

(४) यस प्रदेशमा दर्ता रहेको सवारी अन्य प्रदेशमा वा यस प्रदेश अन्तर्गतका अन्य कार्यालयमा सरुवा दर्ताको लागि सवारी धनीले सहमति मागेमा तोकिएको मापदण्डको अधिनमा रही सरुवा सहमति दिन सकिनेछ।

(५) सरुवा दर्ता गर्ने सम्बन्धी प्रक्रिया, निवेदनको ढाँचा, संलग्न गर्नु पर्ने कागजात लागने दस्तुर तथा दर्ता प्रमाणपत्रको ढाँचा लगायतका तत् सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ।

५. अस्थायी दर्ता: (१) देहायको अवस्थामा कुनै सवारीलाई सम्बन्धित कार्यालयले तोकिए बमोजिमको दस्तुर लिई अस्थायी रूपमा दर्ता गर्न सक्नेछ:-

- (क) सवारी आयात गर्ने व्यक्ति सवारी दर्ता गराउनु पर्ने म्याद भित्र दर्ता गराउन उपस्थित हुन नसक्ने मनासिब माफिकको कारण भएमा,
- (ख) आयात गरिएको सवारीको इन्जिन, चिसिस वा अन्य कुनै पार्टपूजाको खराबीको कारणले गर्दा दर्ता गराउन तत्काल सवारी ल्याउन नसकिने भएमा,
- (ग) खण्ड (ख) मा लेखिएको अवस्था परी सो सवारी निर्माण गर्ने कम्पनी वा बिक्री गर्ने एजेन्ट वा बीमा कम्पनीसँग क्षतीपूर्ति, बीमा सम्बन्धी विवाद परी तुरून्त दर्ता गर्न नसकिने भएमा,
- (घ) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहसँग भएको सम्झौता बमोजिमको कार्य सम्पादनको लागि कुनै विदेशी

नागरिक, कम्पनी वा संस्थाको नाममा आयात भई त्यस्तो सम्झौतामा उल्लिखित अवधिभर नेपालभित्र सञ्चालन गर्न सम्बन्धित निकायबाट अस्थायी दर्ताको लागि सिफारिश भएको सवारी साधन भएमा,

(ङ) मन्त्रालयले अस्थायी दर्ता गर्न उपयुक्त ठानेमा ।

(२) अस्थायी दर्ता गर्ने सम्बन्धी प्रक्रिया, निवेदनको ढाँचा, संलग्न गर्नुपर्ने कागजात लाग्ने दस्तुर तथा दर्ता प्रमाणपत्रको ढाँचा लगायतका तत्सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

६. सवारी दर्ताको प्रमाणपत्र मान्य अवधि र नवीकरण: (१) दफा ३, ४ र ५ बमोजिम परेको निवेदन जाँचबुझ गर्दा यस ऐन बमोजिम सवारी दर्ता गर्न मिल्ने देखिएमा कार्यालयले सवारी दर्ता गरी तोकिए बमोजिमको ढाँचामा सवारी दर्ता प्रमाणपत्र दिनेछ ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि कुनै सवारी दर्ता गर्नका लागि दरखास्त परी सो सवारी दर्ता गर्नु अघि कार्यालय प्रमुखले सो सवारीको यस ऐनमा तोकिएका मापदण्डका अधीनमा रही जाँचबुझ गर्न लगाउन सक्नेछ र त्यसरी जाँचबुझ गर्दा त्यस्तो सवारी चलाउन सकिने स्थितिमा रहेको नदेखिएमा त्यस्तो सवारी दर्ता गर्न इन्कार गर्न सक्नेछ ।

(३) वातावरण प्रदूषण, सवारीको चाप, सडकको स्थिति, सवारी आवागमनमा पर्ने कठिनाई वा यस्तै अन्य कारणले गर्दा सार्वजनिक हितको लागि कुनै किसिमको सवारी साधनको दर्ता रोक्का गर्न मनासिब देखेमा निर्देशनालयले कार्यालयलाई त्यस्तो सवारीको दर्ता रोक्का गर्न आदेश दिन सक्नेछ ।

(४) उपदफा (२) बमोजिम कुनै सवारी दर्ता गर्न इन्कार गरेमा कार्यालय प्रमुखले सोको कारण खुलाई दरखास्तवालालाई सूचना दिनु पर्नेछ ।

(५) उपदफा (१) बमोजिम दिईएको सवारी दर्ता प्रमाणपत्रको मान्य अवधि त्यस्तो प्रमाणपत्र दिएको मितिले एक वर्षसम्म हुनेछ।

तर, यस ऐन तथा नियमावली बमोजिम सवारीको दर्ता नवीकरणको लागि दस्तुर नलाग्ने सवारी साधनको हकमा पाँच वर्षसम्मको लागि एकैपटक दर्ता प्रमाणपत्र नवीकरण गर्न सकिनेछ।

(६) उपदफा (५) बमोजिम सवारी दर्ताको प्रमाणपत्रमा लेखिएको म्याद नाघेको तीन महिना भित्र तोकिए बमोजिमको दस्तुर बुझाई अर्को अवधिका लागि नवीकरण गराई सक्नु पर्नेछ।

(७) उपदफा (६) बमोजिमको म्याद नाघी सवारी दर्ता प्रमाणपत्र नवीकरण गराउन आउने सवारी धनी वा व्यवस्थापकबाट नवीकरण दस्तुरको म्याद नाघेको प्रतिवर्ष एकसय प्रतिशतका दरले थप दस्तुर समेत लिई बढीमा पाँच वर्षसम्म त्यस्तो सवारी दर्ता प्रमाणपत्र नवीकरण गरिनेछ।

(८) सवारी दर्ताको प्रमाणपत्र, मान्य अवधि र नवीकरण सम्बन्धी प्रक्रिया, निवेदनको ढाँचा, संलग्न गर्नु पर्ने कागजात लाग्ने दस्तुर तथा दर्ता प्रमाणपत्रको ढाँचा लगायतका तत्सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ।

(९) यस दफामा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि कुटनीतिक सुविधा प्राप्त सवारीको दर्ताको प्रमाणपत्र नवीकरण गर्न कुनै दस्तुर लाग्नेछैन।

७. सडकमा चलन सक्ने सक्षमता (रोड अर्डिनेस) को प्रमाणपत्र लिनुपर्ने:

(१) दफा ३ बमोजिम कुनै सवारी दर्ता गर्नुभन्दा अगावै त्यस्तो सवारी चलाउन सकिने ठीक स्थितिमा छ भन्ने कुराको तोकिए बमोजिमको प्रमाणपत्र सवारी धनी वा व्यवस्थापकले पेश गर्नुपर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको सक्षमताको प्रमाणपत्र पेश गरेपछि मात्र सवारी दर्ताको प्रमाणपत्र दिइनेछ ।

८. सवारी साथै लिई आउनुपर्ने: कुनै सवारी दर्ता गर्न, सवारी नामसारी गर्न, सवारीको जाँचपास गर्न, प्रदुषण जाँच गर्न र सवारीको कुनै कुरा हेरफेर गर्नका लागि त्यस्तो व्यक्ति, फर्म वा कम्पनीले सम्बन्धित सवारी कार्यालयमा साथै लिई आउनु पर्नेछ ।

९. सवारीको लगत राख्नुपर्ने: (१) कार्यालय प्रमुखले यस ऐन बमोजिम दर्ता भएको प्रत्येक सवारीको धनीको नाम, ठेगाना, सवारी दर्ता भएको मिति, दर्ता नम्बर, सवारी निर्माताको नाम, मोडेल, वर्ष, इन्जिन नम्बर, चेसिस नम्बर, सवारीको किसिम र वजन इत्यादि समेत स्पष्ट रूपमा खुल्नेगरी दर्ता किताबमा लेखन लगाई सवारीको लगत अद्यावधिक गरी राख्नुपर्छ। त्यस्तो दर्ता किताबको सम्बन्धित पानामा सवारी धनीको फोटो समेत टाँसिएको हुनुपर्छ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम तयार गरिएको लगत विद्युतीय रूपमा राख्नका लागि निर्देशनालयले अनलाईन रूपमा अभिलेख प्रविष्टि तथा सुरक्षा गर्न मिल्नेगरी विद्युतिय यातायात अभिलेख केन्द्रको व्यवस्था मिलाउनेछ । त्यसरी विकास गरेको विद्युतीय यातायात अभिलेखमा सवारी दर्ताको लगत अद्यावधिक रूपमा कार्यालयले प्रविष्टि गर्नुपर्नेछ ।

१०. सवारी चलाउन वा चलाउन दिन नहुने: (१) यस ऐन बमोजिम दर्ता नगरी कुनै पनि सवारी चलाउन वा चलाउन दिनहुँदैन ।

(२) विदेशमा दर्ता भएको सवारी प्रचलित कानून बमोजिम अनुमति नलिई नेपालभित्र चलाउन हुँदैन ।

११. विदेशी सवारी चलाउन अनुमति दिने: (१) ढुवानी तथा यातायात सेवा सञ्चालन गर्ने उद्देश्यले बाहेक विदेशमा दर्ता भएको सवारी नेपालभित्र चलाउन भन्सार निस्सा सहित अनुमति मागेमा कार्यालय प्रमुखले तोकिएको दस्तुर लिई एक सवारीलाई एक पटकमा सात दिनमा

नबढ्ने गरी एक आर्थिक वर्षमा बढीमा तीस दिनसम्मको लागि त्यस्तो सवारी नेपाल भित्र चलाउने अनुमति दिन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि नेपाल सरकार र विदेशी सरकारबीच एक अर्को देशमा यातायात सञ्चालन गर्नेगरी सम्झौता भएकोमा पारस्परिकताको आधारमा विदेशी सवारी नेपालभित्र चलाउन अनुमति दिन सकिनेछ ।

१२. सवारीको दर्ताको प्रमाणपत्र स्वतःरद्द हुने (१) दफा ६ को उपदफा (७) बमोजिम निर्धारित अवधिसम्म पनि नवीकरण नगराएमा सवारीको दर्ताको प्रमाणपत्र स्वतः रद्द हुनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम दर्ताको प्रमाणपत्र रद्द भएको सवारीको लगत दर्ता किताब र अभिलेखबाट कट्टा हुनेछ ।

१३. सवारीको नामसारी:(१) यस ऐन बमोजिम दर्ता भएको सवारीको धनीले आफ्नो सवारी अरु कसैलाई कुनै किसिमले स्वामित्व हस्तान्तरण गरेमा पन्ध्र दिनभित्र सो सवारीको नामसारीका लागि दर्ताको प्रमाणपत्र र सवारी साधन कर तिरेको निस्सा समेत संलग्न राखी तोकिएको ढाँचामा कार्यालय प्रमुख समक्ष दरखास्त दिनुपर्छ ।

(२) सवारी धनीको मृत्यु भई जसको नाममा स्वामित्व हस्तान्तरण हुनुपर्ने हो सो हकवालाले सवारी धनीको मृत्यु भएको मितिले नब्बे दिनभित्र सवारी धनीको मृत्यु भएको प्रमाण दर्ताको प्रमाणपत्र र सवारी साधन कर तिरेको निस्सा तथा आफ्नो सबैभन्दा नजीकको हकवाला हो भन्ने कुराको प्रमाण समेत संलग्न राखी सो सवारी आफ्नो नाममा नामसारी गराउन तोकिएको ढाँचामा कार्यालय प्रमुख समक्ष दरखास्त दिनुपर्छ ।

(३) उपदफा (१) वा (२) बमोजिम नामसारीका लागि दरखास्त परेमा कार्यालय प्रमुखले आवश्यक जाँचबुझ गरी तोकिएको दस्तुर लिई दर्ताको प्रमाणपत्रमा नामसारीको व्यहोरा जनाई नामसारी गर्नुपर्छ ।

तर, उपदफा (२) बमोजिम नामसारीका लागि जाँचबुझ गर्दा समान तहका एक भन्दा बढी हकवाला रहेको देखिएमा ती सबै हकवालाको नाममा त्यस्तो सवारी संयुक्तरूपमा दर्ता गरी नामसारी गर्नुपर्छ ।

(४) उपदफा (२) बमोजिम कुनै सवारीको नामसारी भएमा सो बमोजिम स्वामित्व हस्तान्तरण भई नामसारी भएको व्यहोरा दर्ता किताबमा जनाउनु पर्छ ।

(५) यस दफा बमोजिम कुनै सवारीको नामसारी गर्ने सन्दर्भमा कार्यालय प्रमुखले जाँचबुझ गर्दा सो सवारीमा हक बेहकसम्बन्धी कुनै विवाद परेको देखिएमा त्यस्तो विवादको अन्तिम किनारा नभएसम्म त्यस्तो सवारी कसैको नाममा नामसारी गर्नु हुँदैन ।

१४. स्वीकृति नलिई हेरफेर गर्न नहुने सवारी धनीले कार्यालय प्रमुखको स्वीकृति नलिई सवारीको रड, सीट सङ्ख्या, स्वरूप, इन्जिन वा चेसिसमा परिवर्तन हुनेगरी सवारीमा हेरफेर गर्न हुँदैन ।

तर, यस दफाले सवारीमा सामान्य पार्टपूजा परिवर्तन गर्न कुनै बाधा पुर्याएको मानिने छैन ।

१५. दर्ता निलम्बन गर्न सक्ने: (१) कार्यालय प्रमुखले देहायको अवस्थामा कुनै सवारीको दर्ता देहाय बमोजिमको अवधिसम्मको लागि निलम्बन गर्नेगरी आदेश दिन सक्नेछ:-

(क) सवारीको अवस्था खराब भई सो चलाउँदा सर्वसाधारणको जीउ वा सम्पत्तिमा हानि नोक्सानी हुने देखिएमा सो सवारी सन्तोषप्रद रूपमा मर्मत नगरेसम्मका लागि,

(ख) सवारी धनीले यस ऐन बमोजिम पूरा गर्नुपर्ने कुनै शर्त पूरा नगरी वा यो ऐन वा यस ऐनअन्तर्गत बनेको नियम बमोजिम दिएको लिखित आदेशको उल्लङ्घन गरी सवारी चलाएमा बढीमा छ महिनासम्मका लागि ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम दर्ता नगर्ने गरी सवारी धनीलाई आदेश दिँदा कार्यालय प्रमुखले सोको कारण समेत स्पष्ट रूपमा खुलाएको हुनुपर्छ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम सवारीको दर्ता निलम्बन गरेमा कार्यालयले त्यसको जानकारी सम्बन्धित प्रहरी कार्यालयलाई दिनेछ ।

(४) उपदफा (१) बमोजिम दर्ता निलम्बन गरेमा कार्यालय प्रमुखले आदेश दिएको मितिले सात दिनभित्र सवारी धनीले सवारी दर्ताको प्रमाणपत्र कार्यालय समक्ष बुझाउनु पर्छ ।

(५) कार्यालय प्रमुखले दर्ताको प्रमाणपत्रको निलम्बन अवधि समाप्त भएपछि उपदफा (४) बमोजिम सवारी धनीले बुझाएको दर्ताको प्रमाणपत्र निजलाई नै फिर्ता गर्नुपर्छ ।

(६) उपदफा (५) बमोजिम दर्ताको प्रमाणपत्र सवारी धनीलाई फिर्ता दिँदा कार्यालयले सो दर्ताको प्रमाणपत्रमा स्थगित भएको अवधि र कारण समेत स्पष्ट जनाई सो कुराको अभिलेख दर्ता किताबमा समेत जनाउन लगाउनु पर्छ ।

१६. **दर्ताको प्रमाणपत्र खारेज गर्ने:** (१) देहायको कुनै अवस्थामा यस ऐन बमोजिम दर्ता भएको सवारीको दर्ता खारेजी गर्न सकिनेछ:-

(क) कुनै सवारी कुनै किसिमले नासिएमा, चलन नसक्ने गरी बिग्निएमा वा सधैंका लागि नेपाल बाहिर लगिएमा सवारी धनीले तीस दिनभित्र दर्ताको प्रमाणपत्र संलग्न राखी त्यस्तो सवारीको लगत कट्टा गर्न कार्यालय प्रमुख समक्ष तोकिएको ढाँचामा दरखास्त दिएमा,

तर, पुरातात्विक दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण सवारी वा त्यस्तो सवारीको कुनै पार्टपूजा नेपाल बाहिर लग्न परेमा सवारी धनीले कार्यालय प्रमुखको पूर्व स्वीकृति लिनुपर्छ ।

(ख) उजुरी वा कुनै जानकारीको आधारमा जाँचबुझ गर्दा कुनै सवारी अनियमित तवरले वा गलत वा झुट्टा कागजात वा विवरणको आधारमा दर्ता गरिएको पाइएमा निर्देशनालयको सहमतिमा ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको अवस्था परी कार्यालय प्रमुखले आवश्यक जाँचबुझ गरी व्यहोरा साँचो देखेमा बुझाउन बाँकी कर दस्तुर सबै लिई त्यस्तो दर्ताको प्रमाणपत्र खारेज गरी सोको व्यहोरा दर्ता किताबमा जनाई त्यस्तो सवारीको लगत कट्टा गर्नेछ ।

१७. दर्ता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि दिने: (१) सवारी दर्ता प्रमाणपत्र हराएमा, च्यालिएमा, झुत्रो भई नबुझिने भएमा वा अन्य कुनै कारणबाट नासिएमा सो भए गरेको मितिले पन्ध्र दिनभित्र सवारी धनीले सम्बन्धित ट्राफिक प्रहरी कार्यालयको सिफारिश सहित कार्यालय समक्ष तोकिएको ढाँचामा तोकिएको दस्तुर संलग्न राखी दरखास्त दिनु पर्छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम परेको दरखास्त उपर आवश्यक छानबीन गर्दा व्यहोरा ठीक देखेमा कार्यालय प्रमुखले सवारी धनीलाई त्यस्तो दर्ता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि दिनेछ ।

१८. विवरण पेश गर्नुपर्ने (१) विदेशबाट सवारी पैठारी गर्ने फर्म, कम्पनी वा एजेण्टले आफूले पैठारी गरेको प्रत्येक सवारीको मोडेल, इन्जिन नम्बर, चेसिस नम्बर तथा त्यस्तो सवारीको किसिम र निर्माताको नाम समेत उल्लेख गरी त्यस्ता सवारी मध्ये कुन सवारी कसलाई कहिले बिक्री गरेको र आफैले पैठारी गरी बाँकी रहेको सवारी मध्ये कति सवारी मौज्जात रहेको छ भन्ने समेत खुलाई प्रत्येक छ महिनामा कार्यालय समक्ष विवरण पेश गर्नुपर्छ ।

(२) कार्यालय प्रमुखले विदेशबाट सवारी पैठारी गरी बिक्री वितरण गर्ने फर्म, कम्पनी वा एजेण्टबाट उपदफा (१) मा लेखिएको विवरणहरूको अतिरिक्त सवारी पैठारी तथा बिक्री वितरण सम्बन्धी

अन्य कुनै आवश्यक विवरण तथा कागजात माग्न सक्नेछ । त्यसरी मागिएको विवरण तथा कागजात तुरुन्त उपलब्ध गराउने कर्तव्य त्यस्तो फर्म, कम्पनी वा एजेन्टको हुनेछ ।

परिच्छेद-३

सवारीको अवस्था, मापदण्ड तथा वर्गीकरण

१९. मापदण्ड तोक्न सक्ने: (१) नेपालमा उत्पादन हुने वा पैठारी हुने सवारीको बनावट, डिजाईन, इन्जिन तथा प्रयोग गर्ने प्रक्रिया लगायतका विषयमा प्रदेश सरकारले प्रदेश राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी सवारीको मापदण्ड निर्धारण गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम निर्धारण गरिएको मापदण्ड भन्दा फरक मापदण्डका सवारी साधन निर्माण गर्न वा नेपालमा पैठारी गर्न वा त्यस्तो मापदण्ड प्रतिकूल हुनेगरी सवारी साधनको मर्मत वा परिवर्तन गर्न पाईने छैन ।

(३) यो ऐन प्रारम्भ भएपछि उपदफा (१) बमोजिम तोकिएको मापदण्ड प्रतिकूल हुनेगरी निर्माण गरिएका वा पैठारी गरिएका सवारी साधन दर्ता गरिने छैन ।

२०. सवारीको जाँचबुझ जाँचपास तथा प्रदुषण जाँच सम्बन्धी व्यवस्था:

(१) कुनै सवारी चलाउन सकिने स्थितिमा छु छैन भन्ने कुराको जाँचबुझ गरी यकिन गर्न देहायका कुराहरूका सम्बन्धमा प्रदेश सरकारले आवश्यक मापदण्ड निर्धारण गरी तोक्न सक्नेछ :-

(क) सवारीको यान्त्रिक स्थितिको सम्बन्धमा,

(ख) सवारीको लम्बाई, चौडाई, उचाई, बनौट वा स्वरूपको सम्बन्धमा,

(ग) सवारीबाट हुन सक्ने प्रदुषणको सम्बन्धमा

(घ) सवारी चलाउन सकिने अवधिको सम्बन्धमा ।

(२) कुनै सवारी चलाउन सकिने स्थितिमा छ वा छैन भन्ने कुराको जाँचबुझ गरी सक्षमताको प्रमाणपत्र दिँदा वा जाँचपास गर्दा उपदफा (१) बमोजिम तोकिएको मापदण्डका अधीनमा रही जाँचबुझ गर्नु पर्नेछ ।

(३) सार्वजनिक सवारीले यस ऐन बमोजिम तोकिएको स्थान र अवधिमा सवारीको जाँचपास गराउनु पर्नेछ ।

(४) जाँचपास सम्बन्धी प्रक्रिया, स्थान, अवधि, निवेदनको ढाँचा, नविकरण, संलग्न गर्नुपर्ने कागजात लाग्ने दस्तुर तथा प्रमाणपत्रको ढाँचा लगायतका तत्सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(५) कुनै पनि सवारीको शुरु दर्ता गराउँदा र सार्वजनिक सवारीको हकमा प्रत्येक छ महिनामा तथा निजी सवारीको हकमा प्रत्येक एक वर्षमा तोकिएको स्थान र अवधिमा प्रदुषण जाँच गराउनु पर्छ ।

(६) उपदफा (५) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि दुई पाङ्ग्रे सवारीको हकमा दर्ता गर्दा र नामसारी दर्ता गर्दा मात्र प्रदुषण जाँच गराउनु पर्नेछ ।

(७) प्रदुषण जाँच सम्बन्धी प्रक्रिया, स्थान, अवधि, निवेदनको ढाँचा, नविकरण, संलग्न गर्नुपर्ने कागजात लाग्ने दस्तुर तथा प्रमाणपत्रको ढाँचा लगायतका तत्सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

२१. आकार र वजनको आधारमा सवारीको वर्गीकरण : (१) आकार र वजनको आधारमा सवारीलाई देहाय बमोजिम ठूला, मझौला र सानो सवारीको रूपमा वर्गीकरण गरिनेछः-

(क) दश टन भन्दा बढी वजन भएको यात्रुवाहक मालसामान हुवानी गर्ने एवम ट्रेलर सवारीलाई ठूला सवारी भनिनेछ ।

(ख) चार टनदेखि दश टनसम्म वजन भएको यात्रुवाहक, मालसामान ढुवानी गर्ने एवम ट्रेलर सवारीलाई मझौला सवारी भनिनेछ ।

(ग) चार टनभन्दा कम वजन भएको यात्रुवाहक, मालसामान ढुवानी गर्ने एवम ट्रेलरलाई साना सवारी भनिनेछ । सो अन्तर्गत तीन पांग्रे सवारी समेत पर्दछ ।

(घ) मोटरसाइकल, स्कुटर, मोपेड आदिलाई दुई पांग्रे सवारी भनिनेछ ।

(२) उपदफा (१) को खण्ड (क), (ख), (ग) र (घ) बमोजिमको वर्गीकरणमा पर्ने सवारीको नामावली प्रदेश सरकारले समय समयमा प्रदेश राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

२२. स्वामित्व, प्रयोजन र प्रयोगको आधारमा सवारीको वर्गीकरण: (१) प्रयोजन वा प्रयोगको आधारमा सवारीलाई देहाय बमोजिम वर्गीकरण गरिनेछ :-

(क) यातायात व्यवसाय गर्ने कम्पनीले यातायात सेवा संचालनमा प्रयोग गर्ने सवारीलाई सार्वजनिक सवारी भनिनेछ ।

(ख) कुनै व्यक्ति, संस्था, निकाय वा कार्यालयको निजी प्रयोगको सवारीलाई निजी सवारी भनिनेछ ।

(२) सार्वजनिक सवारीलाई यात्रुवाहक र मालवाहक गरी विभाजन गरिनेछ ।

(३) यात्रुवाहक सार्वजनिक सवारीलाई दिवा तथा रात्री सेवामा विभाजन गरी यातायात सेवा सञ्चालन गर्ने इजाजतपत्र दिइनेछ ।

(४) यस दफा बमोजिम विभाजन गरिएका सवारीको स्तर, गति तथा अन्य आवश्यक व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(५) मालसामान ढुवानी गर्ने सार्वजनिक सवारीलाई मालबाहक सवारीको इजाजत दिइनेछ ।

(६) निजी सवारीलाई कुनै पनि प्रकारको यातायात सेवाको लागि प्रयोग गर्न पाइने छैन ।

(७) उपदफा (१) को खण्ड (ख) बमोजिमको निजी सवारी मध्ये नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा स्थानीय तह वा त्यसको कुनै कार्यालयको नाममा दर्ता प्रमाणपत्र प्राप्त सवारीलाई सरकारी सवारी भनिनेछ ।

(८) उपदफा (१) को खण्ड (ख) बमोजिमको निजी सवारी मध्ये नेपाल सरकार, प्रदेश सरकारको पूर्ण, अधिकांश वा स्थानीय तहको एकल वा संयुक्त रूपमा स्वामित्व भएको संगठित संस्थाको नाममा दर्ता भई दर्ता प्रमाणपत्र प्राप्त सवारीलाई सार्वजनिक संस्थानको सवारी भनिनेछ ।

(९) प्रचलित कानून बमोजिम कुटनीतिक नियोग वा कुटनीतिक सुविधा प्राप्त कार्यालय योजना, निकाय वा व्यक्तिको नाममा दर्ता भई दर्ता प्रमाणपत्र प्राप्त सवारीलाई कुटनीतिक सुविधा प्राप्त सवारी भनिनेछ ।

(१०) ट्रयाक्टरलाई कृषि र गैरकृषि प्रयोजनमा प्रयोग हुनेगरी वर्गिकरण गरिनेछ ।

२३. सवारीको नम्बर प्लेट राख्नु पर्ने: (१) सवारीको पहिचानका लागि प्रत्येक सवारीको अगाडि तथा पछाडि तोकिए बमोजिमको नम्बर प्लेट राख्नु पर्छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम नम्बर प्लेट तोक्दा सार्वजनिक सवारी, निजी सवारी, सरकारी सवारी, र कुटनीतिक सुविधा प्राप्त सवारीका लागि फरक फरक हुनेगरी तोक्नुपर्नेछ ।

२४. अन्य प्रयोजनको निम्ति प्रयोग गर्न नहुने (१) कुनै एक प्रयोजनको निम्ति दर्ता भएको सवारी अर्को प्रयोजनको निम्ति प्रयोग गर्न पाइने छैन।

(२) भन्सार महसुल छुट हुनेगरी सुविधा प्रदान गरिएको सवारीलाई जुन प्रयोजनको निम्ति भन्सार महसुल छुट दिइएको हो त्यस्तो प्रयोजनको निम्ति बाहेक अन्य प्रयोजनको निम्ति त्यस्तो सुविधा प्राप्त सवारी प्रयोग गर्न पाइने छैन।

परिच्छेद-४

चालक अनुमतिपत्र सम्बन्धी व्यवस्था

२५. सवारी चलाउन नहुने : कुनै पनि व्यक्तिले चालक अनुमतिपत्र प्राप्त नगरी कुनै पनि सवारी चलाउन हुँदैन।

२६. सवारी चलाउन दिन नहुने : कसैले पनि आफ्नो स्वामित्वको वा आफ्नो जिम्मामा रहेको कुनै सवारी चालक अनुमतिपत्र प्राप्त नगरेको कुनै व्यक्तिलाई चलाउन दिन हुँदैन।

तर, सवारी चालक सम्बन्धी सीप सिकाउने संस्थाले प्रशिक्षकको नियन्त्रण र रेखदेखमा प्रशिक्षार्थीलाई सवारी चलाउन दिन सक्नेछ।

२७. चालकको लागि अयोग्यता : (१) देहायका व्यक्तिहरू चालक अनुमतिपत्र प्राप्त गर्न अयोग्य मानिनेछन्:-

(क) ठूलो र मझौला सवारीको निमित्त एक्काइस वर्ष उमेर नपुगेको तथा साना सवारीको सवारी चालक अनुमतिपत्र प्राप्त गरी सोको अवधि दुई वर्ष नपुगेको व्यक्ति,

(ख) सानो सवारीको लागि अठार वर्ष उमेर नपुगेको व्यक्ति

(ग) दुई पाङ्ग्रे सावरीको लागि सोह्र वर्ष उमेर नपुगेको व्यक्ति

(घ) साधारण लेखपढ गर्न नजानेको व्यक्ति,

(ड) ठूला तथा मझौला सवारीको हकमा साठी वर्ष उमेर पुगेको व्यक्ति,

(च) दृष्टि, श्रवण वा शारीरिक अपाङ्गताको कारण सवारी चलाउन असमर्थ व्यक्ति,

(२) उपदफा (१) को खण्ड (च) मा जुनसुकै कुरा लेखिए तापनि अपाङ्गता भएका व्यक्तिको निमित्त खास किसिमले बनेको सवारीको निमित्त यो खण्डको बन्देज लागू हुने छैन।

२८. चालक अनुमतिपत्रको लागि दरखास्त: (१) दफा २७ बमोजिम अयोग्यता नभएको व्यक्तिले चालक अनुमति पत्रका लागि तोकिएको ढाँचामा तोकिए बमोजिमको दस्तुर समेत संलग्न गरी कार्यालय समक्ष दरखास्त दिनुपर्छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको दरखास्तसाथ दरखास्तवालाले चालक अनुमतिपत्रका लागि तोकिएको दस्तुर सहित नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि, नेपाल सरकारद्वारा मान्यता प्राप्त चिकित्सकले निजको स्वास्थ्य परीक्षण गरी दिएको निरोगिताको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि समेत संलग्न गर्नुपर्छ ।

(३) निर्देशनालयले विकास गरेको अनलाईन विद्युतिय प्रणालीबाट समेत तोकिए बमोजिम त्यस्तो दरखास्त दिन सकिनेछ ।

२९. दरखास्तवालाको परीक्षण: (१) दफा २८ बमोजिम दरखास्त परेपछि दरखास्तवाला त्यस्तो सवारी चलाउन समर्थ छ, छैन र निजलाई त्यस्तो सवारी वा सवारी सम्बन्धी ऐन, नियम तथा ट्राफिक सङ्केत सम्बन्धी सामान्य ज्ञान छ, छैन भन्ने कुराको यकिन गर्न निर्देशनालयले निर्धारण गरेको पाठ्यक्रम बमोजिम लिखित परीक्षा लिनु पर्छ ।

(२) लिखित परीक्षामा सफल हुने उम्मेदवारको निर्देशनालयले निर्धारण गरेको मापदण्ड बमोजिम सवारी चालक सीप परीक्षणको परीक्षा लिईनेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम लिइएको परीक्षामा असफल हुने दरखास्तवालाले सो परीक्षा सम्पन्न भएको मितिले तीन महिना भुक्तान नभएसम्म पुनः दरखास्त दिनुपर्ने छैन ।

(४) यस दफा बमोजिम परीक्षण गर्दा सवारीको वर्गीकरण अनुसार फरक फरक पाठ्यक्रम र सीप परीक्षण परीक्षा सम्बन्धी मापदण्ड निर्धारण गर्न सकिनेछ ।

(५) लिखित परीक्षा तथा सीप परीक्षण परीक्षा सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(६) निर्देशनालयले लिखित परीक्षा एवम सीप परीक्षण संचालन गर्ने कार्यका लागि कुनै संस्था, केन्द्र, फर्म वा कम्पनीलाई तोकिए बमोजिमको शर्तको अधिनमा रही इजाजत दिन सक्नेछ ।

३०. चालक अनुमतिपत्र दिने: (१) दफा २९ बमोजिम सफल भएका दरखास्तवालालाई कार्यालयले सवारी चालक अनुमतिपत्र दिनुपर्छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम अनुमतिपत्र दिँदा सो अनुमतिपत्रमा ठूलो, मझौला, सानो, दुई पाङ्ग्रे वा तीमध्ये कुनै वा सबै सवारी चलाउन अनुमति दिइएको हो भन्ने कुरा स्पष्ट रूपमा जनाउनु पर्छ ।

(३) सवारी चालक अनुमतिपत्र प्रदान गर्ने प्रक्रिया लाग्ने दस्तुर तथा ढाँचा लगायतका तत्सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

३१. विदेशी राष्ट्रबाट प्राप्त चालक अनुमतिपत्रको मान्यता: (१) कसैले विदेशी राष्ट्रबाट चालक अनुमतिपत्र प्राप्त गरेको रहेछ भने सो अनुमतिपत्रमा लेखिएको सवारी चलाउन त्यस्तो व्यक्तिले दफा २८ बमोजिम दरखास्त दिएमा कार्यालय प्रमुखले त्यस्तो व्यक्तिबाट चालक अनुमतिपत्रका लागि लाग्ने दस्तुर लिई चालक अनुमतिपत्र दिन सक्नेछ ।

तर, त्यस्तो चालक अनुमतिपत्र दिनु अघि सीप परीक्षण परीक्षा लिनुपर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि विदेशी राष्ट्रबाट प्राप्त चालक अनुमतिपत्रको मान्यता दिने सम्बन्धमा भएको कुनै अन्तर्राष्ट्रिय सन्धिको प्रावधान वा पारस्परिकताका आधारमा कुनै मुलुकको सवारी चालक अनुमतिपत्रलाई मान्यता दिने व्यवस्था भएको रहेछ भने सो कुराको अभिलेख राखी कार्यालयले त्यस्तो अनुमतिपत्रलाई मान्यता दिन सक्नेछ ।

(३) कुटनैतिक नियोगमा काम गर्ने कर्मचारीको हकमा परराष्ट्र मन्त्रालयबाट सिफारीश भै आएमा आफ्नो राष्ट्रबाट प्राप्त गरेको सवारी चालक अनुमतिपत्रको आधारमा कुनै परिक्षा नलिइ सवारी चालक अनुमतिपत्र दिन सकिनेछ ।

(४) अन्तर्राष्ट्रिय चालक अनुमतिपत्र प्राप्त गरेको व्यक्तिले सो अनुमतिपत्रमा लेखिएको सवारीहरू नेपालभर चलाउन सक्नेछ ।

३२. चालक अनुमतिपत्रको वैधता: (१) दफा ३० बमोजिम चालक अनुमतिपत्र प्राप्त गर्ने व्यक्तिले सो अनुमतिपत्रमा लेखिएका सवारीहरू मात्र चलाउन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) को अधीनमा रही चालकले त्यस्तो सवारी नेपाल भर चलाउन सक्नेछ ।

(३) चालक अनुमतिपत्र दिइएको मितिले दश वर्षसम्म बहाल रहनेछ ।

३३. चालक अनुमतिपत्रमा अरु सवारी समावेश गर्ने: (१) कुनै चालकले आफूले पाएको चालक अनुमतिपत्रमा लेखिएका सवारीका अतिरिक्त अन्य कुनै सवारी समावेश गराउन चाहेमा समावेश गराउन चाहेको सवारीको किसिम खुलाई तोकिएको ढाँचामा तोकिएको दस्तुर संलग्न राखी कार्यालय प्रमुख समक्ष दरखास्त दिनु पर्छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम दरखास्त परेमा चालक अनुमतिपत्रमा समावेश गराउन चाहेको सवारी चालकले चलाउन सक्छ सक्तैन भन्ने कुराको यकिन गर्न निजको सीप परीक्षण परीक्षा लिनु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिमको परीक्षामा सफल भएको चालकको अनुमतिपत्रमा निजले समावेश गराउन चाहेको सवारी समावेश गरी तोकिएको दस्तुर लिइ कार्यालय प्रमुखले नयाँ चालक अनुमतिपत्र दिनेछ ।

३४. **चालक अनुमतिपत्रको नवीकरण:** (१) चालक अनुमतिपत्रको म्याद नाघेको तीन महिनाभित्र त्यस्तो चालक अनुमतिपत्र नवीकरण गराई सक्नु पर्छ ।

(२) चालकले उपदफा (१) बमोजिमको म्यादभित्र चालक अनुमतिपत्र नवीकरण गराउनका लागि तोकिएको दस्तुर संलग्न राखी तोकिएको ढाँचामा कार्यालयमा निवेदन दिनुपर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम नवीकरणका लागि निवेदन पेश हुन आएमा कार्यालय प्रमुखले त्यस्तो चालक अनुमतिपत्र अर्को दश वर्षसम्मका लागि तोकिएको दस्तुर लिई नवीकरण गर्नेछ ।

(४) उपदफा (१) बमोजिम म्याद नाघी चालक अनुमतिपत्र नवीकरण गराउन आउने चालकबाट नवीकरण दस्तुरको अतिरिक्त म्याद नाघेको वर्षको प्रतिवर्ष एकसय प्रतिशतका दरले बढीमा पाँच वर्षसम्म थप दस्तुर समेत लिई त्यस्तो चालक अनुमतिपत्र नवीकरण गरिनेछ ।

(५) चालक अनुमतिपत्र नवीकरण सम्बन्धी कार्य सहज र सरल बनाउन विद्युतीय प्रणालीको प्रयोग गर्न सकिनेछ ।

(६) अनुमति पत्र नवीकरण सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

३५. नवीकरण गराउँदा निरोगिताको प्रमाणपत्र पेश गर्नुपर्ने : सवारी चलाउने चालकले चालक अनुमतिपत्र नवीकरण गराउँदा स्वीकृत चिकित्सकले दिएको निरोगिताको प्रमाणपत्र समेत कार्यालय समक्ष पेश गर्नुपर्नेछ ।

३६. चालक अनुमतिपत्र निलम्बन : कार्यालय प्रमुखले देहायको अवस्थामा देहायको अवधिसम्म चालक अनुमतिपत्र निलम्बन गर्न सक्नेछ :

(क) चालक अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्तिले यो ऐन वा यस ऐनअन्तर्गत बनेको नियम बमोजिम पालन गर्नुपर्ने शर्तहरू तीन पटकभन्दा बढी उल्लङ्घन गरेको प्रमाणित भएमा त्यस्तो चालकको चालक अनुमतिपत्र छ महिनासम्म

(ख) मादक पदार्थ सेवन गरी सवारी चलाएको प्रमाणित भएमा पहिलो पटकका लागि तीन महिना र दोस्रो पटकका लागि छ महिनासम्म,

(ग) निर्धारित गति भन्दा बढी गतिमा सवारी चलाएको प्रमाणित भएमा त्यस्तो चालकलाई पहिलो पटकभए एक महिना, दोस्रो पटक भए तीन महिनासम्म ।

३७. चालक अनुमतिपत्र खारेज गर्न सकिने (१) कार्यालय प्रमुखले देहायको अवस्थामा चालक अनुमतिपत्र रद्द गर्न सक्नेछ :

(क) दफा ३६ को खण्ड (ख) बमोजिम निलम्बन गरेपछि पनि तेस्रो पटक मादक पदार्थ सेवन गरी सवारी चलाएको प्रमाणित भएमा,

(ख) दफा ३६ को खण्ड (ग) बमोजिम निलम्बन गरेपछि पनि तेस्रो पटक निर्धारित गति भन्दा बढी गतिमा सवारी चलाएका प्रमाणित भएमा ।

(२) यस ऐनको दफा ३४ को उपदफा (४) बमोजिमको निर्धारित अवधिसम्म पनि नवीकरण नगरिएको चालक अनुमतिपत्र स्वतः खारेज हुनेछ ।

(३) उपदफा (१) वा (२) बमोजिम खारेज भएको चालक अनुमतिपत्रको लगत दर्ता किताबबाट कट्टा गरिनेछ । त्यस्तो चालक अनुमतिपत्र नवीकरण गरिने छैन ।

(४) कुनै चालकले दफा २७ मा लेखिएको कुनै अयोग्यता भएको प्रमाणित भएमा वा निजले झुट्टा विवरण पेश गरी चालक अनुमतिपत्र प्राप्त गरेको देखिएमा कार्यालय प्रमुखले त्यस्तो चालकको चालक अनुमतिपत्र खारेज गर्न सक्नेछ ।

(५) यस दफा बमोजिम खारेज भएको सवारी चालक अनुमतिपत्र खारेज भएको मितिले सात दिनभित्र कार्यालय प्रमुख समक्ष फिर्ता बुझाउनु पर्नेछ ।

३८. चालक अनुमतिपत्रको प्रतिलिपि दिने : (१) चालक अनुमतिपत्र हराएमा, च्यातिएमा, झुत्रो भई नबुझिने भएमा वा कुनै कारणबाट नासिएमा सात दिनभित्र चालकले सम्बन्धित कार्यालय प्रमुख समक्ष चालक अनुमतिपत्रको प्रतिलिपिको लागि तोकिएको ढाँचामा तोकिएको दस्तुर समेत राखी दरखास्त दिनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम परेको दरखास्त उपर आवश्यक छानबिन गर्दा व्यहोरा उपयुक्त देखिएमा कार्यालय प्रमुखले चालकलाई चालक अनुमतिपत्रको प्रतिलिपि दिनेछ ।

३९. सवारी चालक प्रशिक्षण संस्था वा सीप परीक्षण गर्ने संस्था सम्बन्धी व्यवस्था: (१) सवारी चालक प्रशिक्षण केन्द्र वा सवारी चालक सीप परीक्षण सेवा संचालन गर्न चाहने फर्म, कम्पनी वा संस्थाले त्यस्तो सेवा संचालन गर्न निर्देशनालयबाट इजाजत लिनुपर्नेछ ।

(२) इजाजत पत्र प्राप्त संस्थाको मापदण्ड, पालना गर्नुपर्ने शर्त, दस्तुर लगायतका तत्सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद-५

यातायात सेवा व्यवस्थापन

४०. मार्ग निर्धारण गर्ने : (१) निर्देशनालयले सडकको स्तर, अवस्था र सो सडकमा चलन सक्ने सवारीको किसिम, आवागमन गर्ने यात्री संख्या, सडकको विद्यमान चाप तथा दफा ९० बमोजिमको सिफारिश समितिको सिफारिश समेतका आधारमा प्रदेशबाट अन्य कुनै प्रदेश वा प्रदेश भर यातायात सेवा संचालन गर्न मार्ग निर्धारण गर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम अर्को प्रदेशमा यातायात सेवा संचालन गर्नेगरी मार्ग निर्धारण गर्दा सम्बन्धित प्रदेशको सहमति लिनुपर्नेछ ।

(३) कुनै स्थानीय तहले आफ्नो स्थानीय तहभित्र सडकको स्तर, अवस्था र सो सडकमा चलन सक्ने सवारी साधनको किसिम, आवागमन गर्ने यात्री संख्याको विद्यमान चाप र मागका आधारमा स्थानीय तहभित्र यातायात सेवा संचालन गर्न मार्ग निर्धारण गर्न सक्नेछ ।

(४) उपदफा (३) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि उपदफा (१) बमोजिम निर्देशनालयले गरेको मार्ग निर्धारण भन्दा फरक नहुने गरी कुनै स्थानीय तहले आफूसँग सीमा जोडिएका स्थानीय तहसँगको सहमति र समन्वयमा यातायात सेवा संचालन गर्न मार्ग निर्धारण गर्न सक्नेछ ।

(५) यस दफा बमोजिम मार्ग निर्धारण भएको सूचना सार्वजनिक रूपमा प्रकाशित गर्नुपर्नेछ ।

४१. यातायात सेवा संचालन गर्दा मार्ग इजाजत लिनुपर्ने (१) दफा ४० बमोजिम निर्धारित मार्गमा यातायात सेवा संचालन गर्न चाहने कम्पनीले तोकिएको ढाँचामा तोकिएको दस्तुर समेत राखी मार्ग इजाजत पत्रका लागि कार्यालयमा निवेदन दिनुपर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम इजाजत पत्र नलिई कसैले पनि यातायात सेवा संचालन गर्न हुँदैन ।

(३) कुनै मार्गमा कुनै कम्पनीले यातायात सेवा संचालन गर्नका लागि आवश्यक पर्ने सवारीको न्यूनतम संख्या र अन्य मापदण्ड निर्देशनालयले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

(४) उपदफा (१) बमोजिम कुनै कम्पनीले मार्ग इजाजतपत्र लिँदा सो मार्गमा उक्त कम्पनीले संचालन गर्ने सबै सवारीका लागि मार्ग इजाजत पत्र लिनुपर्नेछ ।

(५) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन परेमा कार्यालयले उपदफा (३) बमोजिमको मापदण्ड पूरा भएको देखिएमा कार्यालयले तोकिए बमोजिमको ढाँचामा मार्ग इजाजतपत्र दिनु पर्नेछ ।

(६) उपदफा (५) बमोजिम दिएको मार्ग इजाजतपत्र त्यस्तो इजाजतपत्र दिएको मितिले छ महिनासम्म बहाल रहनेछ ।

४२. यातायात सेवाको नाम पञ्जीकृत गर्नुपर्ने (१) यातायात सेवाको नाम निर्देशनालयमा पञ्जीकृत नगरी सवारी धनी वा व्यवस्थापकले कुनै पनि सार्वजनिक सवारी यातायात सेवा सञ्चालन गर्ने कार्यमा प्रयोग गर्नु हुँदैन । पंजिकृत नभएका कुनै पनि यातायात सेवालाई सार्वजनिक सवारी संचालन गर्न मार्ग इजाजत प्रदान गरिने छैन ।

(२) पंजिकृत गर्ने सम्बन्धी प्रक्रिया, अवधि, नविकरण, निवेदनको ढाँचा, संलग्न गर्नुपर्ने कागजात लाग्ने दस्तुर तथा दर्ता प्रमाणपत्रको ढाँचा लगायतका तत्सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

४३. मार्ग इजाजतपत्र दिँदा जाँचनुपर्ने कुराहरू दफा ४१ बमोजिम कुनै कम्पनीलाई मार्ग इजाजतपत्र दिँदा त्यस्तो कम्पनीले देहायका कुराहरू पूरा गरे नगरेको जाँच गरी पूरा गरेको भए मात्र त्यस्तो कम्पनीको सार्वजनिक सवारीलाई मार्ग इजाजतपत्र दिनुपर्छ :-

- (क) सवारी चालक, परिचालक, सुरक्षाकर्मी, सवारीमा काम गर्ने कामदार तथा कर्मचारी, यात्रुबाहक सवारीको क्षमता अनुसार सो सवारी, यात्रु र तेस्रो पक्षको बीमा,
- (ख) सवारीको जाँचपास,
- (ग) प्रदुषण जाँचको प्रमाणपत्र
- (घ) सवारी दर्ताको प्रमाणपत्र र त्यसको अद्यावधिक नवीकरण।

४४. **मार्ग इजाजतपत्रको नविकरण:** (१) दफा ४१ को उपदफा (६) बमोजिम मार्ग इजाजतपत्रमा लेखिएको म्याद समाप्त भएको ७ (सात) दिनभित्र त्यस्तो मार्ग इजाजतपत्र नविकरण गराउन निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(२) सवारी धनी, व्यवस्थापक वा निजहरूले खटाएको व्यक्तिले उपदफा (१) बमोजिम मार्ग इजाजतपत्र नविकरण गराउनका लागि तोकिएको ढाँचामा तोकिएको दस्तुर समेत संलग्न राखी कार्यालय प्रमुख समक्ष निवेदन दिनुपर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम नविकरणको लागि निवेदन परेमा कार्यालय प्रमुखले त्यस्तो मार्ग इजाजतपत्र अर्को छ (६) महिनाका लागि नविकरण गर्नुपर्नेछ ।

(४) उपदफा (१) बमोजिमको म्याद नाघी मार्ग इजाजतपत्र नविकरण गराउन आउने सवारी धनीबाट सो म्याद नाघेको एक महिनासम्म नविकरण दस्तुरको अतिरिक्त शत प्रतिशत थप दस्तुर लिई त्यस्तो मार्ग इजाजतपत्र नविकरण गर्नुपर्नेछ ।

४५. **मार्ग इजाजतपत्र स्वतः रद्द हुने:** (१) दफा ४४ को उपदफा (४) बमोजिम निर्धारित अवधिसम्म पनि नविकरण नगरिएमा त्यस्तो मार्ग इजाजतपत्र स्वतः रद्द हुनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम रद्द भएको मार्ग इजाजतपत्र अभिलेखबाट हटाइनेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम अभिलेखबाट हटाइएको मार्ग इजाजतपत्र नविकरण गरिने छैन।

४६. **पुनः मार्ग इजाजतपत्र दिन सकिने** : दफा ४५ बमोजिम रद्द भई अभिलेखबाट हटाइएको मार्ग इजाजतपत्रमा लेखिएको सार्वजनिक सवारीको लागि पुनः मार्ग इजाजतपत्र लिन आएमा त्यस्तो सवारीको धनी वा व्यवस्थापकबाट दफा ४५ बमोजिम लिनुपर्ने नविकरण तथा थप दस्तुर समेत लिई निजलाई पाँच सय देखि तीन हजार रुपैयासम्म जरिवाना गरी त्यस्तो सवारी चलाउन दफा ४१ बमोजिम पुनः मार्ग इजाजतपत्र दिन सकिनेछ ।

४७. **मार्ग इजाजतपत्र स्थगित गर्न सकिने**: (१) यस ऐन बमोजिम मार्ग इजाजतपत्र लिएको कुनै सार्वजनिक सवारी दुर्घटनामा परी वा अन्य कुनै कारणबाट बिग्री छ महिना वा सोभन्दा बढी अवधिसम्म चलाउन नसकिने भएमा सवारी धनी/व्यवस्थापकले सो ब्यहोरा खुलाई मार्ग इजाजतपत्र संलग्न राखी कार्यालय प्रमुख समक्ष त्यस्तो मार्ग इजाजतपत्र स्थगित गर्नका लागि निवेदन दिनुपर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको निवेदन परेमा कार्यालय प्रमुखले आवश्यक छानविन गरी उपयुक्त देखेमा त्यस्तो सार्वजनिक सवारी चलाउन नसकिने अवधिसम्मका लागि त्यस्तो सवारीको मार्ग इजाजतपत्र स्थगित गर्न सक्नेछ।

(३) मार्ग इजाजतपत्रमा तोकेको मार्गमा सार्वजनिक सवारी साधन सञ्चालन नगरी जनजीवनमा प्रतिकूल असर पर्नेगरी यातायात सेवा अवरूद्ध गरेमा मन्त्रालयले त्यस्ता सवारीहरूको मार्ग इजाजतपत्र बढीमा तीन महीनासम्मको लागि स्थगित गर्न कार्यालयलाई निर्देशन दिन सक्नेछ।

४८. **मार्ग इजाजतपत्र रद्द गर्न सकिने** : कुनै सार्वजनिक सवारीले पटक-पटक देहायको कसूर गरेको पाइएमा कार्यालय प्रमुखले त्यस्तो सवारी साधनको मार्ग इजाजत पत्र रद्द गर्न सक्नेछः

- (क) यात्रुबाहक सवारीले सवारी दर्ताको प्रमाणपत्रमा लेखिएको सिट संख्या भन्दा बढी यात्री राखी सवारी चलाएमा ।
- (ख) यात्रुबाहक सवारी साधनले मालसामान (यात्रीको झिटिगुन्टा बाहेक) बोकेमा र मालबाहक सवारी साधनले यात्री बोकेमा ।
- (ग) लामो मार्गमा संचालन हुने सार्वजनिक सवारीमा कम्तीमा २ जना सवारी चालक नराखी सवारी संचालन गरेमा ।
- (घ) मार्ग इजाजत नलिएको मार्गमा सवारी चलाएमा ।
- (ङ) सवारी साधनको स्वरूप बदलेको पाईएमा ।
- (च) कुनै सार्वजनिक सवारीले यस ऐन वा सोअन्तर्गत बनेको नियम वा जारी गरेको आदेशको उल्लङ्घन गरेकोमा मार्ग इजाजतपत्र रद्द गर्न मन्त्रालयले निर्देशन दिएमा,

४९. **मार्ग परिवर्तन गर्नु परेमा:** (१) मार्ग इजाजतपत्रको अवधि समाप्त नहुँदै सो मार्ग इजाजतपत्रमा तोकिएको सार्वजनिक सवारीलाई अन्य कुनै मार्गमा प्रयोग गर्नु परेमा कम्पनीले पुनः दफा ४१ बमोजिम मार्ग इजाजतपत्रका लागि दरखास्त दिई मार्ग इजाजतपत्र लिनुपर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको दरखास्त परेमा कार्यालयले त्यस्तो सार्वजनिक सवारीको लागि पहिले दिएको मार्ग इजाजतपत्र खारेज गरी नयाँ मार्ग इजाजतपत्र दिनेछ ।

(३) उपदफा (१) र (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिए तापनि कुनै विशेष मार्गको इजाजत लिएको सवारीलाई तोकिए बमोजिमको दस्तुर लिइ अन्य मार्गमा समेत यातायात सेवा उपलब्ध गराउन सक्ने गरी बहु मार्ग इजाजत पत्र वा कुनै विशेष परिस्थिति परी इजाजत प्राप्त मार्गको सट्टा अन्य मार्गबाट यातायात सेवा संचालन गर्ने गरी पटके मार्ग इजाजतपत्र दिन सकिनेछ ।

(४) यस दफा बमोजिम मार्ग परिवर्तन, बहु मार्ग इजाजत तथा पटके इजाजत सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

५०. मार्ग इजाजतपत्र दिन इन्कार गर्न सकिने (१) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि राष्ट्रिय लोकमार्ग बाहेक अन्य कुनै मार्गमा यातायात सेवा सञ्चालन गर्न मार्ग इजाजतपत्र प्रदान गर्दा प्रदुषणको कारण वा अन्य कुनै कारणबाट कुनै सवारीको निमित्त मार्ग इजाजतपत्र प्रदान गर्दा सार्वजनिक हितको प्रतिकूल हुन जान्छ भन्ने सम्बन्धित कार्यालयलाई लागेमा निजले सोको कारण उल्लेख गरी मार्ग इजाजतपत्र दिन इन्कार गर्न सक्नेछ । त्यसरी इन्कार गरिएको विवरण सार्वजनिक रूपमा जानकारी गराउनु पर्नेछ ।

(२) मध्यम मार्ग र लामो मार्गमा यातायात सेवा सञ्चालन गर्ने सार्वजनिक सवारी तथा त्यसमा यात्रा गर्ने यात्री एवम काम गर्ने कर्मचारी समेतको सुरक्षालाई ध्यानमा राखी त्यस्तो मार्गमा यातायात सेवा प्रदान गर्ने सार्वजनिक सवारीको स्तर तोकिए बमोजिम हुनेछ । निर्देशनालयले तोकेको स्तर नभएका सार्वजनिक सवारीलाई त्यस्तो मार्गमा यातायात सेवा सञ्चालन गर्ने मार्ग इजाजतपत्र दिन इन्कार गर्न सक्नेछ ।

५१. भाडा निर्धारण गर्ने: (१) कुनै मार्गमा यातायात सेवा सञ्चालन गर्ने यात्रीबाहक तथा मालबाहक सवारीले लिने अधिकतम भाडा दर दफा ९० बमोजिमको सिफारिश समितिको सिफारिश समेतका आधारमा मन्त्रालयले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

(२) यात्रीले आफूसँग निःशुल्क लैजान पाउने माल सामानको अधिकतम वजन र सो बाहेक भाडा तिरी आफूसँग लैजान पाउने मालसामानको अधिकतम वजन तथा भाडा दर निर्देशनालयले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

(३) यस दफा बमोजिम तोकिएको भाडा दर भन्दा बढी नहुने गरी यातायात सेवा संचालन गर्ने कम्पनीले आफूले यातायात सेवा संचालन गर्ने मार्गको भाडा दर तोक्न सक्नेछ ।

(४) यातायात सेवा संचालन गर्ने कम्पनीले यात्रुसँग तोकिए भन्दा बढी भाडा लिनु हुँदैन ।

५२. यात्री टिकट सम्बन्धी व्यवस्था: (१) यातायात सेवा सञ्चालन गर्ने यातायात सेवा कम्पनीको कर्मचारी वा त्यस्तो सेवा सञ्चालन गर्ने कम्पनीको व्यवस्थापकले अधिकृत गरेको व्यक्ति बाहेक अन्य व्यक्तिले त्यस्तो यातायात सेवाको नामबाट यात्री टिकट बिक्रि गर्न हुँदैन ।

(२) कुनै पनि यात्रीले आफूले यात्रा गर्ने गन्तव्य स्थानसम्मको लागि तोकिएको भाडा तिरी लिएको टिकट साथमा नलिई यात्रा गर्नु हुँदैन र यातायात सेवा संचालन गर्ने कम्पनीले अनिवार्य रूपमा भाडा रकम समेत उल्लेख भएको यात्री टिकट प्रत्येक यात्रीलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम यातायात सेवाको टिकट बिक्रि गर्ने कर्मचारी वा अधिकृत व्यक्तिले आफ्नो फोटो सहितको परिचयपत्र लगाएको हुनुपर्नेछ ।

(४) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि सार्वजनिक यातायात सेवा सञ्चालन गर्ने यातायात कम्पनीमा इन्टरनेटमार्फत अनलाईनबाट समेत टिकट खरिद गर्न सकिने गरी व्यवस्था मिलाउन सकिनेछ ।

(५) सार्वजनिक सवारीको यात्री टिकटको ढाँचा, टिकट बिक्रि गर्दा पालन गर्नुपर्ने शर्त लगायतका तत्सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

५३. यात्री-सूची तयार गर्नुपर्ने: (१) मध्यम मार्ग वा लामो मार्गमा यातायात सेवा सञ्चालन गर्ने कम्पनीले प्रत्येक यात्रामा आफ्नो सवारीमा यात्रा गर्ने सबै यात्री, चालक, परिचालक, सुरक्षाकर्मी तथा सो सवारीमा काम गर्ने अन्य कर्मचारी समेतको नाम, उमेर र ठेगाना स्पष्ट खुलाई यात्री-सूची तयार गर्नुपर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम तयार गरिएको यात्री सूचीको एक प्रति आफूसँग राखी अर्को प्रति कार्यालय प्रमुख वा निजले तोकेको व्यक्ति वा निकाय समक्ष सो सवारी गन्तव्य स्थानतर्फ प्रस्थान गर्नु अगावै पेश गर्नुपर्छ ।

५४. सार्वजनिक सवारीको सम्बन्धमा पालना गर्नुपर्ने अन्य शर्तहरू

(१) सार्वजनिक यातायात सेवाका धनी, व्यवस्थापक, सवारीको चालक वा परिचालकले यात्रीबाहक सार्वजनिक सवारीको सम्बन्धमा देहायका शर्तको पालना गर्नुपर्नेछ :

(क) यात्रीबाहक सार्वजनिक सवारीमा सो सवारीको दर्ताको प्रमाणपत्रमा लेखिएको सीट सङ्ख्या भन्दा बढी यात्री राखी चलाउनु हुँदैन ।

(ख) चार घण्टा भन्दा बढीको दुरीमा चल्ने यात्रीबाहक सार्वजनिक सवारीले प्रत्येक चार घण्टामा एकपटक आधाघण्टा विश्राम गर्नुपर्छ ।

(ग) लामो मार्गमा यातायात सेवा सञ्चालन गर्ने यात्रीबाहक सार्वजनिक सवारीमा कम्तीमा दुईवटा चालक राखी प्रत्येक छ घण्टापछि पालै पालोसँग सवारी चलाउनु पर्नेछ ।

(घ) सार्वजनिक सवारीमा फेला परेको कुनै पनि मालसामान सो फेला परेको चौबीस घण्टाभित्र कार्यालय, यातायात सेवा संचालन गर्ने कम्पनीको नजिकको कार्यालय वा प्रहरी कार्यालयमा बुझाउन पर्नेछ ।

(ङ) कुनैपनि यात्री प्रति दुर्व्यवहार वा अनुचित व्यवहार गर्नु हुँदैन ।

(च) मध्यम वा लामो मार्गमा चल्ने वा एक्सप्रेस यातायात सेवा प्रदान गर्ने सार्वजनिक सवारी बाहेक अन्य सार्वजनिक सवारीले यात्रा मार्गमा सवारी खाली रहेको अवस्थामा यात्री लिन इन्कार गर्नु हुँदैन ।

(छ) तोकिए बमोजिमका व्यक्तिहरूको लागि सार्वजनिक सवारीमा तोकिए बमोजिमको सीट सुरक्षित राख्नु पर्नेछ ।

(२) सार्वजनिक सवारीमा यात्रा गर्ने यात्रुले यात्रा गर्दा देहायका शर्तहरूको पालना गर्नुपर्नेछः-

(क) अन्य यात्री, चालक, परिचालक तथा सुरक्षाकर्मीसँग अनुचित व्यवहार नगर्ने,

(ख) सार्वजनिक सवारीमा धुम्रपान नगर्ने

(ग) सार्वजनिक सवारी चलिरहेको समयमा सो सवारीको चालकसँग कुरा गर्न वा निजलाई सवारी चलाउने कार्यमा बाधा पुग्ने कुनै कार्य नगर्ने वा नगराउने

(घ) तोकिए बमोजिमका अन्य शर्तको पालना गर्ने ।

५५. मार्गको नक्शा र समय तालिका राख्ने: (१) कार्यालयले यातायात सेवा संचालन गर्ने प्रत्येक कम्पनीले प्रत्येक बस बिसौनीमा सो बस बिसौनीबाट प्रस्थान गर्ने गन्तव्य स्थानको मार्गको नक्शा र सार्वजनिक सवारी प्रस्थान गर्ने समय तथा गन्तव्य स्थानमा पुग्ने समयतालिका जानकारीका लागि टाँस्न वा जडान गर्न लगाउनु पर्छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम टाँसिएको वा जडान गरिएको मार्ग, नक्शा वा समय तालिकामा कुनै फेरबदल भएमा कम्पनी वा कम्पनीले खटाएको व्यक्तिले सोको सूचना तुरुन्त यात्रीहरूलाई दिने व्यवस्था गर्नुपर्छ ।

५६. सुरक्षाकर्मी राख्न सकिने: मध्यम मार्ग र लामो मार्गमा यात्रीबाहक सार्वजनिक यातायात सेवा सञ्चालन गर्ने कम्पनीले सवारी तथा यात्रीहरुको सुरक्षाको निमित्त सो सवारीमा सुरक्षाकर्मी उपलब्ध गराई दिन नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकारसँग अनुरोध गरेमा अन्तर प्रदेशमा चल्ने सवारी साधनको हकमा नेपाल सरकारले र प्रदेशभित्र चल्ने सवारीको हकमा प्रदेश सरकारले त्यस्तो सवारीमा सरकारी सुरक्षाकर्मी तैनाथ गर्नुपर्ने आवश्यकता देखेमा तोकिए बमोजिम लाग्ने दस्तुर लिई आवश्यक सङ्ख्यामा सुरक्षाकर्मी उपलब्ध गराउन सक्नेछ ।
५७. मन्त्रालयको विशेष अधिकार : यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कुनै सार्वजनिक सवारीलाई कुनै खास अवधिसम्मका लागि कुनै मार्गमा यातायात सेवा सञ्चालन गर्नुपर्ने गरी सो सवारी संचालन गर्ने कम्पनी वा व्यवस्थापनलाई मन्त्रालयले आदेश दिन सक्नेछ ।

परिच्छेद-६

आवागमन नियन्त्रण

५८. सवारीको गति निर्धारण: (१) प्रदेश भित्रको राष्ट्रिय लोकमार्ग वा अन्य सडकमा चल्ने सवारीको हकमा त्यस्तो लोकमार्गको अवस्था र स्तर बमोजिम निर्देशनालयले सवारी चलाउने गति तोकिए बमोजिम निर्धारण गर्न सक्नेछ । यसरी गति निर्धारण गरिएको मार्गमा सो निर्धारित गतिभन्दा बढी गतिमा सवारी चलाउन हुँदैन ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम गति निर्धारण गरी निर्धारित गतिभन्दा बढी गतिमा सवारी चलाउन निषेध गरिएको सम्बन्धी सूचना वा सङ्केत निर्देशनालयले टाँस्न वा जडान गर्न लगाउनु पर्नेछ ।

(३) दमकल, एम्बुलेन्स तथा बिरामी लैजाने जस्ता आपतकालिन कामको सिलसिलामा चलाइएको सवारीको हकमा उपदफा (१) लागू हुनेछैन ।

तर, त्यस्तो सवारिले सडकमा हिड्ने बटुवा तथा अन्य सवारीलाई सचेत गर्नका लागि विशेष किसिमको ध्वनी तथा बत्तीको प्रयोग गर्नुपर्नेछ ।

५९. सवारीको वजन राखिने मानिस र मालसामानको हद तोक्ने:

(१) प्रदेश सरकारले प्रदेश राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी राष्ट्रिय लोकमार्ग तथा अन्य मार्गमा चल्ने सवारीको सुरक्षित एक्सल वजनको अधिकतम हद निर्धारण गर्न सक्नेछ । त्यस्तो सडकमा सूचनामा तोकिएको एक्सल वजनभन्दा बढी वजन भएका सवारी चलाउन वा चलाउन लगाउन पाइने छैन ।

स्पष्टीकरण : यस दफाको प्रयोजनको लागि “एक्सल वजन” भन्नाले सवारीको एक्सलसँग जोडिएको पाङ्गाले सवारीमा अडेको सतहमा पर्ने कूल वजन सम्झनु पर्छ ।

(२) सार्वजनिक सवारीमा राख्न सकिने मानिसको सङ्ख्या र मालवाहक सवारीमा राख्न सकिने मालसामानको वजन तोकिएको मापदण्डको अधिनमा रही निर्देशनालयले निर्धारण गर्नेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम निर्धारित मानिसको सङ्ख्या र मालसामानको वजनभन्दा बढी हुने गरी कुनै पनि सवारीमा मानिस वा मालसामान राख्न हुँदैन ।

६०. सवारी चलाउन रोक लगाउने: (१) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि मन्त्रालयले सार्वजनिक सुरक्षा तथा सर्वसाधारणको भलाईको निमित्त कुनै सार्वजनिक स्थान वा मार्गमा कुनै सवारी चलाउनमा रोक लगाउन सक्नेछ ।

(२) यसरी प्रतिबन्ध लगाइएको सूचना त्यस्तो स्थानमा टाँस्न, टाँग्न वा जडान गर्न लगाउनु पर्नेछ ।

(३) निर्देशनालयले सार्वजनिक रूपमा सूचना प्रकाशन गरी वा उपयुक्त ट्राफिक कन्ट्रोल गर्न आवश्यक साधन प्रयोग गरी सबै वा कुनै किसिमको (यान्त्रिक तथा अन्य) सवारी चलाउन रोक लगाउन वा कन्ट्रोल गरी एकतर्फी संचालन गर्न वा केही दिन वा दिनको केही समय रोक लगाउन सक्नेछ।

६१. ट्राफिक सङ्केत टाँस्ने टाँग्ने वा जडान गर्ने: (१) निर्देशनालयले आवश्यक देखेको सार्वजनिक स्थानहरूमा अन्तर्राष्ट्रिय प्रचलन अनुरूपको रंग आकार र नमूना बमोजिमको आवश्यक ट्राफिक सङ्केतहरू टाँस्न, टाँग्न वा जडान गर्न लगाउनु पर्छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम टाँसिएको, टाँगिएको वा जडान गरिएको ट्राफिक सङ्केतहरू निर्देशनालयले खटाएको व्यक्ति बाहेक अरु कसैले सो स्थानबाट हटाउन, बदल्न, हेरफेर गर्न, मेट्न, च्यात्न वा केरमेट गर्न हुँदैन ।

(३) ट्राफिक सङ्केतहरू तोकिए बमोजिम हुनेछन् ।

६२. रंगिन शिशा प्रयोग गर्न नहुने (१) कुनै पनि सवारीमा बाहिरबाट सवारी भित्र नदेखिने गरी रंगिन शिशा राख्न वा शिशामा अन्य कुनै वस्तुको प्रयोग गरी रंगिन बनाउन पाइने छैन ।

तर, प्रदेश सरकारले सुरक्षाको दृष्टिबाट उपयुक्त ठहराएका सवारीमा यो प्रतिबन्ध लागू हुने छैन ।

(२) कसैले उपदफा (१) प्रतिकूल काम गरेमा कार्यालय प्रमुखले त्यस्तो सवारीलाई रंगिन शिशा वा शिशामा प्रयोग गरेको कुनै वस्तु नहटाएसम्म त्यस्तो सवारी चलाउन नपाउने गरी प्रतिबन्ध लगाउन सक्नेछ ।

६३. पार्किङ तथा बस बिसौनी निर्धारण गर्ने: (१) निर्देशनालयले स्थानीय सडक कार्यालय, ट्राफिक प्रहरी कार्यालय र सम्बन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिकाका पदाधिकारीसँग समन्वय गरी सवारीको पार्किङ स्थान र बिसौनी निर्धारण गर्न सक्नेछ ।

(२) निर्देशनालयले कुनै व्यक्ति, फर्म वा कम्पनीको निजी लगानीमा पार्किङ स्थानको निर्माण तथा सञ्चालन गर्दा पालन गर्नुपर्ने मापदण्ड तोक्न सक्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम निर्धारित मापदण्डको पालन गर्नु सम्बन्धित व्यक्ति, फर्म वा कम्पनीको कर्तव्य हुनेछ ।

६४. सवारीलाई खतरा हुने किसिमबाट राख्न नहुने: (१) कुनै पनि सवारी अरु कुनै सवारी वा व्यक्तिलाई खतरा, बाधा वा असुविधा हुनेगरी कुनै सार्वजनिक स्थानमा राख्न हुँदैन ।

(२) कुनै सवारी चलाउँदा चलाउँदैको अवस्थामा बिग्रिएमा त्यस्तो सवारी तत्काल अन्यत्र लान सकिने स्थिति नभएमा दुर्घटना नहुने किसिमबाट सडकको बायाँ किनारा लगाई राखी रात्रीको समयमा त्यस्तो सवारीलाई अन्य सवारीले टाढैबाट देख्न सक्ने गरी रातो बत्ती वा रिफ्लेक्टर लगाई राख्नुपर्छ ।

६५. सवारीको अन्य भागमा मानिस राख्न नहुने : कुनै सवारी चालक वा परिचालकले लामो एवम मध्यम दुरिको मार्गमा चल्ने सवारीमा तोकिएको सीट बाहेक सवारीको अन्य भागमा र स्थानीय मार्गमा चल्ने सवारीमा तोकिएको सीट एवम भित्री भाग बाहेक अन्य भागमा मानिस राखी सवारी चलाउन वा चलाउन लगाउन हुँदैन ।

६६. चालकलाई बाधा पुग्ने काम गर्न नहुने : कसैले चालक कक्ष (ड्राईभर केवीन) भित्र चालकलाई प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा बाधा पुग्नेगरी मालसामान राखी वा उभिई वा अन्य कुनै प्रकारबाट बाधा पुग्ने किसिमको व्यवहार गर्न हुँदैन ।

६७. आवागमनमा बाधा पार्न नहुने (१) कुनै पनि सार्वजनिक स्थानमा कुनै पनि मानिस वा सवारीको आवागमनमा बाधा पुग्ने गरी मालसामान वा सवारी राख्न हुँदैन ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि कुनै विशेष परिस्थिति परी कुनै सार्वजनिक स्थानमा केही समयका लागि

कुनै मालसामान राखनुपर्ने भएमा सम्बन्धित स्थानीय तहको स्वीकृति लिनुपर्छ ।

(३) उपदफा (१) को प्रतिबन्धात्मक वाक्यांश बमोजिम स्वीकृति नलिई राखिएका मालसामान प्रमुख वा ट्राफिक व्यवस्थापनमा खटिएको प्रहरी कर्मचारीले जफत गरी प्रचलित कानून बमोजिम उपयुक्त व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

६८. सार्वजनिक स्थानमा खाल्टो खन्दा साङ्केतिक चिन्ह राख्नु पर्ने:

(१) कुनै पनि सार्वजनिक स्थानमा कुनै काम परी खाल्टो खन्दा सम्बन्धित स्थानीय तहको पूर्व स्वीकृति लिनुपर्छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम सार्वजनिक स्थानमा खाल्टो खन्ने स्वीकृति दिँदा सो स्थानमा दुर्घटना नहुने किसिमबाट साङ्केतिक चिन्ह राख्न लगाउनु पर्छ ।

६९. सवारीमा साङ्केतिक चिन्ह राख्नुपर्ने : कुनै पनि किसिमको खतरापूर्ण मालसामान ढुवानी गर्ने कार्यमा संलग्न मालबाहक सार्वजनिक सवारीमा त्यस्तो मालसामान रहेको कुरा अन्य सवारी तथा सर्वसाधारणको जानकारीका लागि साङ्केतिक चिन्ह देखिने गरी राख्नुपर्छ ।

७०. सवारीलाई मार्ग परिवर्तन गर्न र यात्रीलाई बन्धक बनाउन नहुने : (१) चालकले आफ्नो सवारी निर्दिष्ट मार्गमा चलाई रहेको समयमा सो सवारीलाई अन्य मार्गबाट लैजान कुनै पनि व्यक्तिले डर, त्रास देखाउन वा कुनै किसिमको शक्तिको प्रयोग गर्न वा गराउन हुँदैन ।

(२) कसैले सवारीमा रहेका कुनै पनि व्यक्तिलाई बन्धक बनाई त्यस्तो सवारी वा बन्धक बनाइएको व्यक्तिको मुक्तिका लागि कुनै पनि किसिमको माग राख्नु हुँदैन ।

७१. दुर्घटनामा परेका सवारी र यात्रीको हानि नोक्सानी गर्न नहुने : कुनै सवारी दुर्घटनामा परी हताहत वा घाइते भएका यात्री तथा सवारीमा

काम गर्ने कुनै व्यक्तिलाई पिट्न वा तिनीहरूको मालसामानको हिनामिना गर्न, खोस्न वा तिनीहरूलाई कुनै पनि किसिमले हानि नोक्सानी पुर्याउनु हुँदैन ।

७२. सवारी चलाउँदा सुरक्षापेटी वा हेल्मेट लगाउनु पर्ने (१) तोकिए बमोजिमको सवारी चलाउँदा चालक तथा सवारीको अघिल्लो सीटमा बस्ने व्यक्तिले सुरक्षापेटी बाँध्नु पर्नेछ ।

(२) मोटर साइकल तथा अन्य त्यस्तै दुई पाङ्ग्रे सवारी चलाउँदा चालकले तथा सो सवारीमा बस्ने मानिसले सुरक्षा टोप (हेल्मेट) लगाउनु पर्नेछ ।

७३. कागजात साथैमा राख्नु पर्ने: (१) कुनै पनि चालकले सवारी चलाउँदा सवारी दर्ता प्रमाणपत्र, चालक अनुमतिपत्र साथमा राख्नु पर्नेछ र त्यस्तो कागजात प्रहरी वा यातायात निरीक्षकले जाँचबुझको सिलसिलामा हेर्न चाहेमा देखाउनु पर्नेछ ।

(२) प्रहरी वा यातायात निरीक्षकले जाँचबुझको सिलसिलामा कुनै सवारीको दर्ताको प्रमाणपत्र वा सार्वजनिक सवारीको मार्ग इजाजतपत्र हेर्न खोजेमा त्यस्तो सवारीको चालक वा अन्य कर्मचारीले सवारी दर्ताको प्रमाणपत्र वा मार्ग इजाजतपत्र देखाउनु पर्छ ।

७४. सवारी रोक्नुपर्ने : चालकले आफूले चलाइरहेको सवारी देहायको अवस्थामा रोकी आवश्यकतानुसार उचित समयसम्म अड्याई राख्नुपर्छ:-

(क) प्रहरी वा यातायात निरीक्षकले सवारी रोक्न सङ्केत गरेमा वा आदेश दिएमा ।

(ख) कुनै जनावर झस्की वा तर्सी बेकाबु हुने सम्भावना भई सो जनावर तत्काल जिम्मामा लिएको व्यक्तिले सवारी रोक्न सङ्केत गरेमा वा अनुरोध गरेमा ।

(ग) सवारी दुर्घटनाग्रस्त भई कुनै मानिस जनावर वा सम्पत्तिको हानि नोक्सानी भएकोमा ।

(घ) जेब्रा क्रसिङमा मानिस ओहोरदोहोर गरेको अवस्थामा वा दोबाटो वा चौबाटोमा रहेको ट्राफिक बत्तीले रोक्ने सङ्केत गरेकोमा ।

तर, जेब्रा क्रसिङ वा दोबाटो वा चौबाटोमा मानिस ओहोर दोहोर नगरेको वा ट्राफिक बत्तीले रोक्ने संकेत नगरेको भए पनि सवारी चालकले आफ्नो सवारी एक छिन रोकी हेरी सावधानीपूर्वक सवारी चलाउनु पर्छ ।

७५. दुर्घटना भएमा चालकको कर्तव्य (१) कुनै सवारीले कुनै दुर्घटना गरी मानिसको जीउ ज्यानमा कुनै किसिमको खतरा वा चोट पटक पर्न गएको रहेछ भने सो सवारीको चालक, परिचालक, सुरक्षाकर्मी वा सो सवारीमा काम गर्ने अन्य कर्मचारीले त्यस्तो मानिसको उपचारका लागि तुरुन्त आवश्यक व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम सवारी दुर्घटनाग्रस्त भएको स्थानमा कुनै प्रहरी नभएमा चालकले तुरुन्त सो दुर्घटनाको जानकारी तथा विवरण नजीकको प्रहरी कार्यालयलाई दिनुपर्छ । कुनै प्रहरीले दुर्घटनाको सम्बन्धमा सम्बन्धित सवारी चालकसँग कुनै कुराको सोधपुछ गरेमा निजले सोधिएको सबै कुरा बताउनु पर्नेछ ।

७६. दुर्घटनामा परेको सवारीको निरीक्षण : दुर्घटनाको जाँचबुझको निमित्त सो दुर्घटना गर्ने वा सो दुर्घटनामा पर्ने सवारीको निरीक्षण गर्न आवश्यक देखेमा सम्बन्धित प्रहरीले त्यस्तो सवारी आफू समक्ष दाखिल गर्न लगाई वा त्यस्तो सवारी रहेको ठाउँमा गई निरीक्षण गर्न सक्नेछ ।

७७. सवारी बायाँतिरबाट चलाउनु पर्ने (१) कुनै पनि सार्वजनिक स्थानमा सवारी चलाउँदा तोकिएको स्थानमा बाहेक अन्य स्थानमा बायाँ किनारा च्यापी चलाउनु पर्नेछ ।

(२) अगाडि गईरहेको सवारीलाई उछिनी जानु परेमा सडकतर्फ दिई उक्त सवारीको चालकले अगाडि जान सडकतर्फ दिएपछि मात्र पछाडिको सवारीले दाहिने तिरबाट उछिनी जानुपर्छ । यसरी पछाडिको सवारीले उछिनी जानका लागि सडकतर्फ दिएमा अगाडिको सवारीले अवस्था हेरी अगाडि जानको निमित्त पछाडिको सवारीलाई सडकतर्फ दिनुपर्नेछ ।

७८. निर्धारित ठाउँबाट हिंड्ने तथा मार्ग काट्नु पर्ने (१) मानिस हिंड्ने पेटी भएको सडकमा मानिसहरु सो पेटीबाट नै हिंड्नुपर्छ । पेटी नभएको सडकमा हिंड्दा सो सडकको आफ्नो बाँया किनारा च्यापी हिंड्नु पर्नेछ ।

(२) पैदल हिंड्ने मानिसले मार्ग काट्नु पर्दा जेब्रा क्रसिङ सब-वे, ओभरहेड ब्रीज वा त्यस्तो मार्ग काट्नका लागि निर्धारित गरिएको ठाउँबाट मात्र मार्ग काट्नु पर्नेछ ।

७९. पाल्तु पशुपंक्षी छाड्न नहुने (१) कुनै पनि सार्वजनिक सडकमा घर पाल्नु वा पशुपंक्षी छाड्न हुँदैन ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै लेखिएको भएतापनि काबु बाहिरको परिस्थिति परी सडकमा पशुपंक्षी छाड्नु परेमा त्यस्ता पशुपंक्षीलाई सवारीमा बाधा नपुग्ने गरी सार्वजनिक सडकबाट तुरुन्त हटाउनु पर्नेछ ।

८०. जानकारी दिनुपर्ने (१) कार्यालय प्रमुख यातायात निरीक्षक वा प्रहरीले कुनै सवारीको सम्बन्धमा मागेको कुनै पनि जानकारी सो सवारीको धनीले निजहरुलाई दिनुपर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको जानकारी सार्वजनिक सवारी वा त्यसको चालक, परिचालक, सुरक्षाकर्मी वा त्यस्तो सवारीमा काम

गर्ने कुनै कर्मचारीसँग सम्बन्धित भएमा त्यस्तो सार्वजनिक सवारीको धनी वा व्यवस्थापकले त्यसरी मागिएको जानकारी कार्यालय प्रमुख वा यातायात निरीक्षक वा प्रहरीलाई यथाशीघ्र दिनुपर्नेछ ।

८१. **आकस्मिक निरीक्षण:** (१) यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियमको पालना गरे नगरेको सम्बन्धमा कार्यालय प्रमुख यातायात निरीक्षक वा प्रहरीले आवश्यकता अनुसार घुम्ती वा आकस्मिक निरीक्षण गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम निरीक्षण गर्दा प्रहरी वा यातायात निरीक्षकले दफा ९८ मा उल्लेख भए बमोजिमको काम कारबाही भएको देखेमा त्यस्तो गर्ने व्यक्तिलाई तत्काल सो दफामा लेखिए बमोजिमको सजाय गर्न सक्नेछ ।

८२. **चालकले गर्न नहुने काम :** यस ऐनमा अन्यत्र लेखिएका कुराको अतिरिक्त चालकले देहायको काम गर्नु हुँदैन :

- (क) सवारी चलाउनको निमित्त आफ्नो चालक अनुमतिपत्र अरुलाई दिन,
- (ख) सवारी चलाउँदा चालकले मादक पदार्थ वा अन्य कुनै पनि प्रकारको लागु पदार्थ सेवन गर्न,
- (ग) सवारीको कुनै पनि पार्ट पुर्जा बिग्रिई अवस्था ठीक नभएको सवारी चलाउन,
- (घ) लापरवाहीसाथ सवारी चलाउन,
- (ङ) अँध्यारोमा वा कुहिरो लागेको बेलामा सवारीको बत्ती नबाली सवारी चलाउन,
- (च) ट्राफिक सङ्केतको पालना नगरी सवारी चलाउन,
- (छ) सवारी चलाउँदा मोबाइल फोनको प्रयोग गर्न,

परिच्छेद-७

बीमा सम्बन्धी व्यवस्था

८३. सवारीको बीमा गराउनु पर्ने (१) सवारी धनीले तोकिए बमोजिम प्रत्येक सवारीको बीमा गराउनु पर्छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम बीमा नगरेको सवारीको दर्ताको प्रमाणपत्र नविकरण गरिने छैन र त्यस्तो सवारी सार्वजनिक सवारी भए त्यस्तो सार्वजनिक सवारीलाई यातायात सेवा सञ्चालन गर्न इजाजत पत्र र मार्ग इजाजतपत्र प्रदान गरिने छैन ।

८४. चालक, परिचालक, सुरक्षाकर्मी तथा अन्य कर्मचारीको बीमा (१) यातायात सेवामा संलग्न प्रत्येक सार्वजनिक सवारीको चालक, परिचालक, सुरक्षाकर्मी तथा सो सवारीमा काम गर्ने अन्य कर्मचारीको तोकिएको रकमको दुर्घटना बीमा सवारी धनी वा व्यवस्थापकले गर्नुपर्छ ।

(२) सवारीको दुर्घटनाबाट चालक, परिचालक, सुरक्षाकर्मी तथा अन्य कर्मचारीको अंग भंग वा मृत्यु भएमा सो बापत पाउने बिमित रकम निज स्वयम वा निजको नजीकको हकवालाले पाउनेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम चालक, परिचालक, सुरक्षाकर्मी तथा अन्य कर्मचारीको बीमा नगराई यातायात सेवा सञ्चालन गर्दा कुनै सार्वजनिक सवारी दुर्घटना हुन गई निजहरुलाई कुनै पनि किसिमको हानि नोक्सानी भएमा निजहरुले पाउनु पर्ने उपदफा (१) बमोजिमको बीमा रकम निजहरु वा निजहरुको हकवालालाई सवारी धनी वा व्यवस्थापकले क्षतिपूर्ति बापत दिनु पर्छ ।

८५. यात्रीको बीमा: (१) मध्यम र लामो मार्गमा यातायात सेवा सञ्चालन गर्ने सवारी धनी वा व्यवस्थापकले यात्रा गर्ने प्रत्येक यात्रीको तोकिएको रकमको दुर्घटना बीमा गराउनु पर्छ ।

(२) सवारी दुर्घटनाबाट यात्रीको अंग भंग भएमा अंग भंग भए बापतको दुर्घटना बीमाको रकम निजले पाउनेछ र सो

दुर्घटनाबाट निजको मृत्यु भएमा निजको नजीकको हकवालाले सो बापत पाउनु पर्ने दुर्घटना बीमाको रकम पाउनेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम यात्रीको बीमा नगराई यातायात सेवा सञ्चालन गर्दा कुनै सार्वजनिक सवारी दुर्घटना ग्रस्त भई त्यसमा यात्रा गरिरहेका कुनै पनि यात्रीलाई कुनै पनि किसिमको हानि नोक्सानी भएमा निजले पाउनु पर्ने उपदफा (१) बमोजिमको बीमा रकम निज वा निजको हकवालालाई सवारी धनी वा व्यवस्थापकले क्षतीपूर्ति बापत दिनु पर्छ ।

८६. यात्री मालसामानको बीमा: (१) मध्यम र लामो मार्गमा यातायात सेवा सञ्चालन गर्ने सवारी धनी वा व्यवस्थापकले यात्रा गर्ने प्रत्येक यात्रीको मालसामानको तोकिएको रकमको बीमा गराउन सकिनेछ ।

(२) यात्री मालसामानको वास्तविक मूल्य जतिसुकै भए तापनि त्यस्तो यात्री मालसामान कुनै कारणबाट हराए वा नष्ट भएमा उपदफा (१) बमोजिम गरिएको बीमा रकम भन्दा बढी हुने गरी दावी गरिएको क्षतीपूर्तिको रकमका सम्बन्धमा सवारी धनी वा व्यवस्थापक उत्तरदायी हुने छैन ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम यात्री मालसामानको बीमा नगराई कुनै सार्वजनिक सवारीले यातायात सेवा सञ्चालन गर्दा कुनै यात्रीगुण्टा हराए वा नष्ट भएमा यात्रीले पाउनु पर्ने उपदफा (१) बमोजिमको बीमा रकम यात्री वा निजको हकवालालाई सवारी धनी वा व्यवस्थापकले क्षतीपूर्ति बापत दिनुपर्छ ।

८७. तेस्रो पक्षको बीमा: (१) सवारीको दुर्घटनाबाट कुनै तेस्रो पक्ष वा निजको कुनै सम्पत्ति कुनै किसिमले नोक्सान भएमा सो नोक्सानीको क्षतीपूर्ति दिने प्रयोजनका लागि सवारी धनी वा व्यवस्थापकले तोकिएको रकमको तेस्रो पक्षको बीमा गराउनु पर्छ ।

(२) सवारी दुर्घटनाबाट कुनै तेस्रो पक्ष वा निजको कुनै सम्पत्ति नोक्सान भएमा सो नोक्सानीको क्षतिपूर्ति बापत उपदफा (१) बमोजिमको रकम निज वा निजको हकवालाले पाउनेछ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम तेस्रो पक्ष वा कम्पिहेन्सीभ बीमा नगराई चलाएको सवारी दुर्घटनाग्रस्त भई कुनै तेस्रो पक्ष वा निजको सम्पत्ति नोक्सान भएमा नोक्सानी बापत तेस्रो पक्ष वा निजको हकवालाले पाउनु पर्ने उपदफा (१) बमोजिमको बीमा रकम निज वा निजको हकवालालाई सवारी धनी वा व्यवस्थापकले क्षतिपूर्ति बापत दिनुपर्छ।

(४) यस ऐन बमोजिम बीमा नगराएको अवस्थामा दफा ८४, ८५, ८६, ८७ बमोजिम सवारी धनी वा व्यवस्थापकबाट पाउनुपर्ने क्षतिपूर्तिको रकम प्रमुख जिल्ला अधिकारीले भराइदिने आवश्यक प्रवन्ध गर्नुपर्नेछ।

(५) कुनै विदेशी मुलुकमा दर्ता भएका सवारी साधन अनुमति लिइ प्रदेशभित्र चलाउँदा दुर्घटना वा कुनै हानी नोक्सानी भए गरेमा सो वापतको बीमा रकम भराउन तोकिए बमोजिम सम्बन्धित मुलुकको राजदूतावासलाई समेत प्रमुख जिल्ला अधिकारीमार्फत जानकारी गराई क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराउने प्रकृया अगाडि वढाउनु पर्नेछ।

परिच्छेद-८

संस्थागत व्यवस्था

८८. निर्देशनालयको काम, कर्तव्य र अधिकार: मन्त्रालय अन्तर्गत सवारी तथा यातायात व्यवस्था निर्देशनालय रहनेछ। निर्देशनालयको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-

(क) सडक यातायात सेवालार्ई भरपर्दो, सुरक्षित, इन्धनमा किफायति तथा बातावरण मैत्री बनाउनका लागि प्रदेश सरकारको

तर्फबाट त्यसको आर्थिक तथा प्राविधिक पक्षमा अध्ययन तथा अनुसन्धान गर्ने वा गर्न लगाई तत्सम्बन्धमा अवलम्बन गर्नुपर्ने नीति निर्धारण गर्ने

- (ख) यातायातको सुव्यवस्था र विकासका लागि मन्त्रालय तथा कार्यालय बीचमा समन्वय तथा सहकार्य गर्ने
- (ग) सार्वजनिक सवारीको प्राथमिकता तोकरी सेवा संचालन गर्न यातायात सेवासँग सम्बन्धित व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संस्थालाई निर्देशन दिने ।
- (घ) अन्तर्राष्ट्रिय प्रचलन अनुरूप ट्राफिक सङ्केतहरू सार्वजनिक स्थानमा राख्ने व्यवस्था गर्ने तथा त्यसका लागि कार्यालयलाई सहयोग तथा समन्वय गर्ने ।
- (ङ) सवारीको यान्त्रिक स्थिति तथा स्वरूपको परीक्षणको सम्बन्धमा आवश्यक मापदण्ड निर्धारण गर्ने तथा त्यस्तो परीक्षण केन्द्र स्थापना गर्ने तथा स्थापनाको लागि प्रदेशस्तरका कार्यालयलाई सहयोग तथा समन्वय गर्ने तथा निजी क्षेत्रका परीक्षण केन्द्रलाई इजाजत दिने तथा नियमन गर्ने ।
- (च) सवारी चालक अनुमतिपत्रका लागि लिईने परीक्षाको पाठ्यक्रम तथा चालक सीप परीक्षणको लागि मापदण्ड तथा चालकसँग लिइने परीक्षाको बिषय र परीक्षा प्रणाली तोक्ने।
- (छ) सवारी चालक अनुमतिपत्रको लागि लिईने परीक्षा संचालनका लागि परीक्षण केन्द्रलाई इजाजत दिने र अनुगमन गर्ने।
- (ज) सवारी चालक अनुमतिपत्रका लागि आवश्यक प्रविधिको प्रयोग तथा यातायात कार्यालय बीचमा समन्वय गर्ने।
- (झ) सवारी प्रदुषण जाँच केन्द्रको स्थापना तथा संचालनका लागि आवश्यक मापदण्ड तोकरी इजाजत दिने ।

- (ज) सवारी दर्ता सम्बन्धी एकीकृत अभिलेख राख्ने प्रयोजनका लागि विद्युतीय डाटा सेन्टरको स्थापना गर्ने तथा निर्देशनालय र कार्यालय बीच कम्प्युटर नेटवर्कको स्थापना गरी अनलाईन प्रणालीको विकास गर्ने ।
- (ट) सवारी दर्ता, नम्बर प्लेट तथा सवारी चालक अनुमतिपत्रको मापदण्ड निर्धारण गर्ने तथा एकीकृत अभिलेखका लागि समन्वय गरी आवश्यक व्यवस्था मिलाउने ।
- (ठ) यातायातलाई सुव्यवस्थित गर्न आवश्यक प्रविधिको प्रयोग गर्ने गराउने र सोको लागि आवश्यक बजेटको व्यवस्था गर्ने ।
- (ड) यातायात प्रणाली संचालनका लागि आवश्यक पर्ने सवारी चालक अनुमतिपत्र, सवारी दर्ता प्रमाणपत्र लगायतका कागजातहरु उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाउने ।
- (ढ) प्रदेश भित्रका एकभन्दा बढी जिल्लामा संचालन हुने मार्ग तथा सोको भाडादर निर्धारणका लागि मन्त्रालयमा सिफारीश गर्ने ।

८९. प्रदेश यातायात व्यवस्थापन समिति: (१) प्रदेश भित्रको यातायातलाई व्यवस्थित, भरपर्दो, आरामदायी र सुरक्षित बनाउनका लागि देहाय बमोजिमको एउटा प्रदेश यातायात व्यवस्थापन समिति रहनेछ ।

- (क) सचिव, भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय -संयोजक
- (ख) प्रमुख, सवारी तथा यातायात व्यवस्था निर्देशनालय
-सदस्य
- (ग) प्रमुख, प्रदेश प्रहरी कार्यालय
-सदस्य
- (घ) प्रमुख, प्रदेश ट्राफिक प्रहरी कार्यालय
-सदस्य
- (ङ) प्रमुख, सम्बन्धित यातायात व्यवस्था कार्यालय- सदस्य
- (च) प्रतिनिधि, यातायात विज्ञ (एकजना),
-सदस्य
- (छ) प्रतिनिधि, पंजिकृत यातायात कम्पनी (एकजना) -सदस्य
- (ज) प्रतिनिधि, यातायात मजदुर (एकजना) ।
-सदस्य

(झ) महाशाखा प्रमुख, भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय

-सदस्य सचिव

(२) उपदफा (१) बमोजिमको यातायात व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-

- (क) सम्बन्धित क्षेत्रभित्रको सडक यातायातको विकास, विस्तार गर्न तथा यातायातलाई भरपर्दो, सुरक्षित, वातावरण मैत्री बनाउनका लागि गर्नुपर्ने सुधार तथा अवलम्बन गर्नु पर्ने नीतिको विषयमा मन्त्रालयलाई सुझाव दिने।
- (ख) सवारी दर्ता तथा तत्सम्बन्धी विषयमा निर्देशनालयलाई मार्गदर्शन गर्ने।
- (ग) चाडपर्व तथा यात्रुको बढी चाप हुने अवस्थामा सहज यातायातको व्यवस्था मिलाउनका लागि आवश्यक अन्य काम गर्ने।
- (घ) सम्बन्धित क्षेत्रभित्रका सडकहरुमा सवारी चिन्हहरु तथा आवश्यक अन्य संकेतहरु राख्ने व्यवस्था गर्ने, गराउने।
- (ङ) शहरी यातायात व्यवस्थापनका लागि स्थानीय तहहरुसँगको समन्वय र साझेदारीमा आवश्यक काम गर्ने, गराउने।
- (च) सम्बन्धित क्षेत्रभित्र चल्ने यातायात सेवा निर्वाधरूपमा सञ्चालन गर्न सार्वजनिक सवारीहरुलाई यातायात सेवा सञ्चालन गर्ने कार्यमा संलग्न गराउने।
- (छ) सम्बन्धित क्षेत्रभित्र सार्वजनिक सवारीहरुले मार्गको इजाजतपत्र लिई यातायात सेवा सञ्चालन गरे नगरेको, समय समयमा सोको नवीकरण गरे नगरेको निरीक्षण गर्ने वा गर्न लगाउने।
- (ज) सम्बन्धित क्षेत्रभित्र चल्ने सार्वजनिक सवारीहरुले समय समयमा जाँचपास गरे नगरेको र यो ऐन वा यस ऐनअन्तर्गत

बनेको नियमको अधीनमा रही नियमित यातायात सेवा प्रदान गरे नगरेको समय समयमा निरीक्षण गर्ने वा गर्न लगाउने ।

(झ) आफ्नो क्षेत्रभित्र यातायात सेवा सुब्यवस्थित रूपमा संचालन गर्न आवश्यक कामकारवाही गर्ने ।

(ञ) प्रदेश सरकारले तोकेका अन्य काम गर्ने गराउने ।

(३) सार्वजनिक सवारीको व्यवस्थापनका लागि आवश्यक देखिएमा तोकिए बमोजिमका काम गर्ने गरी जिल्लास्तरमा समेत यातायात व्यवस्थापन समिति गठन गर्न सकिनेछ ।

९०. मार्ग तथा भाडा निर्धारण सिफारिस समिति: प्रत्येक जिल्लामा मार्ग तथा भाडा निर्धारणका लागि मन्त्रालयमा सिफारिस गर्न देहाय बमोजिमको मार्ग तथा भाडा निर्धारण सिफारिस समिति रहनेछ:

(क) प्रमुख जिल्ला समन्वय समिति - संयोजक

(ख) प्रमुख सम्बन्धित पूर्वाधार विकास कार्यालय - सदस्य

(ग) अधिकृत प्रतिनिधि, जिल्ला प्रशासन कार्यालय - सदस्य

(घ) प्रमुख जिल्ला ट्राफिक प्रहरी कार्यालय - सदस्य

(ङ) सम्बन्धित जिल्लाको पंजिकृत यातायात व्यवसायी कम्पनीको प्रतिनिधि एक जना - सदस्य

(च) यातायात विज्ञ एक जना - सदस्य

(छ) प्रमुख सम्बन्धित यातायात ब्यवस्था कार्यालय, सवारी

-सदस्य सचिव

९१. यातायात निरीक्षकको नियुक्ति:(१) यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियमको अधीनमा रही सवारीहरु चलाएको वा नचलाएको र यातायात सेवामा संलग्न सार्वजनिक सवारीहरुले यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम बमोजिम पालन गर्नुपर्ने शर्तहरु पूरा गरे नगरेको निरीक्षण गर्न निर्देशनालयले यातायात निरीक्षक नियुक्त गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम यातायात निरीक्षक नियुक्ति नभएसम्मका लागि कार्यालय प्रमुखले कुनै कर्मचारीलाई यातायात निरीक्षकको रूपमा काम गर्नेगरी तोक्न सक्नेछ ।

१२. यातायात निरीक्षकको काम, कर्तव्य र अधिकार: यातायात निरीक्षकको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-

- (क) यातायात सेवामा संलग्न सार्वजनिक सवारीले इजाजतपत्र अनुसारको मार्गमा यातायात सेवा सञ्चालन गरे नगरेको निरीक्षण गर्ने ।
- (ख) यातायात सेवामा संलग्न भएका सार्वजनिक सवारीहरूले निर्धारित सीट तथा वजन क्षमताका अधीनमा रही यात्री राख्ने तथा मालसामान ढुवानी गर्ने कार्य गरे नगरेको निरीक्षण गर्ने ।
- (ग) यातायात सेवामा संलग्न सवारीहरूले समय समयमा यस ऐन बमोजिम गर्नुपर्ने जाँचपास गरे नगरेको तथा त्यसरी सेवा संचालन गर्ने इजाजत प्राप्त गरे नगरेको जाँच गर्ने ।
- (घ) चालक, परिचालकको अनुमतिपत्र तथा यात्रीसूची हेर्ने र यात्रीको टिकट जाँची निर्धारित भाडादर बमोजिम भाडा लिइएको नलिइएको तथा निर्धारित गतिमा सवारी चलाए नचलाएको कुराको निरीक्षण गर्ने ।
- (ङ) यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियमको पालना चालक, परिचालक, सवारी धनी वा व्यवस्थापकले गरेको छु छैन भन्ने कुराको समय समयमा निरीक्षण गर्ने ।

९३. सवारी परिक्षण केन्द्र, सवारी प्रदुषण जाँच केन्द्र कारखाना तथा वर्कसप संचालन सम्बन्धी व्यवस्था: (१) कुनै पनि किसिमको सवारी परिक्षण वा जाँचबुझ केन्द्र संचालन गर्न सवारी प्रदुषण जाँच केन्द्र संचालन गर्न, बस, ट्रकको बडी निर्माण गर्ने कारखाना वा अटोमोबाइल वर्कसप सञ्चालन गर्न चाहने व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संस्थाले यातायात व्यवस्था निर्देशनालयबाट अनुमति लिनुपर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम सवारी परिक्षण केन्द्र, सवारी प्रदुषण जाँच केन्द्र, कारखाना वा वर्कसप सञ्चालन गर्न चाहने व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संस्थाले निर्देशनालयले निर्धारण गरे बमोजिमको न्यूनतम मापदण्ड पूरा गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिमको अनुमति प्रक्रिया लाग्ने दस्तुर अनुमतिपत्रको मान्य अवधि तथा नवीकरण, अनुमतिपत्रको निलम्बन वा खारेजी सम्बन्धी व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद-९

सजाय सम्बन्धी व्यवस्था

९४. सजाय: (१) दर्ताको प्रमाणपत्रमा उल्लेख भए बमोजिमको वास्तविक नम्बर वा प्लेट नराखी अर्कै नम्बर वा प्लेट राखी सवारी चलाउने वा चलाउन लगाउनेलाई कार्यालय प्रमुखले पच्चीस हजार रुपैयाँ जरिवाना गरी त्यस्तो सवारी जफत गर्नुपर्नेछ ।

(२) कार्यालय प्रमुखले देहायको काम कारबाही गर्ने गराउनेलाई दश हजार रुपैयाँ जरिवाना गर्न सक्नेछ:-

(क) कुनै एक प्रयोजनका लागि दर्ता भएको सवारी अन्य प्रयोजनका लागि प्रयोग गरेमा,

(ख) दर्ता नगरी सवारी चलाएमा वा चलाउन दिएमा,

(ग) अनुमति नलिई विदेशी सवारी चलाएमा

- (घ) स्वीकृती नलिई सवारीको रंग, सीट संख्या, स्वरूप, इन्जिन वा चेसिस परिवर्तन गरेमा,
- (ङ) मार्ग इजाजतपत्र नलिई यातायात सेवा सञ्चालन गरेमा,
- (च) यातायात सेवाको नाम दर्ता नगरी सो नामबाट यातायात सेवा सञ्चालन गरेमा,
- (छ) यस ऐन बमोजिम तोकिएको भाडा भन्दा बढी भाडा लिएमा,
- (ज) दुर्घटनामा परेको सवारी वा यात्रीलाई हानि नोक्सानी गरेमा,
- (झ) स्वीकृत एक्सेल भन्दा बढी तौलको गाडी चलाएमा,
- (ञ) ट्रफिक कन्ट्रोल डिभाइस नोक्सान गर्ने वा सो डिभाइसमा व्यापारिक विज्ञापन टाँसेमा,
- (ट) अनधिकृत रूपमा सवारीको स्वरूप फेर बदल गरेमा,
- (ठ) स्वीकृत इमिसन स्टान्डर्ड भन्दा बढी धुवां छोड्ने सवारी साधन चलाएमा,
- (ड) आयू एवम् बनावट अथवा इन्जिन आदि तोकिए अनुसार नभएको सवारी साधन चलाएमा,
- (ढ) गैरकानूनी वा अनैतिक काममा सवारी साधन प्रयोग गरेमा,
- (ण) प्रशिक्षण अवधिमा तोकिएको किसिम भन्दा अर्को सवारी चलाएमा,
- (त) सडक सीमाभित्र अनुमति विना कुनै किसिमको सूचना स्ट्रकचर खडा गरेमा,
- (थ) चोरीको गाडी चलाउने वा जबरजस्ती धम्काएर गाडी कन्ट्रोलमा लिई चलाएमा,
- (द) दर्ता नभएको गाडी चलाएमा,
- (ध) फिटनेस सर्टिफिकेट नभएको गाडी चलाएमा,
- (न) स्वीकृति नलिई ड्राइभिङ ट्रेनिङ सेन्टर, कारखाना तथा वर्कसप संचालन गरेमा,
- (प) राख्न नपाइने रंगिन शिशा वा कालो शिशा राखेमा,

(३) यस ऐनमा उल्लेख भएदेखि बाहेक यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम वा जारी गरेको आदेशको विपरीत काम कारवाही गर्ने गराउनेलाई कार्यालय प्रमुखले पाँच हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

(४) सवारीको लागि तोकिएको मार्ग परिवर्तन गर्ने वा यात्रुलाई अपहरण गर्ने वा बन्धक बनाउने काम कारवाही गर्ने गराउने व्यक्तिलाई पचास हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना र प्रचलित कानून बमोजिमको कारवाही र त्यस्तो व्यक्तिबाट हानि नोक्सानी पुग्ने व्यक्तिलाई उपयुक्त क्षतीपूर्तिको रकमदिलाइनेछ ।

(५) सवारीमा रहेका चालक, परिचालक, सुरक्षाकर्मी, सवारीका अन्य कर्मचारी वा यात्रीलाई पिट्ने, सवारी रोक्ने, सवारी तोडफोड गर्ने वा अन्य कुनै किसिमले त्यस्तो सवारी वा सवारीमा रहेका मानिस वा मालसामानलाई कुनै हानि नोक्सानी पुर्याउने काम गर्ने व्यक्तिलाई कार्यालय प्रमुखले पाँच हजार रुपैयाँ जरिवाना गर्नेछ र त्यस्तो व्यक्तिबाट हानि नोक्सानी पुग्ने व्यक्तिलाई उपयुक्त क्षतीपूर्तिको रकम दिलाइनेछ ।

९५. ज्यान मरेमा हुने सजाय: (१) कसैले सवारी चलाई दुर्घटना गरी कुनै मानिस मर्न गएमा प्रचलित कानून बमोजिम सजाय र कारवाही हुनेछ ।

(२) चालक अनुमतिपत्र नभएका व्यक्तिले सवारी चलाई उपदफा (१) बमोजिमको कसुर गरेमा निजलाई सोही उपदफा बमोजिम हुने सजायमा थप दश हजार रुपैयाँ समेत जरिवाना हुनेछ ।

(३) कुनै सवारीको धनी वा सवारीको जिम्मा लिएको व्यक्तिले चालक अनुमतिपत्र नभएको व्यक्तिलाई सवारी चलाउन दिई कुनै मानिसलाई किची, ठक्कर लागि वा दुर्घटना भई सो मानिस

मर्न गएमा त्यस्तो सवारी चलाउन दिने व्यक्तिलाई प्रचलित कानून बमोजिम कैद सजाय हुनेछ ।

९६. अंगभंग भएमा हुने सजाय: (१) कसैले कुनै सवारी चलाएबाट कुनै मानिसलाई किची, ठक्कर लागि वा दुर्घटना भई सवारीमा रहेको वा सवारी बाहिर जुनसुकै ठाउँमा रहे बसेको मानिसको त्यस्तो दुर्घटनाको कारणबाट अंग भंग भएमा प्रचलित कानून बमोजिम कैद तथा जरिवाना हुनेछ ।

(२) चालक अनुमतिपत्र नभएको व्यक्तिले सवारी चलाई उपदफा (१) मा उल्लेखित कुनै कसुर गरेमा निजलाई सो उपदफा बमोजिम हुने सजायमा दश हजार रुपैयाँ थप जरिवाना हुनेछ ।

(३) कुनै सवारीको धनी वा सवारीको जिम्मा लिएको व्यक्तिले चालक अनुमतिपत्र नभएको व्यक्तिलाई सवारी चलाउन दिई कुनै मानिसलाई किची, ठक्कर लागि वा दुर्घटना भई सवारीमा रहेको वा सवारी बाहिर जुनसुकै ठाउँमा रहे बसेको मानिसको अंगभंग भएमा त्यस्तो सवारी चलाउन दिने व्यक्तिलाई दश हजार रुपैयाँ जरिवाना हुनेछ ।

९७. घा खर्च, कृया खर्च र क्षतिपूर्ति भराई दिने: (१) सवारी दुर्घटनाबाट कुनै पक्षलाई कुनै पनि किसिमको हानि नोक्सानी पुग्न गएमा पीडित पक्षलाई देहाय बमोजिम घा खर्च र क्षतिपूर्तिको रकम चालक, सवारी धनी वा व्यवस्थापकबाट भराई दिनुपर्छ :-

(क) ज्यान मरेकोमा सो मर्ने व्यक्तिको हकवालालाई कृया खर्च बापत पचास हजार रुपैयाँ र क्षतिपूर्ति बापत तेस्रो पक्षको बीमा नगराएको भए यस ऐन बमोजिम तेस्रो पक्षले पाउने दुर्घटना बीमाको रकम ।

(ख) अंग भंग भएकोमा निको भइकन पनि काम नलाग्ने भए सोको क्षतिपूर्ति बापत तेस्रो पक्षको बीमा नगराएको भए यस ऐन बमोजिम तेस्रो पक्षले पाउने अंग भंग बापतको दुर्घटना

बीमाको रकम र त्यस्तो अंग भंग काम लाग्ने भए घा खर्च बापत पचास हजार देखि एक लाख रुपैयाँसम्म वा उपचार गर्दा लागेको वास्तविक खर्च मध्ये जुन बढी हुन्छ, सोही बराबरको रकम ।

(२) सवारी दुर्घटनाबाट कुनै व्यक्तिको ज्यान मरेको भए सो मर्ने व्यक्तिको हकवालालाई कृयाखर्च र क्षतिपूर्ति रकम र अंग भंग भएको भए सो हुने व्यक्तिलाई घा खर्चको रकम उपदफा (१) बमोजिम मन्त्रालयले तोकेको अधिकारीले तत्कालै सवारी चालक, सवारी धनी वा व्यवस्थापकबाट भराई दिनु पर्छ ।

(३) उपदफा (१) मा लेखिएदेखि बाहेक चालकले यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम वा जारी गरेको आदेश बर्खिलाप हुनेगरी सवारी चलाई दुर्घटना हुन गई कुनै व्यक्तिलाई चोटपटक लागेमा त्यस्तो व्यक्तिलाई तत्काल औषधि खर्च बापत मन्त्रालयले तोकेको अधिकारीले चोटपटकको स्थिति अनुसार चालक, सवारी धनी वा व्यवस्थापकबाट पचास हजार रुपैयाँ सम्म दिलाई दिन सक्नेछ । त्यस्तो चोट पटक लाग्ने व्यक्तिले पछि बढी रकम क्षतिपूर्ति पाउने भएमा त्यसरी औषधि खर्च बापत दिएको रकम कट्टी गरी बाँकी पाउने रकम मात्र दिइनेछ ।

(४) यस दफामा माथि जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यस दफा बमोजिम भराइने घा खर्च, कृया खर्च र क्षतिपूर्तिको कूल रकमको दश प्रतिशत भन्दा बढी रकम सार्वजनिक यातायातको चालकबाट भराइने छैन ।

(५) उपदफा (४) बमोजिम बुझाउनु पर्ने क्षतिपूर्ति रकम चालकले नबुझाएमा प्रचलित कानून बमोजिम निजको जायजथाबाट असुल उपर गरिनेछ ।

(६) यस दफामा लेखिए बमोजिम बीमा कम्पनीले व्यहोर्नु पर्ने क्षतिपूर्ति बापतको बीमा रकम यथाशीघ्र भराई दिनुपर्नेछ ।

१८. यातायात निरीक्षक वा प्रहरीले तत्काल सजाय गर्न सक्ने: (१) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि देहायको कसुर पहिलोपटक गर्नेलाई तीन हजार रुपैयाँ, दोस्रो पटक गर्नेलाई पाँच हजार रुपैयाँ र तेस्रो पटक वा सोभन्दा बढी पटक गर्नेलाई सात हजार रुपैयाँ यातायात निरीक्षक वा घटीमा सहायक प्रहरी निरीक्षक दर्जासम्मको अधिकृतले तत्काल जरिवाना गर्न सक्नेछः-
- (क) असुरक्षित वा डिफेक्टिभ सवारी साधन चलाएमा,
  - (ख) तोकिएको गति भन्दा बढी गतिमा सवारी चलाएमा,
  - (ग) अरुलाई हानी पुग्नेगरी लापरवाहीले सवारी चलाएमा,
  - (घ) ओभरटेक गर्न नहुने ठाउँमा वा असुरक्षित ठाउँमा ओभरटेक गरेमा,
  - (ङ) मूल सडक, जक्सन आउँदा नरोकी गाडी चलाएमा,
  - (च) पैदल यात्री सडक पार गरेको अवस्थामा गाडी नरोकी चलाएमा,
  - (छ) लेन अनुसार गाडी नचलाएमा वा सिग्नल नदिइ लेन परिवर्तन गरेमा,
  - (ज) सेन्टरको डबल लाइन क्रसगरी गाडी चलाएमा,
  - (झ) फुटपाथमा सवारी चलाएमा,
  - (ञ) जक्सनमा ट्राफिक सिग्नल पालना नगरेमा,
  - (ट) रातिमा बत्ती नबाली गाडी चलाएमा,
  - (ठ) सार्वजनिक सवारीमा यात्रीलाई खतरा हुनेगरी सामान ढुवानी गरेमा,
  - (ड) एकतर्फी सडकमा विपरीत दिशामा गाडी चलाएमा,
  - (ढ) स्वीकृत भन्दा बढी यात्री एवम सामान ढुवानी गरेमा,
  - (ण) प्रशिक्षण अवधिमा अर्को व्यक्ति साथमा राखि मोटरसाइकल चलाएमा,
  - (त) स्वीकृत भन्दा बढी यात्री राखी मोटरसाइकल चलाएमा,

- (थ) सिट बेल्ट वा हेलमेट नलगाई सवारी चलाएमा,
- (द) ट्राफिक प्रहरीको इसारा उल्लंघन गरेमा,
- (ध) ट्राफिक प्रहरीले रोक्नु भन्दा नमानी सवारी चलाएमा,
- (न) तोकिएको बिसौनी भन्दा फरक ठाउँमा रोकी यात्री ओरालेमा वा चढाएमा,
- (प) रोड परमिट देखाउन नसकेमा,
- (फ) यात्रीलाई टिकट नदिएमा,
- (ब) चलिरहेको सवारीमा यात्री चढाउने वा ओराल्ने काम गरेमा,
- (भ) दुर्घटना पछि पालना गर्नुपर्ने कर्तव्य पालना नगरेमा
- (म) दुर्घटना पछि प्रहरीमा आवश्यक कागजात सहित रिपोर्ट नगरेमा,
- (य) पार्किङ निषेध भएको ठाउँमा पार्किङ गरेको वा अरु गाडीलाई आवागमनमा बाधा पुग्ने गरी पार्किङ गरेमा,
- (र) गाडी धनीको अनुमति बिना गाडी चलाएमा,
- (ल) लाइसेन्स नभइ गाडी चलाएमा,
- (व) स्वीकृत उमेर भन्दा कम वा बढीकाले गाडी चलाएमा,
- (श) लाइसेन्स निलम्बन भएको बेलामा गाडी चलाएमा,
- (ष) अवधि सहितको तेस्रो पक्ष बीमा नगराई सवारी चलाएमा,
- (स) मागेको आवश्यक कागजात पेश नगरेमा,
- (ह) ट्याक्सीले मिटरमा देखाईएको भन्दा बढी भाडा लिएमा वा मिटरमा जान नमानेमा,
- ( ) सार्वजनिक स्थानमा मानिस वा सवारीको आवागमनमा बाधा पर्नेगरी मालसमान वा सवारी राखेमा,
- ( ) सडकमा पाल्तु चौपाया छाडेमा,
- ( ) आफूले प्राप्त गरेको सवारी चालक अनुमतिपत्र अरुलाई प्रयोग गर्न दिएमा,
- (क१) भाडादर सवारीमा टाँस नगरेमा,

(क२) यात्रु सूची तयार नगरेमा,

(क३) सवारी चालक अनुमतिपत्र प्राप्त नगरेको व्यक्तिलाइ आफ्नो सवारी चलाउन दिएमा,

(क ४) निषेध गरेको मार्गमा निषेधित सवारी चलाएमा,

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि देहायको कसुर पहिलो पटक गर्नेलाई पाँच सय रुपैयाँ दोस्रो पटक गर्नेलाई एक हजार रुपैयाँ र तेस्रो पटक वा सोभन्दा बढी पटक गर्नेलाई एक हजार पाँच सय रुपैयाँ यातायात निरीक्षक वा घटीमा सहायक प्रहरी निरीक्षक दर्जासम्मको अधिकृतले तत्काल जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

(क) यात्रुले जेब्रा क्रसिंग, ओबरहेड ब्रीज र अन्डरग्राउन क्रसिंग भएको ठाउँबाट मार्ग नकाटेर अन्य ठाउँबाट मार्ग काटेमा,

(ख) यात्रुले ट्रफिक सिग्नल एवम ट्रफिक इसारा नमानी सडकमा मोबाइल फोन प्रयोग गरी वा लागूपदार्थ सेवन गरी हिँडेमा,

(ग) सवारी साधनबाट सडकमा फोहर फालेमा,

(घ) चलिरहेको गाडीमा झुन्डिने यात्री तथा गाडी समातेर साइकल चलाएमा,

(३) उपदफा (१) र (२) बमोजिम जरिवाना गर्दा नगदी रसिद दिने र जरिवाना बापत असुल भएको रकम सम्बन्धित यातायात निरीक्षक वा प्रहरीले यथाशिघ्र कार्यालय वा बैंकको राजश्व खातामा दाखिला गरी सोको जानकारी कार्यालय प्रमुखलाई गराउनु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (१) र (२) बमोजिम यातायात निरीक्षक वा प्रहरीले गरेको जरिवानाको रकम तत्काल बुझाउन नसक्नेलाई चौबीस घण्टाभित्र त्यस्तो रकम सम्बन्धित ट्रफिक प्रहरी कार्यालय वा कार्यालय प्रमुख समक्ष बुझाउन पुर्जी दिनेछ ।

(५) उपदफा (१) र (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कसैले उपदफा (१) र (२) मा उल्लेखित कसूर गर्दाको बखत निजलाई सजाय गर्न तत्काल घटनास्थलमा घटीमा सहायक प्रहरी निरीक्षक दर्जासम्मको अधिकृत नभएमा पनि घटनास्थलमा रहेको कुनै पनि प्रहरी जवानले त्यस्तो कसूर गर्नेलाई निजले गरेको कसूर खुलाई सो बापत निजलाई हुने जरिवानाको रकम चौबीस घण्टाभित्र सम्बन्धित प्रहरी कार्यालयमा बुझाउन पूर्ण दिनेछ ।

(६) उपदफा (३) वा (४) बमोजिमको पुर्जा दिँदा त्यस्तो पुर्जाको नक्कल प्रतिमा सो पुर्जा बुझ्नेको सही समेत गराउनु पर्छ ।

(७) उपदफा (३) वा (४) मा लेखिएको समयसम्म पनि कार्यालय प्रमुख वा सम्बन्धित प्रहरी कार्यालय समक्ष त्यस्तो जरिवानाको रकम नबुझाउनेलाई कार्यालय प्रमुखले तीन हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना गरी त्यस्तो व्यक्ति चालक भए चालक अनुमतिपत्र र सवारी धनी वा व्यवस्थापक भए सवारीको मार्ग इजाजतपत्र वा निजहरुले यातायात सेवा सञ्चालन गर्न प्राप्त इजाजत पत्र एक महिनासम्मको लागि निलम्बन गर्न सक्नेछ ।

(८) उपदफा (७) बमोजिम निलम्बन गरिएको अवधिसम्म पनि जरिवाना नबुझाएमा कार्यालय प्रमुखले त्यस्तो चालक अनुमतिपत्र मार्ग इजाजतपत्र वा यातायात सेवा सञ्चालन गर्न प्रा इजाजत पत्र खारेज गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद- १०

सवारी साधन कर तथा लिलामसम्बन्धी व्यवस्था

११. कर बुझाउनु पर्ने (१) प्रत्येक आर्थिक वर्षका लागि तोकिए बमोजिम सवारी साधन कर बुझाउनु पर्नेछ ।

(२) करदाताले आफ्नो नाममा दर्ता भएको सवारी साधनमा लाग्ने कर प्रत्येक आर्थिक वर्षको चैत्र मसान्तसम्म बुझाई सक्नु पर्नेछ ।

(३) दफा ३ बमोजिम नयाँ दर्ता गरिने सवारी साधनको हकमा त्यस्तो सवारी साधन दर्ता गराउनु अगावै बिदेशबाट आयात भएको हकमा जुन मितिमा भन्सार तिरी छुटाएको छ सोही मितिदेखि र नेपालमा उत्पादितको हकमा संचालन योग्य भनी प्रमाणीत गरेको मिति देखीको दामासाहीले लाग्ने कर बुझाउनु पर्नेछ ।

१००. दर्ता नविकरण वा नामसारी गर्नु अगावै कर तिर्नुपर्ने : सवारी साधनको दर्ता, दर्ता प्रमाणपत्रको नविकरण वा सवारी नामसारी गर्दा चालू आर्थिक वर्षसम्मको कर समेत चुक्ता गर्नुपर्नेछ ।

१०१. दर्ता गर्ने अधिकारीले कर तिरेको प्रमाण हेर्नुपर्ने : सवारी साधनको नयाँ दर्ता गर्ने, दर्ता नविकरण गर्ने वा नामसारी गर्ने अधिकारीले सो गर्नुभन्दा अगावै कर तिरेको प्रमाण जाँचबुझ गर्नु पर्नेछ ।

१०२. जरिवाना गर्न सक्ने : दफा ९९ बमोजिमको म्यादभित्र कर रकम नबुझाएमा कार्यालय प्रमुखले देहाय बमोजिम जरिवाना गर्नेछः-

(क) सो आर्थिक वर्षको अन्त्यसम्मलाई कर रकमको बीस प्रतिशतका दरले,

(ख) खण्ड (क) बमोजिमको म्याद नाघी सवारी कर बुझाउन आएमा प्रत्येक वर्षको तोकिएको करमा करको अतिरिक्त सो म्याद नाघेको एक वर्षसम्म चालीस प्रतिशत, दुई वर्षसम्म साठी प्रतिशत, तीन वर्षसम्म असी प्रतिशत, चार वर्षसम्म सय प्रतिशत र पाँच वर्षसम्म एक सय बीस प्रतिशत थप जरिवाना सहित कर तिर्नुपर्नेछ ।

(ग) खण्ड (ख) बमोजिमको अवधिसम्म कर नबुझाएमा उक्त सवारीको दर्ता स्वतः खारेज हुनेछ ।

१०३. लिलाम सम्बन्धी व्यवस्था: (१) यस ऐन बमोजिम लागने दस्तुर र जरिवानाको रकम दफा १०२ को उपदफा (१) बमोजिम तोकिएको म्यादभित्र नवुझाएमा कार्यालयको लगतमा सो सवारी साधनलाई रोक्का गरी उक्त सवारी साधन तोकिए अनुसार लिलाम बिक्री गरी सो रकम असुल उपर गरिनेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम लिलाम बिक्री गर्दा पनि सबै रकम असुल उपर हुन नसकेमा बाँकी रकम प्रदेश सरकारले तोकेको अधिकारी वा कार्यालयबाट प्रचलित प्रदेश कानून बमोजिम त्यस्तो सवारी धनीबाट सरकारी बाँकी सरह असुल उपर गरिनेछ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम कारवाही गरी असूल गर्दा असूल गर्नुपर्ने रकमभन्दा बढी रकम असुल हुन आएमा बढी भएजति रकम धरौटीमा आम्दानी बाँधिनेछ र यस्तो धरौटी रकम धरौटीमा रहेको एक वर्षभित्र सम्बन्धित सवारी धनीले भुक्तानी लिन सक्नेछ। सो म्यादभित्र भुक्तानी लिन नआएमा त्यस्तो धरौटी रकम प्रदेश सरकारको कोषमा आम्दानी बाँधिनेछ।

(४) यसरी लिलाम गर्दा सो बापत लागने विज्ञापन खर्च सवारी धनीबाटै असुल उपर गरिनेछ।

परिच्छेद-११

विविध

१०४. अधिकार सुम्पन सक्ने: (१) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि प्रदेश सरकारले आवश्यक देखेमा प्रदेश राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम बमोजिमका अधिकारहरू प्रयोग गर्न पाउने गरी कुनै अधिकारी वा निकायलाई सुम्पन सक्नेछ।

१०५. प्राधिकरण गठन गर्न सक्ने: प्रदेश सरकारले सार्वजनिक सवारी संचालन एवम व्यवस्थापनका लागि प्राधिकरण गठन गर्न सक्नेछ।

१०६. सवारी धनी वा व्यवस्थापकले तिर्नु पर्ने कुनै चालकले लापरवाही गरी वा बदनियतपूर्वक यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गतको नियम वा आदेशको उल्लङ्घन गरेकोमा बाहेक अन्य अवस्थामा यस ऐन बमोजिम त्यस्तो चालकले तिर्नुपर्ने जरिवाना घा खर्च, कृया खर्च वा क्षतिपूर्तिको रकम सम्बन्धित सवारी धनी वा व्यवस्थापकले तिर्नुपर्नेछ ।

१०७. चक्र प्रणालीबाट यातायात सेवा संचालन गर्न नपाइने:(१) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि स्वच्छ प्रतिस्पर्धात्मक ढंगबाट यातायात व्यवसायको विकास गर्नको लागि सार्वजनिक सवारीलाई चक्र प्रणाली अन्तर्गत यातायात सेवा सञ्चालन गर्ने गरी इजाजतपत्र प्रदान गरिने छैन ।

(२) यस ऐन बमोजिम यातायात सेवा संचालन गर्ने इजाजत प्राप्त कम्पनीले चक्र प्रणाली अन्तर्गत यातायात सेवा संचालन गरेको पाइएमा तत्काल त्यस्तो कम्पनीको पञ्जिकरण निर्देशनालयले खारेज गर्न सक्नेछ ।

१०८. परिचालक अनुमतिपत्र सम्बन्धी व्यवस्था: परिचालक अनुमतिपत्र सम्बन्धी व्यवस्था र मापदण्ड तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१०९. निर्देशन दिन सक्ने: निर्देशनालय वा कार्यालय प्रमुखले यातायात व्यवसायीहरूलाई यातायात व्यवसाय प्रभावकारी बनाउन तथा यातायात सेवा सरल तथा सुलभ बनाउन आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ। यसरी दिइएको निर्देशनको पालना गर्नु यातायात व्यवसायीको कर्तव्य हुनेछ ।

११०. अधिकार प्रत्यायोजन: यस ऐन बमोजिम मन्त्रालय, निर्देशनालय वा कार्यालय प्रमुखले आफूलाई प्राप्त अधिकारहरूमध्ये आवश्यकतानुसार कुनै वा सबै अधिकार कुनै समिति, अधिकारी, यातायात निरीक्षक वा प्रहरीलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

१११. पुनरावेदन : (१) यस ऐन बमोजिम कार्यालय प्रमुख प्रहरी वा यातायात निरीक्षकले गरेको निर्णय वा सजायको आदेश उपर निर्देशनालय समक्ष पुनरावेदन लाग्नेछ ।

(२) यस ऐन बमोजिम निर्देशनालयले गरेको निर्णय वा आदेश उपर उच्च अदालत समक्ष पुनरावेदन लाग्नेछ ।

११२. उजुर गर्ने हदम्याद र पुनरावेदन गर्ने म्याद (१) यस ऐन अन्तर्गतका कसुरको हकमा कसूर भएको मितिले तीस दिनभित्र उजुर गर्नु पर्नेछ ।

(२) यस ऐन अन्तर्गतका कसूरका सम्बन्धमा निर्णय वा आदेशको सूचना पाएको मितिले पैंतीस दिनभित्र पुनरावेदन दिनु पर्नेछ ।

११३. सहयोग पुर्याउनु पर्ने : यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम वा जारी गरिएको कुनै आदेश कार्यान्वयन गर्ने सन्दर्भमा कार्यालय प्रमुखले वा यातायात निरीक्षकले कुनै किसिमको सहयोग मागेमा निजहरुलाई त्यस्तो सहयोग पुर्याउने कर्तव्य प्रहरी लगायत सम्बन्धित सबैको हुनेछ ।

११४. अन्य सवारी साधनको चालकले यस ऐनको पालन गर्नुपर्ने यस ऐन बमोजिम दर्ता गर्न नपर्ने सवारी साधन वा कुनै सवारी साधन चलाउन यस ऐन बमोजिम चालक अनुमतिपत्र लिन नपर्ने रहेछ भने त्यस्तो सवारी चलाउँदा चालकले यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम वा जारी गरिएको आदेशद्वारा निर्धारित ट्राफिक सङ्केत पालना गर्नुपर्छ ।

११५. नेपाल सरकार वादी हुने (१) दफा ९४ को उपदफा (४), दफा ९५ र ९६ अन्तर्गतको मुद्दा नेपाल सरकार वादी हुनेछ र सो मुद्दा मुलुकी फौजदारी कार्यविधि (संहिता) ऐन २०७४ को अनुसूची-१ मा परेको मानिनेछ ।

(२) उपदफा (१) मा लेखिए देखि बाहेक यो ऐन अन्तर्गतको अन्य मुद्दा प्रदेश सरकारवादी हुनेछ ।

११६. नियम बनाउने अधिकार : यस ऐनको उद्देश्य पूर्तिको लागि प्रदेश सरकारले आवश्यक नियमहरू बनाउन सक्नेछ ।

११७. निर्देशिका, कार्यविधि तथा मापदण्ड बनाउने अधिकार: (१) यो ऐन तथा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियमावलीको अधिनमा रही प्रदेश सरकारको यातायात हेर्ने मन्त्रालयले आवश्यक निर्देशिका वा कार्यविधि बनाई लागू गर्न सक्नेछ ।

(२) यो ऐन तथा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियमावलीको अधिनमा रही निर्देशनालयले आवश्यक मापदण्ड बनाई जारी गर्न सक्नेछ ।

११८. असल नियतले गरेको कामको बचाउ: कार्यालय प्रमुख वा निजले अधिकार प्रत्यायोजन गरेको निकाय, समिति, अधिकारी, यातायात निरीक्षक, प्रहरी कर्मचारी वा सम्बन्धित कुनै कर्मचारीले यस ऐन बमोजिम आफ्नो कर्तव्य पालना गर्दा असल नियतले गरेको काम कारवाहीमा निज व्यक्तिगत रूपमा जवाफदेही हुनेछैन ।

११९. बाधा अड्काउ फुकाउ: यस ऐनको कार्यान्वयन गर्दा कुनै बाधा अड्काउ परेमा प्रदेश सरकारले प्रदेश राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी आदेश जारी गरी त्यस्तो बाधा अड्काउ फुकाउन सक्नेछ ।

१२०. बचाउ : सवारी तथा यातायात व्यवस्था ऐन, २०४९ अन्तर्गत भए गरेका काम कारवाही यो ऐन बमोजिम भएको मानिनेछ ।

सभाबाट पारित मिति: २०७६/०४/२१

प्रमाणीकरण मिति: २०७६/०६/०१

प्रदेशको अभिलेख संरक्षण सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक

प्रस्तावना: प्रदेशका महत्वपूर्ण कागजातलाई अभिलेखको रूपमा व्यवस्थित एवम् सुरक्षित तरिकाले राख्ने सम्बन्धमा कानूनी व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

प्रदेश नं. ५ को प्रदेश सभाले यो ऐन बनाएको छ ।

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:** (१) यस ऐनको नाम “अभिलेख संरक्षण ऐन, २०७६” रहेको छ ।

(२) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. **परिभाषा:** (१) विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,-

(क) “अभिलेख” भन्नाले यस ऐन बमोजिम प्रदेश अभिलेखालयमा अभिलेखको रूपमा सुरक्षित रूपमा राख्नुपर्ने, राखिएका वा दर्ता भएका कागजात सम्झनुपर्छ ।

(ख) “कागजात” भन्नाले देहायका कुराहरू समेत सम्झनुपर्छ ।

(१) हस्तलिखित ग्रन्थ, किताब, प्रतिवेदन, आर्थिक विवरण, समझदारीपत्र, सम्झौता, पत्र-पत्रिका, चिट्ठीपत्र, लिखत, चित्र, वृत्तचित्र, तस्वीर, नक्शा, योजना, चार्ट, फाईल, मिसिल, रजिष्टर वा कुनै प्रकाशन ।

(२) फिल्म, माइक्रो फिल्म, टेप (ध्वनि रेकर्ड), चलचित्र, कम्प्युटर डिस्क वा कम्प्युटर क्यासेट वा यस्तै प्रकारका विद्युत चुम्बकीय वा विद्युतीय अभिलेखको मूलप्रति वा प्रतिलिपि ।

(३) ताडपत्र, भोजपत्र, स्वर्णपत्र, ताम्रपत्र वा शिलापत्रको प्रतिलिपि वा तस्वीर ।

(४) पहिलो टाँचा लागेको हुलाक टिकट तथा मनीअर्डर फर्म, हवाई पत्र र पोष्ट कार्डको नयाँ प्रकाशन ।

- (ग) “कार्यालय” भन्नाले प्रदेश सरकारका मन्त्रालय तथा मन्त्रालय मातहतका निर्देशनालय, कार्यालय वा अन्य निकाय सम्झनुपर्छ र सो शब्दले प्रदेश सभाका अङ्ग, प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहको कार्यालय र प्रदेश सरकारबाट समय समयमा गठन भएका अस्थायी वा आवधिक आयोग वा परियोजनाको कार्यालयलाई समेत जनाउनेछ ।
- (घ) “तोकिएको वा तोकिए बमोजिम” भन्नाले यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्झनुपर्छ ।
- (ङ) “प्रदेश अभिलेखालय” भन्नाले दफा ३ बमोजिम स्थापना भएको प्रदेश अभिलेखालय सम्झनुपर्छ र सो शब्दले त्यसरी अभिलेखालय स्थापना नभएसम्मका लागि सोही दफा बमोजिम प्रदेश सरकारले तोकेको निकायलाई समेत जनाउँछ ।

३. प्रदेश अभिलेखालयको स्थापना: (१) प्रदेशका अभिलेखहरू व्यवस्थित र सुरक्षित तरिकाले राख्नका लागि एक प्रदेश अभिलेखालय रहनेछ ।

(२) प्रदेश अभिलेखालयको स्थापना नभएसम्म प्रदेश सरकारले प्रदेश राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकेको निकायले प्रदेश अभिलेखालयको काम गर्नेछ ।

४. प्रदेश अभिलेखालयको काम, कर्तव्य र अधिकार: (१) प्रदेश अभिलेखालयको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-

- (क) दफा ५ र ६ बमोजिम प्राप्त भएका कागजात दर्ता गर्ने,
- (ख) अभिलेखहरू व्यवस्थित एवम् सुरक्षित तरिकाले राख्ने
- (ग) अभिलेखहरू तोकिए बमोजिम वर्गीकरण गरी सोको सूची तयार गर्ने,
- (घ) आवश्यकतानुसार अभिलेख छपाउने वा प्रतिलिपि निकाल्ने

- (ड) कुनै व्यक्तिलाई अभिलेख हेर्ने वा सार्न दिने वा प्रतिलिपि दिने सम्बन्धमा आवश्यक व्यवस्था गर्ने,
- (च) सुरक्षित तरिकाले कागजात राख्ने सम्बन्धमा कार्यालयलाई आवश्यक परामर्श दिने,
- (छ) आवश्यकता अनुसार डिजिटल स्वरूपमा समेत अभिलेख राख्ने व्यवस्था गर्ने ।

(२) प्रदेश अभिलेखालयको अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

५. प्रदेश अभिलेखालयमा कागजात पठाउनु पर्ने (१) कार्यालयले देहायका कागजात सुरक्षित रूपमा संरक्षण गरी राख्नका लागि प्रदेश अभिलेखालयमा पठाउनु पर्नेछ :-

- (क) पच्चीस वर्ष वा सोभन्दा पुराना दफा २ को खण्ड (ख) को देहाय (१) र (२) मा उल्लिखित प्रादेशिक दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण कागजात,
- (ख) ताडपत्र, भोजपत्र, स्वर्णपत्र, ताम्रपत्र वा शिलापत्रको प्रतिलिपि वा तस्वीर,
- (ग) मनीअर्डर फर्म र पोष्ट कार्डको नयाँ प्रकाशन ।

(२) कार्यालयले प्रादेशिक दृष्टिकोणबाट अभिलेखको रूपमा संरक्षण गर्न उपयुक्त ठानेको देहायका कागजात अवधि तोक्यो वा नतोक्यो सुरक्षित रूपमा संरक्षण गरी राख्नका लागि प्रदेश अभिलेखालयमा पठाउन सक्नेछ:-

- (क) प्रतिवेदन, आर्थिक विवरण, सम्झौता वा कुनै प्रकाशन,
- (ख) हस्तलिखित ग्रन्थ, किताब, पत्र-पत्रिका, चिठीपत्र, लिखत चित्र वा तस्वीर,

- (ग) नक्शा, योजना, चार्ट, फाइल, मिसिल, रजिष्टर, फिल्म वा फाईल नक्शा,
- (घ) फिल्म, माइक्रो फिल्म, ध्वनि रेकर्डर, चलचित्र वा कम्प्युटर डिस्क वा कम्प्युटर क्यासेटका मूलप्रति वा प्रतिलिपि,
- (ङ) खण्ड (क) (ख) (ग) र (घ) मा उल्लेख भए वाहेकका अन्य कागजात ।

(३) कार्यालयले सरकारी कागजात धुल्याउने सम्बन्धी प्रचलित कानून बमोजिम सरकारी कागज धुल्याउँदा तोकिए बमोजिमका कागजात प्रदेश अभिलेखालयमा पठाउनु पर्नेछ ।

(४) कार्यालयले प्रदेश अभिलेखालयमा कागजात पठाउँदा सोको वर्गीकरण अनुसारको सूची समेत पठाउनु पर्नेछ ।

(५) कार्यालयले उपदफा (१) वा (२) बमोजिमका कागजात प्रदेश अभिलेखालयमा पठाउँदा कुनै खास अवधिसम्म त्यस्ता कागजात तोकिएको व्यक्ति बाहेक अरु कसैलाई हेर्न, सार्न वा त्यसको प्रतिलिपि दिन नहुने भएमा सो कुरा र त्यस्तो अवधि समेत उल्लेख गरी प्रदेश अभिलेखालयमा राख्न पठाउनु पर्नेछ ।

(६) उपदफा (१) बमोजिम कार्यालयले प्रदेश अभिलेखालयमा पठाएका कागजात सो कार्यालयले फिर्ता लिनसक्ने छैन ।

तर, उपदफा (२) बमोजिम प्रदेश अभिलेखालयमा पठाएका कागजात मध्ये अवधि तोकी पठाएका कागजात त्यस्तो अवधि समाप्त भएपछि सम्बन्धित कार्यालयले चाहेमा तोकिए बमोजिम फिर्ता लिन सक्नेछ ।

(७) उपदफा (१) बमोजिम प्रदेश अभिलेखालयमा पठाएका कागजात जुन कार्यालयले पठाएको हो सोही कार्यालयलाई आवश्यक पर्न गएमा त्यस्तो कागजात पुनः प्रदेश अभिलेखालयमा फिर्ता गर्नेगरी तोकिएको अवधिसम्मका लागि प्रदेश अभिलेखालयले सम्बन्धित कार्यालयलाई तोकिए बमोजिम उपलब्ध गराउन सक्नेछ ।

६. प्रदेश अभिलेखालयमा कागजात पठाउन सकिने: (१) कुनै व्यक्तिले आफूसँग रहेको ऐतिहासिक, धार्मिक, सांस्कृतिक, साहित्यिक, आर्थिक वा अन्य सामरिक दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण कुनै कागजात प्रदेश सरकारको सम्पत्तिको रूपमा सुरक्षित तरिकाले संरक्षण गर्नका लागि प्रदेश अभिलेखालयमा पठाउन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम प्रदेश अभिलेखालयमा पठाएका कागजात त्यस्तो कागजात पठाउने व्यक्तिले प्रदेश अभिलेखालयबाट फिर्ता लिन पाउने छैन ।

७. कागजात व्यवस्थित तथा सुरक्षित तरिकाले राख्नु पर्ने: (१) कार्यालयले आफ्नो कार्यालयमा भएका कागजात व्यवस्थित तरिकाले सुरक्षित रूपमा राख्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम कागजात व्यवस्थित तरिकाले सुरक्षित रूपमा राख्ने सम्बन्धमा सम्बन्धित कार्यालयले प्रदेश अभिलेखालयसँग आवश्यक परामर्श लिन सक्नेछ ।

८. निषेधित अभिलेख: देहायका अभिलेखहरू निषेधित अभिलेख मानिनेछन्:-

(क) सम्बन्धित कार्यालयले अवधि तोकी वा नतोकी तोकिएको व्यक्ति बाहेक अरूले हेर्न, सार्न वा सोको प्रतिलिपि लिन नहुने गरी सुरक्षित तरिकाले राख्नका लागि प्रदेश अभिलेखालयमा पठाएका कागजात,

(ख) प्रदेश अभिलेखालयले अवधि तोकी वा नतोकी तोकिएको व्यक्ति बाहेक अरुले हेर्न, सार्न वा सोको प्रतिलिपि दिन नहुने गरी प्रादेशिक दृष्टिकोणले निषेधित भनी तोकिए बमोजिम निर्धारण गरेका अभिलेखहरू ।

९. अभिलेख हेर्न वा सोको प्रतिलिपि दिन सकिने: (१) कसैले निषेधित अभिलेख बाहेक अन्य अभिलेख हेर्न चाहेमा प्रदेश अभिलेखालयले तोकिए बमोजिम त्यस्तो अभिलेख हेर्न दिन सक्नेछ ।

(२) कसैले निषेधित अभिलेख बाहेक अन्य अभिलेख सार्न वा सोको प्रतिलिपि लिन चाहेमा प्रदेश अभिलेखालयले तोकिए बमोजिम दस्तूर लिई तोकिए बमोजिम त्यस्तो अभिलेख सार्न वा सोको प्रतिलिपि दिन सक्नेछ ।

(३) उपदफा (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि तोकिएको अवस्थामा त्यस्तो अभिलेख विना दस्तूर सार्न वा सोको प्रतिलिपि दिन सकिनेछ ।

१०. अभिलेखमा केरमेट वा थपघट गर्न नहुने: (१) अभिलेखहरू सुरक्षित राख्नुपर्ने दायित्व भएका प्रदेश अभिलेखालयका कर्मचारीले त्यस्ता अभिलेखहरूमा केरमेट गर्न, थपघट गर्न वा उक्त अभिलेख च्यात्र वा कुनै किसिमले नष्ट गर्न हुँदैन ।

(२) अभिलेख हेर्ने, सार्ने वा प्रतिलिपि लिने व्यक्ति वा अन्य कसैले त्यस्तो अभिलेखमा केरमेट गर्न, थपघट गर्न वा उक्त अभिलेख च्यात्र वा कुनै किसिमले नष्ट गर्न हुँदैन ।

११. स्थानीय तहले अभिलेखको संरक्षण तथा व्यवस्थापन गर्न सक्ने: स्थानीय तहले आफ्ना अभिलेखहरूको संरक्षण तथा व्यवस्थापन स्थानीय तहको कानून बमोजिम गर्न सक्नेछन् ।

१२. **दण्ड सजाय:** (१) अभिलेख सुरक्षित राख्न पर्ने दायित्व भएका प्रदेश अभिलेखालयका कर्मचारीले दफा ८ बमोजिमको निषेधित अभिलेख तोकिएको व्यक्ति बाहेक अरुलाई हेर्न, सार्न वा सोको प्रतिलिपि दिएमा त्यस्तो कर्मचारीलाई तीसहजार रूपैयाँसम्म जरिवाना वा तीन वर्षसम्म कैद वा दुवै सजाय हुनेछ ।

(२) अभिलेख सुरक्षित राख्नपर्ने दायित्व भएका प्रदेश अभिलेखालयका कर्मचारीले दफा १० को उल्लंघन गरी अभिलेखमा केरमेट वा थपघट गरेमा, च्यातेमा वा नष्ट गरेमा त्यस्तो कर्मचारीलाई बीस हजार रूपैयाँसम्म जरिवाना वा दुई वर्षसम्म कैद वा दुवै सजाय हुनेछ ।

(३) अभिलेख सुरक्षित राख्नपर्ने दायित्व भएका प्रदेश अभिलेखालयका कर्मचारी बाहेक अरु कसैले उपदफा (२) को उल्लंघन गरी अभिलेखमा केरमेट वा थपघट गरेमा, च्यातेमा वा नष्ट गरेमा निजलाई दश हजार रूपैयाँसम्म जरिवाना वा एक वर्षसम्म कैद वा दुवै सजाय हुनेछ ।

(४) उपदफा (१), (२) र (३) मा लेखिएदेखि बाहेक यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम विपरीत हुनेगरी कसैले कुनै काम गरेमा निजलाई पच्चीस हजार रूपैयाँसम्म जरिवाना हुनेछ ।

(५) यो ऐनमा निषेध गरिएका कुनै काम गरेमा अभिलेखालय प्रमुख वा सम्बन्धित कार्यालयको प्रमुखले यस ऐन बमोजिमको जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

१३. **प्रचलित अन्य कानून बमोजिम कारवाही हुन सक्ने:** कसैले यस ऐन अन्तर्गत कसुर ठहरिने काम गरेकोमा त्यस्तो काम अन्य प्रचलित कानून बमोजिम कसुर ठहरिने रहेछ भने त्यस्तो कसुरको सम्बन्धमा

- निजलाई अन्य प्रचलित कानून बमोजिम कारवाही गर्न यस ऐनमा लेखिएको कुनै कुराले बाधा पु-याएको मानिने छैन ।
१४. प्रदेश सरकारवादी हुने: यो ऐन अन्तर्गतको मुद्दा प्रदेश सरकार वादी हुनेछ ।
१५. पुनरावेदन: यस ऐन बमोजिम गरिएको जरिवानामा चित्त नबुझ्ने व्यक्तिले जिल्ला अदालतमा पुनरावेदन गर्न सक्नेछ ।
१६. नियम बनाउने अधिकार: यो ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न प्रदेश सरकारले आवश्यक नियमहरू बनाउन सक्नेछ ।

सभाबाट पारित मिति: २०७६/०४/२१

प्रमाणीकरण मिति: २०७६/०६/०१

साझेदारी सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक

प्रस्तावना: व्यापार र उद्योग व्यवसाय गर्ने साझेदारी फर्महरुको दर्ता, नियमन, सहजीकरण र तत्सम्बन्धी अन्य व्यवस्था गरी प्रदेशको आर्थिक समृद्धि र आम जनताको हित प्रवर्द्धन गर्न वाञ्छनीय भएकोले,
प्रदेश नं. ५ को प्रदेश सभाले यो ऐन बनाएको छ।

परिच्छेद- १

प्रारम्भिक

१. **संक्षिप्त नाम, विस्तार र प्रारम्भ:** (१) यस ऐनको नाम “साझेदारी ऐन, २०७६” रहेको छ।
(२) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ।
२. **परिभाषा:** विषय वा प्रसंगले अन्य अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,-
  - (क) “अदालत” भन्नाले प्रचलित कानून बमोजिम तोकिएको अदालतको वाणिज्य इजलास सम्झनु पर्छ।
  - (ख) “तेस्रो पक्ष” भन्नाले साझेदारी फर्मका सम्बन्धमा साझेदार बाहेकका अरु कुनै व्यक्ति सम्झनु पर्छ।
  - (ग) “तोकिएको वा तोकिए बमोजिम” भन्नाले यस ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्झनुपर्छ।
  - (घ) “व्यवसाय” भन्नाले कानून बमोजिम कुनै उद्योग, व्यापार वा अन्य पेशा सञ्चालन गर्ने काम सम्झनु पर्छ।
  - (ङ) “फर्म” भन्नाले दफा ६ बमोजिम दर्ता भएको साझेदारी फर्म सम्झनु पर्छ।
  - (च) “सम्बन्धित निकाय” भन्नाले साझेदारी फर्मको दर्ता, नियमन र सहजीकरण गर्ने निकायलाई जनाउँछ।
  - (छ) “साझेदारी” भन्नाले दफा ६ बमोजिम दर्ता भएको फर्मबाट गरिने व्यवसाय सम्झनु पर्छ।

३. साझेदारी कायम हुने: (१) दुई वा दुई भन्दा बढी व्यक्तिले मुनाफाको उद्देश्य लिई एउटै साझा नाम राखी कुनै साझेदारले सबै साझेदारका लागि वा सबै साझेदारले प्रत्येक साझेदारका लागि कुनै व्यवसाय सञ्चालन गर्ने गरी कबुलियत गरेमा साझेदारी कायम भएको मानिनेछ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम कबुलियत गर्ने व्यक्तिलाई एक अर्काको सम्बन्धमा साझेदार भनिनेछ।
- (३) साझेदारले सामुहिक रूपमा व्यवसाय सञ्चालन गर्दा फर्मको नामबाट गर्नु पर्नेछ र त्यस्तो फर्म दफा ६ बमोजिम दर्ता गराउनु पर्ने छ।
४. संगठित संस्था साझेदार नहुने: दफा ३ मा जुन सुकै कुरा लेखिएको भएता पनि संगठित संस्था कुनै साझेदारी फर्मको साझेदार हुन सक्ने छैन।
५. एकाघर सगोलको साझेदार सम्बन्धमा: एकाघर सगोलका अंशियारले आपसमा कबुलियत गरी साझेदारी व्यवसाय संचालन गर्न सक्ने छन्।

परिच्छेद- २

फर्महरू सम्बन्धित निकायमा दर्ता गर्नुपर्ने

६. साझेदारी फर्म दर्ता गर्नु पर्ने: (१) दफा ३ बमोजिम साझेदारी फर्म स्थापना भएको एक महिनाभित्र त्यस्तो फर्म दर्ताको लागि दफा (७) बमोजिम सम्बन्धित निकायमा तोकिए बमोजिमको दरखास्त दिनुपर्ने छ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम दरखास्त परेमा सम्बन्धित निकायले सातदिन भित्र दरखास्तसँग सम्बन्धित विवरण जाँची फर्म दर्ता हुन सक्ने देखिएमा यस ऐन बमोजिम फर्म दर्ता गर्नुपर्ने छ।

(३) यस दफा बमोजिम साझेदारी फर्म दर्ता नगरी कुनै व्यवसाय सञ्चालन गरेमा त्यस्तो व्यवसायले यस ऐन बमोजिम कानूनी मान्यता प्राप्त गर्ने छैन।

(४) उपदफा (२) बमोजिम दरखास्त जाँच गर्दा फर्म दर्ता हुन नसक्ने देखिएमा सम्बन्धित निकायले सो को कारण सहित सात दिन भित्र दरखास्तवालालाई जानकारी दिनुपर्नेछ।

७. फर्म दर्ताको निवेदन र दस्तुर: (१) दफा ६ बमोजिम फर्म दर्ताको लागि दिने दरखास्तमा देहायका कुराहरू उल्लेख गर्नु पर्नेछ:

- (क) फर्मको पूरा नाम,
- (ख) फर्मको व्यवसाय गर्ने मुख्य ठेगाना,
- (ग) फर्मले आफ्नो उद्देश्य र कार्यान्वयन गर्न खोजेको व्यवसायको छोटकरी विवरण,
- (घ) प्रत्येक साझेदारको पूरा नाम, थर र निजको स्थायी ठेगाना,
- (ङ) साझेदारको किसिम र प्रत्येक साझेदारले लगानी गरेको पूँजी रकम,
- (च) कुनै साझेदारको अधिकार उपर कुनै बन्देज लगाएको भए सो कुरा,
- (छ) सीमित दायित्व भएको साझेदारी भए प्रत्येक साझेदारको दायित्वको विवरण र त्यसको सीमा,
- (ज) फर्मको सञ्चालन वा व्यवस्थापन गर्ने र प्रतिनिधित्व गर्ने साझेदार वा साझेदारहरूको नाम,
- (झ) मुनाफा निर्धारण गर्ने तरिका,
- (ञ) साझेदारहरू बिच मुनाफा तथा नोक्सान बाँडफाँड गर्ने तरिका,
- (ट) तोकिए बमोजिमको अन्य विवरण।

(२) दफा ६ बमोजिम फर्म दर्ताको लागि लाग्ने दस्तुर तोकिए बमोजिम हुनेछ।

८. फर्मको नाम भ्रमपूर्ण नहुने: (१) कुनै फर्मको नाम राख्दा पहिले दर्ता भईसकेको कुनै फर्म, कम्पनी, रजिष्टर्ड, ट्रेडमार्क, पेटेण्ट, डिजाइन वा अन्तर्राष्ट्रिय रूपमा ख्याती प्राप्त व्यापारिक नाम वा चिन्हसँग मिल्ने वा भ्रम सृजना हुने गरी वा सार्वजनिक हित नैतिकता, सदाचार, शिष्टाचारको दृष्टिले अनुपयुक्त हुने वा राष्ट्रिय चिन्ह राष्ट्रिय विभूति, राष्ट्रिय सम्पदा आदिसँग भ्रम सिर्जना हुने गरी राख्न हुँदैन।

(२) उपदफा (१) बमोजिम भ्रमपूर्ण हुने वा अनुपयुक्त हुने नाम राखी कुनै फर्म दर्ता गर्न दफा ७ बमोजिम दरखास्त परेमा सम्बन्धित निकायले त्यस्तो नाम राखी फर्म दर्ता गर्न इन्कार गर्न सक्नेछ र त्यसको जानकारी दरखास्तवालालाई दिनु पर्नेछ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम जानकारी प्राप्त भएमा दरखास्तवालाले सच्याई फर्म दर्ता गर्न पुनः दरखास्त दिएमा दफा ७ बमोजिम सम्बन्धित निकायले फर्म दर्ता गर्नु पर्नेछ।

(४) दर्ता भईसकेको कुनै फर्मको नाम उपदफा (१) बमोजिम भ्रमपूर्ण रहेको भनी सम्बन्धित सरोकारवालाको दरखास्त परेमा सम्बन्धित निकायले तोकिए बमोजिम त्यसको छानविन गर्नेछ र त्यसरी छानविन गर्दा फर्मको नाम भ्रमपूर्ण रहेको देखिएमा त्यस्तो नाम परिवर्तन गर्न सम्बन्धित साझेदारलाई आदेश दिन सक्नेछ।

९. फर्म दर्ताको प्रमाण पत्र दिनुने: (१) दफा ७ बमोजिम फर्म दर्ताको लागि दरखास्त परेमा यस ऐन बमोजिम सम्बन्धित निकायको दर्ता किताबमा फर्मको नाम दर्ता गरी साझेदारको नाममा तोकिएको ढाँचामा प्रमाणपत्र दिनु पर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको फर्म दर्ताको लगत विद्युतीय स्वरूपमा पनि राख्न सकिनेछ।

१०. अनुमतिपत्र वा इजाजतपत्र लिनुपर्ने: यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि यस ऐन बमोजिम दर्ता भएको कुनै फर्मले कुनै व्यवसाय सञ्चालन गर्न प्रचलित कानून बमोजिम कुनै अधिकारी वा निकायको अनुमतिपत्र वा इजाजतपत्र लिनुपर्ने रहेछ भने त्यस्तो अनुमतिपत्र वा इजाजतपत्र नलिई आफ्नो व्यवसाय शुरु गर्न सक्ने छैन र यस ऐन बमोजिम साझेदारी फर्म दर्ता भएकै आधारमा त्यस्तो व्यवसाय सञ्चान गर्न अनुमति प्राप्त गरेको मानिने छैन।
११. यस ऐन बमोजिम व्यवसाय गर्नुपर्ने: (१) यो ऐन प्रारम्भ हुनु अघि प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता भएका साझेदारी फर्म यसै ऐन बमोजिम दर्ता भएको मानिनेछ ।
- तर यो दफा प्रारम्भ भएको मितिले एक वर्षभित्र सम्बन्धित निकायमा अभिलेखीकरण हुनुपर्ने छ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम अभिलेखीकरणको लागि पेश भएकोमा सम्बन्धित निकायले सात दिनभित्र अभिलेखीकरण गरी जानकारी गराउनु पर्नेछ।
- (३) उपदफा (२) बमोजिम अभिलेखीकरण नगरे त्यस्तो फर्मले यस ऐन बमोजिम कुनै व्यवसाय सञ्चालन गर्न सक्ने छैन ।
१२. विवरणमा हेरफेर गर्नु परेमा स्वीकृति लिनुपर्ने: फर्म दर्ता गर्नको लागि दफा ७ बमोजिम पेश गरेको दरखास्त र कबुलियतको विवरणमा पछि कुनै हेरफेर गर्नु परेमा सो कुरा जनाई सम्बन्धित निकायमा दरखास्त दिनुपर्ने छ र सम्बन्धित निकायबाट स्वीकृति प्राप्त भएपछि मात्र त्यस्तो विवरण हेरफेर भएको मानिने छ।
१३. नवीकरण गर्नु पर्ने: (१) यस ऐन बमोजिम दर्ता भएको फर्म प्रत्येक आर्थिक वर्ष समाप्त भएको मितिले तीन महिनाभित्र नवीकरण गर्नु पर्नेछ।

(२) फर्म नवीकरणका लागि तोकिएको दस्तुर साथ तोकिएका कागजात र विवरण संलग्न राखी तोकिएको ढाँचाको फारममा सम्बन्धित निकायमा दरखास्त दिनुपर्नेछ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम दरखास्त परेमा सम्बन्धित निकायले त्यस्तो फर्मको दर्ता कृताब, दर्ता लगत र दर्ता प्रमाण पत्रमा नवीकरणको व्यहोरा जनाउनु पर्नेछ।

(४) उपदफा (१) बमोजिम फर्म नवीकरण नगराई सोही नामबाट कुनै फर्म वा व्यवसाय सञ्चालन गर्न सकिने छैन।

(५) फर्म नवीकरण गर्नको लागि तोकिएको आर्थिक विवरण सहित लेखा परीक्षण प्रतिवेदन समेत पेश गर्नुपर्नेछ।

(६) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि फर्म नवीकरणको लागि तोकिएको दस्तुर तिरी बढीमा पाँच वर्षसम्मको लागि एकै पटक फर्मको दर्ता नवीकरण गर्न सकिनेछ।

(७) उपदफा (६) बमोजिम एक वर्ष भन्दा बढी अवधिको लागि नवीकरण भएको फर्मले प्रत्येक वर्षको तोकिएको अवधिभित्र उपदफा (५) बमोजिमको विवरण पेश गर्नुपर्नेछ र नवीकरण भएको कारणले दफा १४ बमोजिमको विवरण पेश गर्नबाट छुट पाएको मानिने छैन।

(८) यस दफा बमोजिम तोकिएको अवधिमा फर्म नवीकरण नगरेमा वा दफा १४ बमोजिम तोकिएको विवरण पेश नगरेमा त्यस्तो फर्मले प्रत्येक वर्षको लागि लाग्ने नवीकरण दस्तुरको दोब्बर दस्तुर बराबरको विलम्ब दस्तुर तिरी आवश्यक विवरण संलग्न गरी नवीकरण गर्नुपर्ने मिति व्यतित भएको पाँच वर्षभित्र फर्म नवीकरणका लागि दरखास्त दिन सक्नेछ।

(९) उपदफा (८) बमोजिम दरखास्त दिएमा सम्बन्धित निकायले त्यस्तो फर्म नवीकरण गर्न सक्नेछ।

(१०) उपदफा (९) बमोजिमको अवधिभित्र पनि नवीकरण नगराएको फर्म स्वतः रद्द भएको मानिने छ।

(११) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यो दफा प्रारम्भ हुनु अघि कुनै कारणभन्दा नवीकरण गर्ने म्याद समाप्त भई नवीकरण हुन नसकेका फर्म भए जतिसुकै अवधि व्यतित भएको भए तापनि एक पटकका लागि यो ऐन प्रारम्भ भएको मितिले एक वर्षभित्र तोकिए बमोजिम नवीकरण गर्न सकिने छ।

१४. सम्बन्धित निकायमा विवरण पेश गर्नुपर्ने: (१) यस ऐन बमोजिम दर्ता भएको फर्मले तोकिएको ढाँचामा प्रत्येक वर्ष आर्थिक विवरण र लेखा परीक्षण गराई वार्षिक लेखा परीक्षण प्रतिवेदन सम्बन्धित निकायमा पेश गर्नु पर्नेछ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि तोकिएको रकम भन्दा कम रकमको कारोवार गर्ने फर्मले सम्बन्धित निकायमा वार्षिक आर्थिक विवरण मात्र पेश गर्न सक्नेछ।

१५. फर्म खारेज गर्न सक्ने: (१) देहायको अवस्थामा यस ऐन बमोजिम दर्ता भएको फर्म सम्बन्धित निकायले खारेज गर्न सक्ने छ।

(क) कुनै फर्मले दफा १३ को अधीनमा रही तोकिएको अवधिभित्र फर्म नवीकरण नगराएमा,

(ख) साझेदारहरूले मनासिव कारण दर्शाई फर्म खारेज गरी पाउँ भनी सम्बन्धित निकायमा निवेदन दिएमा,

(ग) कुनै फर्मले दफा १४ बमोजिमको विवरण सम्बन्धित निकायमा पेश नगरेमा,

(घ) कुनै फर्मले फर्म दर्ता हुँदा पेश गरेको कबुलियतमा उल्लेखित उद्देश्य भन्दा फरक उद्देश्यको व्यवसाय सञ्चालन गरेमा,

(ङ) उद्योग सम्बन्धी फर्मले कार्य सञ्चालन गरी सम्बन्धित निकायलाई जानकारी दिई वा नदिई उद्योग बन्द गरेमा,

- (च) उद्योग सम्बन्धी फर्मले नवीकरण गराए पनि ईजाजतको शर्त अनुसार उद्योग स्थापना र सञ्चालन गर्नको लागि कारखाना निर्माण, मेशीनरी औजार, उपकरणको खरीद वा उद्योग सञ्चालनको लागी आवश्यक कार्य गरेको लिखित प्रगति विवरण सम्बन्धित निकायमा नदिएमा, र
- (छ) फर्मले यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियमको विपक्षि हुने गरी अन्य काम गरेमा,
- (२) उपदफा (१) को खण्ड (क), (ग), (घ), (ङ), (च) र (छ) बमोजिम सम्बन्धित निकायबाट फर्म खारेज गर्नु अघि सम्बन्धित फर्मलाई सवुत पेश गर्न उचित अवसर दिनुपर्ने छ।
- (३) उपदफा (१) को खण्ड (२) को (क), (ग), (घ), (ङ.), (च) र (छ) बमोजिम सम्बन्धित निकायबाट फर्म खारेज भएका साझेदारहरु कसैको नाममा एक वर्षसम्म सोही उद्देश्य भएको अर्को फर्म दर्ता गरिने छैन।

परिच्छेद- ३

साझेदारहरुको आपसी सम्बन्ध

१६. साझेदारहरुको आपसी सम्बन्ध: (१) साझेदारहरुको आपसमा भएको कबुलियतद्वारा साझेदारीहरुमा हक र दायित्व कायम हुनेछ। यस्तो कबुलियत आपसको व्यवहारमा अंकित भएको वा लिखित रूपमा भएको पनि हुन सक्छ।
- (२) साझेदारीको कबुलियतमा उल्लेख भएका विषयको हकमा सोही बमोजिम र नलेखिएकोमा यस ऐन बमोजिमको व्यवस्था लागु हुन्छ।
१७. साझेदारको दायित्व निर्वाह गर्ने: कसैले आफ्नो बचन, लिखत वा आचरणबाट जानी जानी कुनै साझेदारी फर्मको साझेदारको रूपमा

आफूलाई प्रतिनिधित्व गरेकोमा निजले गरेको प्रतिनिधित्वमा विश्वास गरी कसैले त्यस्तो साझेदारी फर्मलाई ऋण प्रदान गरेकोमा निज त्यस्तो साझेदारीको साझेदार नभए तापनि त्यस्तो ऋण निज आफैले वा फर्म जोसुकैले लिएको भएतापनि त्यस्तो व्यक्तिले त्यस उपरको दायित्व व्यहोर्नु पर्नेछ।

तर त्यसरी विश्वासमा पारी ऋण लिने व्यक्तिको दायित्व उपर प्रतिकूल नहुने गरी त्यस्तो फर्म आफैले लिएको वा त्यस्तो ऋणबाट कुनै आर्थिक लाभ लिएको हदसम्म सम्बन्धित फर्मले दायित्व व्यहोर्नु पर्नेछ।

१८. प्रत्येक साझेदार प्रतिनिधि हुने: कबुलियतमा अन्यथा व्यवस्था भएकोमा बाहेक साझेदारी फर्मको प्रत्येक साझेदार, त्यस्तो फर्मको व्यवसाय सञ्चालनको प्रयोजनका लागि त्यस्तो साझेदारीको प्रतिनिधि (एजेन्ट) भएको मानिनेछ।

१९. साझेदारीमा रहेको जायजेथा: साझेदारीको जायजेथा देहाय बमोजिम हुनेछ-

- (क) साझेदारी कारोबार सुरु हुँदाको सम्पूर्ण जायजेथा,
- (ख) साझेदारीको लागि वा त्यसको निमित्त वा त्यसको प्रयोजनमा प्राप्त गरेको जायजेथा,
- (ग) साझेदारीले कारोबार गरी कमाएको धन, र
- (घ) साझेदारीमा चलाएको कारोबारबाट प्राप्त हुन आएको ख्याती (गुड विल)

स्पष्टीकरण: अन्यथा प्रमाणित भएकोमा बाहेक फर्मको रकम लगानी गरी प्राप्त भएको सबै सम्पत्ति र हक फर्मको मानिने छ।

२०. साझेदारको मृत्यु भए पछिको दायित्व: कुनै साझेदारको मृत्युभए पछि पनि साझेदारी फर्मको व्यवसाय सञ्चालन जारी रहेकोमा त्यस्तो साझेदारको मृत्यु पछि भएको कुनै काम कारवाही वा कारोबारको कारणबाट सिर्जना भएको दायित्व मृतक साझेदारको हकवालाले व्यहोर्नु पर्ने छैन।
२१. साझेदारी सम्पत्तिको प्रयोग: साझेदारी कारोबारको प्रयोगमा बाहेक साझेदारीको सम्पत्ति साझेदारहरूले अरु काममा लगाउन वा लगाउन दिन हुँदैन।
२२. पूँजी थप्न बाध्य नहुने: अरु साझेदारले माग गरे पनि साझेदारीको कबुलियतमा तोकेको अंक भन्दा बढी पूँजी थप्न कुनै साझेदारलाई बाध्य गर्न हुँदैन।
२३. सट्टामा राख्न नपाउने: कुनै साझेदारले अन्य साझेदारको मञ्जुरी विना अरु कुनै व्यक्तिलाई आफ्नो सट्टामा साझेदार गराउन र राख्न पाउँदैन।
२४. कारोबारको व्यवस्थापनमा भाग लिन पाउने: (१) कबुलियतद्वारा साझेदारी कारोबारको बन्दोबस्तमा भाग लिन नपाउने साझेदार बाहेक प्रत्येक साझेदारले साझा कारोबारको व्यवस्थापनमा भाग लिन पाउँछ।

तर, सबै साझेदारको मञ्जुरी बेगर साझा कारोबारसँग सम्बन्ध नभएको अरु काम साझेदारीको नामबाट गर्न हुँदैन।

(२) साझेदारीको सबै वा कुनै काम सबै साझेदारले वा सो मध्ये कुनै दुई वा दुई भन्दा बढी साझेदारहरूले संयुक्त रूपमा गर्ने कबुलियत भएकोमा कुनै मनासिब माफिकको कारण परी कबुलियत बमोजिम यस्ता सबै साझेदारहरूले सो काम गर्न नभ्याउने भएमा निजहरूले आफू मध्ये कसैलाई सो काम गर्न अख्तियारी दिन सक्नेछन।

२५. श्रेस्ता हेर्न नक्कल लिन पाउने: साझेदारीको हिसाब किताबको श्रेस्ता हेर्न चाहेमा हरेक साझेदारले त्यस्तो श्रेस्ता हेर्न पाउछन र नक्कल लिन चाहेमा सो श्रेस्ता जिम्मा लिने साझेदारले सो श्रेस्ताको सक्कल बमोजिमको नक्कल उतारी आफ्नो सहिछाप गरी दिनुपर्छ।

२६. पारिश्रमिक र ब्याज: (१) साझा कामको व्यवस्थापनको काम गरे बापतको पारिश्रमिक कबुलियतमा तोकिए बमोजिम त्यस्तो काम गर्ने साझेदारले पाउनेछ।

(२) कुनै साझेदारले कबुल गरे भन्दा बढी पूँजी लगाएको भए दश प्रतिशतमा नबढाई लिखत बमोजिमको ब्याज पाउँछ।

(३) कुनै साझेदारले जानी जानी लापरवाही गरी साझेदारी व्यवसायमा हानी नोक्सानी पु-याएमा त्यसको बिगो निजले व्यहोर्नु पर्नेछ।

२७. साझेदारले आर्जेको मुनाफा फर्मको हुने: फर्मको कुनै करोबारको सिलसिलामा वा फर्मको धनमालको उपयोग गरी वा फर्मको कारोबारको सम्बन्धबाट वा फर्मको नाममा कुनै साझेदारले नाफा आर्जन गरेमा सो नाफा र त्यसको हिसाब समेत फर्मलाई बुझाउनु पर्छ।

२८. साझेदारले बुझाएको रकम हिसावमा देखाउनु पर्ने: दफा २६ र २७ बमोजिम कुनै साझेदारले तिरे बुझाएमा सो रकम फर्मको आर्थिक वर्षको नाफा नोक्सानको हिसाब श्रेस्तामा स्पष्ट देखाउनु पर्छ।

२९. नाफा नोक्सानको बाँडफाँड: (१) साझेदारहरुमा नाफा नोक्सानको हिसाब गरी बाँडफाँड गर्दा कबुलियतमा व्यवस्था भएकोमा सोही बमोजिम र नभएकोमा बराबर दरले वण्डा लाग्नेछ।

(२) कुनै साझेदारले साझेदारी खडा गर्दा लगाएको पूँजीमा व्याज दिने लिने कबुलियत भए सो व्याज मुनाफाबाट मात्र तिर्नु पर्छ।

३०. मुनाफा पाउन नसक्ने: (१) कुनै साझेदारले आफ्नो भागको बुझाउन पर्ने पूँजी फर्मलाई तिरी बुझाइ सकेको रहेनछ भने सो बुझाउन पर्ने बाँकी रकम चुक्ता नभएसम्म निजले पाउनु पर्ने मुनाफा बुझिलिन पाउनेछैन।

(२) उपदफा (१) मा लेखिएको कुराले कुनै साझेदारले बुझाएको पूँजी रकम बराबर हुन आउने मुनाफाको हिस्सा निजलाई बाँडफाँड गर्न रोक लगाएको मानिने छैन।

परिच्छेद- ४

फर्म र तेस्रो पक्ष बीचको सम्बन्ध

३१. फर्मको दायित्व हुने: (१) दफा १८ को अधीनमा रही प्रत्येक साझेदारले फर्मको प्रतिनिधित्व गर्न सक्नेछ र कुनै साझेदारले फर्मको तर्फबाट गरेको कारोवारका सम्बन्धमा सिर्जना भएको दायित्व फर्मको हुनेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको कारोवार गर्दा कुनै साझेदारले जालसाजी गरेमा त्यस्तो साझेदारलाई फर्मको प्रतिनिधित्व गर्नबाट वञ्चित गर्न कुनै साझेदारको उजुरी परेमा अदालतले निजलाई फर्मको प्रतिनिधित्व गर्नबाट वञ्चित गर्न सक्नेछ।

(३) उपदफा (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि कुनै साझेदारले साझेदारीको प्रतिनिधित्व गर्ने विषयमा कबुलियत बमोजिम बन्देज लगाउन सकिनेछ।

(४) उपदफा (२) र (३) बमोजिम बन्देज लगाएकोमा सो कुराको जानकारी नपाउने तेस्रो पक्षले फर्मसँग गरेको कारोवारको सम्बन्धमा फर्मको दायित्व हुनेछ।

३२. नयाँ साझेदार जवाफदेही नहुने: (१) आफू साझेदार हुनुभन्दा अगाडि भए गरेको साझेदारी कामको सम्बन्धमा नयाँ हुने साझेदार जवाफदेही हुनेछैन।

(२) साझेदारीबाट अलग हुने साझेदारलाई निज अलग हुनु अघि फर्मबाट भएको काममा तेस्रोपक्ष प्रतिको दायित्वबाट उक्त तेस्रो पक्षको लिखित सहमति भएमा उन्मुक्ति प्राप्त हुनेछ।

(३) तेस्रो पक्ष लाई कुनै साझेदार साझेदारीबाट अलग भएको छ भन्ने थाहा भएमा अलग हुने साझेदार आफू अलग भई सकेपछि अरु साझेदारले फर्मको नामबाट भए गरेका कामप्रति निजको जवाफदेही हुने छैन।

३३. साझेदारले आफ्नो हक बिक्री गर्ने: कुनै साझेदारले फर्ममा रहेको आफ्नो सबै हक अरु कसैलाई बिक्री गरी वा बन्धक राखी वा अरु कुनै प्रकारले दिएमा सो साझेदारले सो अवधिभित्र साझेदारी कारोबारबाट पाउने मुनाफा वा अन्य कुनै रकममा सो व्यक्तिले दाबी गर्न सक्नेछ।

तर त्यस्तो व्यक्ति सो फर्मको साझेदार मानिने छैन, र सबै साझेदारहरूको मञ्जुरी विना निजलाई सो फर्मको हिसाब किताब जाँच्ने अधिकार हुने छैन।

३४. जवाफदेही हुने: आफू साझेदार छँदा फर्मको निमित्त गरिएका सबै काम उपर संयुक्त वा व्यक्तिगत रूपमा प्रत्येक साझेदार जवाफदेही हुनेछन।

परिच्छेद- ५

सीमित दायित्व भएको साझेदारी स्थापना र सञ्चालन

३५. सीमित दायित्व भएको साझेदारी स्थापना गर्न सकिने: (१) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि प्रत्येक साझेदारको दायित्व निजले साझेदारीमा गरेको लगानीको हिस्साको अनुपातमा हुने गरी सीमित दायित्व भएको साझेदारी स्थापना गर्न सकिनेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम साझेदारीमा लगानी गर्ने साझेदारको दायित्व निजले लगानी गरेको वा लगानी गर्न कबुल गरेको साझेदारीको रकमको हदसम्म सीमित हुनेछ।

(३) उपदफा (२) बमोजिमको साझेदारले निजले गरेको लगानीको अनुपातमा मुनाफा प्राप्त गर्नेछ।

(४) सीमित दायित्व भएको साझेदारी फर्मले कुनै व्यवसाय सञ्चालन गर्दा त्यस्तो फर्मको नामको पछाडि “(सीमित दायित्व भएको)” वाक्यांश लेख्नु पर्नेछ।

३६. सीमित दायित्व भएको साझेदारी सञ्चालन: (१) सीमित दायित्वको साझेदारीको व्यवस्थापन तथा सञ्चालन कबुलियतमा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ।

(२) फर्म दर्ता भइसके पछि उपदफा (१) बमोजिमको कबुलियतमा कुनै कुरा हेरफेर भएमा त्यसको जानकारी सम्बन्धित निकायमा दिनु पर्नेछ।

३७. सीमित दायित्व भएको साझेदारीको ठेगाना: (१) सीमित दायित्व भएको साझेदारी फर्मले आफ्नो रजिष्टर्ड कार्यालय रहने ठेगाना सम्बन्धित निकायमा पेश गर्नु पर्नेछ र त्यस्तो ठेगानामा गरिएको पत्राचार साझेदारी फर्मको नाममा भएको मानिनेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको ठेगानामा परिवर्तन वा हेरफेर भएमा परिवर्तन वा हेरफेर भएको पन्ध्र दिन भित्र सम्बन्धित निकायमा त्यसको जानकारी गराउनु पर्नेछ।

३८. सीमित दायित्व भएको साझेदारीमा परिवर्तन गर्न सकिने: यस ऐन बमोजिम असीमित दायित्व भएको साझेदारीको रूपमा दर्ता भएको कुनै फर्मसँग सम्बन्धित कबुलियतमा संशोधन गरी सीमित दायित्वको साझेदारीमा संलग्न गराउने गरी साझेदारहरू बिच सहमति भएमा त्यस्तो साझेदारी सीमित दायित्वको साझेदारीमा परिवर्तन गर्न सकिनेछ।

३९. कबुलियतनामा लिखित हुनुपर्ने: प्रचलित कानून वा यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि सीमित दायित्व भएको साझेदारी फर्म दर्ता गर्न साझेदार बीच हुने कबुलियतनामा लिखित रूपमा हुनु पर्नेछ।
४०. सीमित दायित्व हुने: (१) यस परिच्छेदमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कुनै साझेदारीमा कुनै साझेदारको दायित्वको हिस्सा सीमित हुने गरी र बाँकी साझेदारको हिस्सा असीमित हुने गरी साझेदारी फर्म दर्ता भएको रहेछ भने त्यस्तो साझेदारी फर्म असीमित दायित्व भएको साझेदारी फर्म मानिनेछ।

तर कबुलियतमा अन्यथा व्यवस्था भएकोमा बाहेक सीमित दायित्व भएको साझेदारको दायित्व निजले भुक्तानी गरेको वा भुक्तानी गर्न कबुल गरेको रकमको हदसम्म मात्र सीमित रहनेछ।

४१. जालसाजपूर्ण कारोबार गरेमा असीमित दायित्व हुने: (१) यस परिच्छेदमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि सीमित दायित्व भएको कुनै साझेदारी फर्मले साहु वा अन्य कुनै व्यक्तिलाई धोका दिने नियतले कुनै जालसाजपूर्ण कारोबार गरेमा साझेदारी फर्म र त्यस्तो काम गर्ने साझेदारको त्यस्ता साहुहरुको ऋण र अन्य दायित्व उपर व्यक्तिगत रूपमा दायित्व रहनेछ र निजले साझेदारीमा गरेको लगानी रकमबाट त्यस्तो दायित्व पूरा नभएमा निजको घर घरानाबाट असुल उपर हुनेछ।

स्पष्टीकरण: यस दफाको प्रयोजनको लागि “जालसाजपूर्ण कारोबार” भन्नाले साहुलाई साझेदारी फर्मको गलत सूचना दिई ऋण लिने, ऋणको साँवा वा व्याज र अन्य शुल्क भुक्तानी नगरी ठग्ने वा साहुको अनुमति बिना भुक्तानी दिन अनुचित ढिलो गर्ने वा साहुको ऋण असुल उपर गर्ने अधिकार वा अन्य कुनै व्यक्तिप्रति रहेको दायित्वलाई प्रतिकूल हुने वा साहुलाई दिएको धितो जमानतमा

नोक्सान पुग्ने गरी बदनियतपूर्वक गरेको फर्मको कारोबार सम्झनु पर्छ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि फर्म वा त्यसको कुनै साझेदारले जालसाजपूर्ण कारोबार गर्दा अन्य साझेदारलाई त्यसको जानकारी भएको वा त्यस्तो कारोबार गर्न अख्तियारी वा सहमति दिएको रहेछ भने त्यसरी जानकारी प्राप्त गर्ने वा अख्तियारी दिने वा सहमति दिने साझेदारको पनि दायित्व असीमित हुनेछ।

तर फर्मको व्यवसाय सञ्चालनमा भाग नलिने वा फर्मको व्यवस्थापनमा संलग्न नरहेको साझेदारलाई यो व्यवस्था लागू हुने छैन।

४२. सीमित दायित्व भएको साझेदारीको दायित्व: (१) सीमित दायित्व भएको साझेदारी फर्मको कारोबार गर्दा वा कुनै साझेदारलाई प्राप्त अख्तियारी प्रयोग गर्दा सिर्जना भएको कुनै पनि दायित्व साझेदारी फर्मको दायित्व मानिनेछ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि साझेदारले गरेको देहायको कारोबारका सम्बन्धमा साझेदारी फर्मको दायित्व सिर्जना हुने छैन:

(क) त्यस्तो साझेदारलाई अख्तियारी नदिएको कारोबार,

(ख) जुन व्यक्तिसँग कारोबार भएको छ त्यस्तो व्यक्तिलाई त्यस्तो साझेदारलाई त्यस्तो कारोबार गर्न अख्तियारी नभएको जानकारी भएको वा निजलाई त्यस्तो व्यक्ति साझेदार नभएको जानकारी भएको वा जानकारी हुनु पर्ने कारण भएको कारोबार।

(३) उपदफा (१) बमोजिमको दायित्व सीमित दायित्व भएको साझेदारी फर्मको सम्पत्तिबाट व्यहोर्नु पर्नेछ।

परिच्छेद-६

साझेदारीको विघटन

४३. साझेदारी विघटन हुने: (१) साझेदारहरूको मञ्जुरी वा कबुलियत बमोजिम जुनसुकै वखत साझेदारी विघटन हुन सक्नेछ।

तर सीमित दायित्व भएको साझेदारी विघटन गर्दा विघटन गर्नु अघि दायित्व फछ्यौट गर्न लिक्वीडेटर नियुक्ती गर्नु पर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम साझेदारी विघटन गर्दा साझेदारहरूले निर्धारण गरे बमोजिम साझेदारीको दायित्व फछ्यौट गरी साझेदारी विघटन गर्न सक्नेछन।

तर साझेदार बीच दायित्व फछ्यौट गर्न कुनै विवाद उत्पन्न भएमा प्रचलित कानून बमोजिम लिक्वीडेटर नियुक्ती गर्नु पर्नेछ।

(३) उपदफा (१) वा (२) बमोजिम नियुक्त लिक्वीडेटरले प्रचलित कानून बमोजिम फर्मको सम्पत्ति तथा दायित्वको मूल्याङ्कन गरी त्यसको प्रतिवेदन सम्बन्धित निकायमा पेश गर्नेछ।

४४. लिखित सूचनाद्वारा विघटन हुने: कुनै साझेदारी अनिश्चित समयको निमित्त चलाईएको छ भने जुनसुकै समयमा जुनसुकै साझेदारले अरु साझेदारहरूलाई लिखित सूचना दिई साझेदारी विघटन गराउन सक्नेछ। साझेदारहरूको बीचमा अन्यथा मञ्जुरी नभएको भए त्यस्तो सूचनामा लेखिएको मितिदेखि वा मिति नतोकिएको भए सूचना तामेल भएको मितिदेखि साझेदारी विघटन भएको मानिनेछ।

४५. जुनसुकै वखत साझेदारी विघटन हुन सक्ने: साझेदारहरूमा जुनसुकै व्यहोराको कबुलियत भएको भए पनि कुनै साझेदारले विशेष कारणवश र खासगरी देहायका परिस्थितिमा साझेदारी विघटन गराउन सक्नेछन-

(क) कुनै साझेदार आफूले गरेको कबुलियत बमोजिमको साझेदारी कार्यभार सम्हाल्न असमर्थ भएमा, वा

- (ख) अर्को साझेदारले फर्मलाई तिर्न बुझाउन पर्ने रकम नतिरेमा वा आफूले साझेदारीको हिस्सा अरु साझेदारको मञ्जुरी बेगर कसैलाई हक छाडी दिएमा, वा
- (ग) अर्को साझेदारको हक अदालतबाट भरी भराउमा परेमा, वा
- (घ) अर्को साझेदारले फर्मको काम कारवाइमा जालसाज वा लापरवाही गरेमा, वा
- (ङ) अर्को साझेदारले कैदको सजाय पाएमा ।

४६. कार्यकाल पछि स्वतः विघटन हुने: साझेदारहरूको बीच एक आपसमा भएका कबुलियतको अधीनमा रही कुनै साझेदारी सीमित कालको लागि खडा भएकोमा सो अवधि नाघेपछि वा कुनै एक वा एक भन्दा बढी कामको निमित्त खडा भएकोमा सो काम पुरा भएपछि साझेदारी स्वतः विघटन हुनेछ ।

४७. साझेदारी स्वतः विघटन हुने: कुनै साझेदारको मृत्यु भएमा वा साहुको ऋण तिर्न नसक्ने भई दामासाहीमा परेमा साझेदारी स्वतः विघटन हुनेछ ।

४८. तेस्रो पक्ष प्रतिको दायित्व पूरा गर्नु पर्ने: साझेदारी विघटन भएको कुरा सार्वजनिक नगरिएको कारण त्यस्ता विघटनको जानकारी फर्मसँग सम्बन्धित तेस्रो पक्षलाई नभएमा साझेदारी विघटन भएपनि फर्मको नाममा गरेको काम कारवाहीबाट तेस्रो पक्ष प्रतिको दायित्व सबै साझेदारले पूरा गर्नुपर्ने छ ।

तर, मृत्यु भएका वा दामासाहीमा परेका साझेदारको जेथाबाट निज मरेका वा दामासाहीमा परेका मिति पछिको काम कारवाइ बापत तिर्न पर्ने छैन ।

४९. वारेसद्वारा भाग लिन हुने: दफा ४३ को अधिनमा रही हरेक साझेदारले आफू वा आफ्नो वारेसद्वारा साझेदारी विघटनको प्रकृत्यामा भाग लिन हुन्छ।
५०. विघटन भएपछि पनि कायम रहने: फर्मको विघटनको काम टुङ्ग्याउनलाई जो आवश्यक काम कारवाई र विघटन हुनु पहिले शुरू गरेको अपूरो काम पूरा गर्नलाई साझेदारी विघटन भइसकेपछि पनि फर्मलाई बाध्य गर्न र साझेदारहरुको आपसको हक दायित्व निश्चित गर्ने अधिकार साबिक बमोजिम कायम रहनेछ।
५१. फर्मको हिसाब फछ्यौट गर्ने: साझेदारहरुको बीचमा भएको कबुलियत र दफा ४३ को अधीनमा रही विघटन भएका फर्मको हिसाब फछ्यौट गर्दा देहाय बमोजिम गर्नुपर्छ-
- (क) फर्मको हितमा बाधा नपर्ने गरी फर्मको सम्पूर्ण सम्पत्ति नगदमा परिणत गर्ने,
- (ख) पूँजी घटेको समेतको नोक्सानी सबभन्दा पहिले मुनाफाबाट र त्यसबाट नपुगे पूँजीबाट र त्यसबाट पनि नपुगे प्रत्येक साझेदारको घर घरानाबाट असुलउपर गर्नुपर्छ
- (ग) पूँजीको कमी भएमा शोध भर्ना गर्न लगायत फर्मको जेथा देहायका क्रम र तरीकाबाट उपयोग गर्नुपर्छ:
- (१) फर्मले तेस्रो पक्षलाई तिर्नपर्ने ऋण रकम रहेछ भने,
- (२) पूँजी बाहेकको साझेदारले दिएको कर्जा दामासाहीले,
- (३) साझेदारले बुझाएका पूँजीको दामासाही र
- (४) शेष बाँकी सम्पत्ति साझेदारहरुको भाग बमोजिम ।
५२. सम्पत्ति भाग नलाग्ने: साझेदारका बीचमा कबुलियत भएको भएपनि फर्मको ऋण र दायित्व चुक्ता नगरी साझेदारी विच सम्पत्ति बण्डा गर्न हुँदैन।
५३. सम्बन्धित निकायले लिक्विडिटर नियुक्ती गर्न सक्ने: (१) साझेदारी फर्मको हिसाब किताव सम्बन्धमा साझेदारहरु बीच विवाद परेमा सो

व्यहोरा उल्लेख गरी कुनै साझेदारले निवेदन दिएमा सम्बन्धित निकायले त्यस्तो फर्मको हिसाव जाँच गर्न लेखा परीक्षक नियुक्त गर्न सक्नेछ।

(२) लेखा परीक्षकले पेश गरेको हिसाव किताब वा प्रतिवेदनबाट साझेदारी विघटन गर्नु पर्ने देखिए सम्बन्धित निकायले प्रचलित कानून बमोजिम लिक्वीडेटर नियुक्त गर्न सक्नेछ।

(३) दफा ४३ वा यस दफा बमोजिम नियुक्त लिक्वीडेटरले आफ्नो कार्य सम्पादन गर्दा प्रचलित कानून बमोजिम प्राइभेट कम्पनी दामासाहीमा परेका वखत लिक्वीडेटरले कम्पनी खारेज गर्दा प्रयोग गर्न सक्ने अधिकार प्रयोग गर्न सक्नेछ।

(४) उपदफा (१) र (२) बमोजिम नियुक्त लेखा परीक्षक र लिक्वीडेटर सम्बन्धित निकाय प्रति उत्तरदायी हुनु पर्नेछ।

५४. **साझेदारहरु बीचको विवाद:** (१) दफा ४१ मा उल्लेख भएको अवस्थामा बाहेक साझेदारहरु बीच साझेदारीका सम्बन्धमा कुनै विवाद उत्पन्न भई सम्बन्धित निकायमा उजुरी परेमा त्यस्तो निकायले विवाद समाधान गर्न तोकिए बमोजिमको कार्यविधि पूरा गरी आवश्यक आदेश गर्न सक्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम सम्बन्धित निकायले दिएको आदेशमा चित्त नबुझेमा पैतीस दिन भित्र प्रचलित कानून बमोजिम अदालतमा पुनरावेदन गर्न सकिनेछ।

परिच्छेद- ७

विविध

५५. **जरिवाना:** कसैले देहायको कुनै काम गरे वा गराएमा सम्बन्धित निकायले देहाय बमोजिमको जरिवाना गर्ने आदेश दिन सक्नेछ:

(क) दफा ६ विपरितको कुनै काम गरे वा गराएमा प्रत्येक साझेदारलाई पाँचहजार देखी दश हजार रुपैयाँसम्म,

- (ख) दफा ७ विपरितको कुनै काम गरे वा गराएमा प्रत्येक साझेदारलाई दश हजारदेखि बीस हजार रुपैयाँसम्म,
- (ग) दफा १२ विपरितको कुनै काम गरे वा गराएमा प्रत्येक साझेदारलाई पन्ध्र हजार देखि पच्चीस हजार रुपैयाँ सम्म,
- (घ) दफा १४ विपरितको कुनै काम गरे वा गराएमा प्रत्येक साझेदारलाई पच्चीस हजार रुपैयाँसम्म,
- (ङ) दफा २८ को पालना नगरेमा एक लाख रुपैयाँसम्म,
- (छ) दफा ५१ विपरित कुनै काम गरे वा गराएमा पचास हजार रुपैयाँसम्म।

५६. पुनरावेदन गर्न सक्ने यो ऐन बमोजिमको जरिवाना सम्बन्धित निकायबाट गरेकोमा चित्त नबुझनेले सो गरे भएको सूचना पाएका मितिले पैंतीस दिनभित्र सम्बन्धित अदालतमा पुनरावेदन गर्न सक्नेछ ।
५७. यो ऐन बमोजिम हुने: यो ऐनमा लेखिएको कुरामा सोही बमोजिम र अरुमा प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।
५८. नियम बनाउने अधिकार: यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न प्रदेश सरकारले नियमहरू बनाउन सक्नेछ ।
५९. बचाउ: यो ऐन बन्नु पूर्व भए गरेका काम यसै ऐन अनुसार भए गरेको मानिने छ।

सभाबाट पारित मिति: २०७६/०३/१३

प्रमाणीकरण मिति: २०७६/०६/०१

प्रदेश नं. ५, सूचना तथा संचार प्रविधिप्रतिष्ठानको स्थापना तथा संचालन

सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक

प्रस्तावना:- सूचना तथा संचार प्रविधिका क्षेत्रमा विकास भएका नवीनतम प्रविधिलाई प्रदेशको हित अनुकूल प्रयोग गरी प्रदेशलाई सूचना तथा संचार प्रविधिका क्षेत्रमा सवल र सक्षम बनाउन तथा यस क्षेत्रमा सक्षम जनशक्तिको विकास गर्न एक सूचना तथा संचार प्रविधि प्रतिष्ठानको स्थापना गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

प्रदेश नं. ५ को प्रदेश सभाले यो ऐन बनाएको छ ।

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:-** (१) यस ऐनको नाम "सूचना तथा संचार प्रविधि प्रतिष्ठान ऐन, २०७६" रहेको छ ।

(२) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुने छ ।

२. **परिभाषा:-** विषय वा प्रसंगले अन्यथा अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,-

(क) "अध्यक्ष" भन्नाले परिषद्को अध्यक्ष सम्झनुपर्छ ।

(ख) "सह-अध्यक्ष" भन्नाले परिषद्को सह अध्यक्ष सम्झनु पर्छ ।

(ग) "कार्यकारी निर्देशक" भन्नाले प्रतिष्ठानको कार्यकारी प्रमुख भई काम गर्ने व्यक्तिलाई सम्झनु पर्छ ।

(घ) "तोकिएको वा तोकिए बमोजिम" भन्नाले यस ऐन बमोजिम बनेको नियममा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्झनु पर्छ ।

(ङ) "प्रतिष्ठान" भन्नाले दफा ३ बमोजिम स्थापना भएको सूचना तथा संचार प्रविधि प्रतिष्ठान सम्झनु पर्छ ।

(च) "परिषद्" भन्नाले दफा ६ बमोजिम गठित परिषद् सम्झनु पर्छ ।

- (छ) "सूचना तथा संचार प्रविधि" भन्नाले विद्युतीय प्रणालीको माध्यमद्वारा सूचना श्रृजना गर्ने, उत्पादन गर्ने, संकलन गर्ने, सम्प्रेषण गर्ने, प्रशोधन गर्ने वा प्रसारण गर्ने काम सम्झनु पर्छ ।
३. प्रतिष्ठानको स्थापना:- (१) प्रदेशको सूचना तथा संचार प्रविधिको विकास तथा विस्तारका लागि एक सूचना तथा संचार प्रविधि प्रतिष्ठानको स्थापना गरिनेछ ।
- (२) प्रतिष्ठानको कार्यालय प्रदेश राजधानी रहेको स्थानमा रहनेछ ।
४. प्रतिष्ठान संगठित संस्था हुने:- (१) प्रतिष्ठान अविच्छिन्न उत्तराधिकारवाला एक स्वशासित संगठित संस्था हुनेछ ।
- (२) प्रतिष्ठानको काम कारवाहीका लागि एउटा छुट्टै छाप हुनेछ ।
- (३) प्रतिष्ठानले व्यक्तिसरह चल अचल सम्पत्ति प्राप्त गर्न, उपभोग गर्न, बेचबिखन गर्न वा अन्य किसिमले सम्पत्तिको व्यवस्थापन गर्न सक्नेछ ।
- (४) प्रतिष्ठानले व्यक्तिसरह आफ्नो नामबाट नालिस उजूर गर्न र प्रतिष्ठान उपर पनि सोही नामबाट नालिस उजुर लाग्न सक्नेछ ।
५. प्रतिष्ठानको उद्देश्य:- प्रतिष्ठानको उद्देश्य देहाय बमोजिम हुनेछः
- (क) प्रदेशमा सूचना तथा संचार प्रविधिको पहुँच बढाउने र विस्तार गर्ने,
- (ख) सूचना तथा संचार प्रविधिको क्षेत्रमा रोजगारी सिर्जना गरी ज्ञानमा आधारित समाज निर्माण गर्ने,

- (ग) सूचना तथा संचार प्रविधि सम्बन्धी उद्योगको स्थापना र विकास मार्फत प्रदेशको समृद्धिमा योगदान पुऱ्याउने,
- (घ) प्रदेश सरकारको काम कारवाहीलाई विद्युतीय सुशासनका माध्यमबाट छिटो, छरितो, पारदर्शी र प्रभावकारी बनाउने,
- (ङ) सरकारी, सामुदायिक र निजी क्षेत्रका व्यवसायी र नागरिक बीचको कारोबार र सम्बन्धलाई विद्युतीय प्रविधि मार्फत भरपर्दो र प्रभावकारी बनाउने ।

६. परिषद्को गठन:- (१) प्रतिष्ठानको सर्वोच्च निकायको रूपमा देहायबमोजिमको पदाधिकारी र सदस्य रहेको एक परिषद् रहनेछ ।

- (क) मुख्यमन्त्री - अध्यक्ष
- (ख) मन्त्री, आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय- सह-अध्यक्ष
- (ग) प्रमुख सचिव - सदस्य
- (घ) प्रदेश योजना आयोग सदस्य (सूचना प्रविधि हेर्ने) - सदस्य
- (ङ) सचिव, मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रीपरिषद्को कार्यालय - सदस्य
- (च) सचिव, आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय - सदस्य
- (छ) सचिव, आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय - सदस्य
- (ज) सचिव, भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय - सदस्य
- (झ) सचिव, सामाजिक विकास मन्त्रालय - सदस्य
- (ञ) सचिव, उद्योग पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय-सदस्य
- (ट) सचिव, भूमी व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय- सदस्य
- (ठ) सूचना तथा संचार प्रविधिसम्बन्धी निजी क्षेत्रका एक महिला सहित विषय विज्ञ २ जना - सदस्य
- (ड) प्रतिष्ठानको कार्यकारी निर्देशक - सदस्य सचिव

(२) दफा ६ को उपदफा १ को खण्ड (ठ) बमोजिमका सदस्यहरूको नियुक्ति प्रदेश सरकारले गर्नेछ ।

(३) दफा ६ को उपदफा (१) को खण्ड (ठ) बमोजिम नियुक्त सदस्यको पदावधि चार वर्षको हुनेछ र निजहरूको पुनः नियुक्ति हुन सक्नेछ ।

७. परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकार:- परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछ ।

- (क) सूचना तथा संचार प्रविधि सम्बन्धी गुरुयोजना तर्जुमा गर्न, पुनरावलोकन गर्न, परिमार्जन तथा कार्यान्वयन गर्न प्रदेश सरकारलाई आवश्यक सिफारिस गर्ने,
- (ख) सूचना तथा संचार प्रविधिसम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रम तयार गर्न र सोको कार्यान्वयनका लागि प्रदेश सरकारलाई सहयोग गर्ने,
- (ग) प्रदेश सरकारका सूचना प्रविधि सम्बन्धी कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन सम्बन्धमा आवश्यक निर्देशन दिने तथा अनुगमन गर्ने, गराउने,
- (घ) सूचना तथा संचार प्रविधि सम्बन्धमा आवश्यक अध्ययन, अनुसन्धान गराउने,
- (ङ) स्थानीय तहसम्म सूचना तथा संचार प्रविधि पुऱ्याउन आवश्यक कार्य गर्ने,
- (च) सूचना तथा संचार प्रविधिको क्षेत्रमा कार्यरत राष्ट्रिय तथा अन्तरराष्ट्रिय संघ संस्थासंग समन्वय गर्ने,

- (छ) सूचना तथा संचार प्रविधिमा लगानी प्रवर्द्धन गर्न आवश्यक नीतिगत व्यवस्थाका लागि प्रदेश सरकार समक्ष सिफारिस गर्ने,
- (ज) सूचना तथा संचार क्षेत्रमा अध्ययन अनुसन्धानका लागि भौतिक पूर्वाधार सहितका शिक्षण संस्था स्थापना गर्ने, गराउने सम्बन्धमा प्रदेश सरकारलाई सुझाव दिने,
- (झ) प्रदेशमा इनोभेसन सेन्टर, टेक्नोलोजी पार्क, डाटा सेन्टर आदि स्थापना र व्यवस्थापन गर्न प्रदेश सरकारलाई सिफारिस गर्ने ।
- (ञ) प्रतिष्ठानको व्यवस्थापन तथा कार्यकारी समिति र कार्यकारी निर्देशकलाई आवश्यक निर्देशन दिने ।

८. परिषद्को बैठक र निर्णय:- (१) परिषद्को बैठक वर्षमा कम्तीमा तीन पटक बस्नेछ । तर, एउटा बैठक र अर्को बैठक बस्ने अवधि चार महिनाभन्दा बढी हुनेछैन ।

(२) बैठकको अध्यक्षता परिषद्को अध्यक्षले गर्नेछ र निजको अनुपस्थितिमा बैठकको अध्यक्षता सह-अध्यक्षले गर्नेछ ।

(३) बैठकको गणपूरक संख्या परिषद्को कूल सदस्य संख्याको एकाउन्न प्रतिशत हुनेछ ।

(४) परिषद्को बैठकमा बहुमतको राय मान्य हुनेछ तर मत बराबर भएमा अध्यक्षको मत निर्णायक हुनेछ ।

(५) बैठकको निर्णय सदस्य सचिवले प्रमाणित गर्नेछ ।

(६) बैठकको अन्य कार्यविधि परिषद् आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

९. कार्यकारी समिति:- प्रतिष्ठानको नियमित प्रशासनिक काम, कारवाही र व्यवस्थापन सम्बन्धमा काम गर्न देहाय बमोजिमको कार्यकारी समिति रहनेछ ।

(क) प्रतिष्ठानको कार्यकारी निर्देशक - संयोजक

(ख) उप-सचिव, मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रीपरिषद्को कार्यालय-सदस्य

(ग) उप-सचिव, आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय-सदस्य

(घ) उप-सचिव, आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय - सदस्य

(ङ) प्रतिष्ठानको प्रशासन शाखा प्रमुख - सदस्य सचिव

१०. कार्यकारी समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार:- कार्यकारी समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछ

(क) प्रतिष्ठानको दैनिक प्रशासन संचालनसम्बन्धी कार्यविधि निर्धारण गर्ने,

(ख) परिषद्का निर्णय कार्यान्वयन गर्ने, गराउने,

(ग) राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्था तथा सरोकारवालासँग समन्वय गर्ने, गराउने,

(घ) प्रतिष्ठानका लागि आवश्यक पर्ने कर्मचारीको दरबन्दी निर्धारण गरी स्वीकृतीका लागि प्रदेश सरकार समक्ष पेश गर्ने,

(ङ) प्रदेश सरकारका सूचना तथा संचार प्रविधिको क्षेत्रका योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्न समन्वय गर्ने,

(च) प्रदेश सरकारका सूचना तथा संचार प्रविधिसँग सम्बन्धित नीति नियम निर्माणमा सहयोग गर्ने,

(छ) सूचना तथा संचार प्रविधिसँग सम्बन्धित तोकिएका अन्य काम गर्ने ।

११. कार्यकारी निर्देशक:- (१) प्रतिष्ठानको प्रमुख प्रशासकीय पदाधिकारीको रूपमा प्रदेश सरकारले कार्यकारी निर्देशकको नियुक्ति गर्नेछ । निजको पदावधि ५ वर्षको हुनेछ र निजको पुनः नियुक्ति हुन सक्नेछ ।

(२) देहायको योग्यता पुगेको नेपाली नागरिक कार्यकारी निर्देशकको पदमा नियुक्त हुनसक्नेछः

(क) व्यवस्थापन वा सूचना प्रविधि सम्बन्धी विषयमा स्नातकोत्तर गरी सूचना प्रविधिको क्षेत्रमा कम्तीमा पाँच वर्ष कार्य गरेको अनुभव भएको,

(ख) ३५ वर्ष उमेर पूरा भएको,

(ग) उच्च नैतिक चरित्र भएको,

(घ) मानसिक अपाङ्गताको कारण काम गर्न असक्षम नभएको,

(ङ) नैतिक पतन हुने फौजदारी अभियोगमा अदालतबाट दोषि प्रमाणित नभएको,

(च) साहुको दामासहीमा नपरेको ।

(३) देहायको अवस्थामा कार्यकारी निर्देशकको पद रिक्त हुनेछ ।

(क) निजले दिएको राजीनामा प्रदेश सरकारबाट स्वीकृत भएमा,

(ख) निजको मृत्यु भएमा,

(ग) पदीय दायित्व वहन गर्न नसकेको भनी प्रदेश सरकारले बर्खास्त गरेमा,

(घ) निजको कार्यकाल समाप्त भएमा ।

(४) उपदफा (३) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कार्यकारी निर्देशकलाई बर्खास्त गर्नु अघि निजलाई सुनुवाईको उचित मौका दिइनेछ ।

१२. कार्यकारी निर्देशकको काम, कर्तव्य र अधिकार:- प्रतिष्ठानका कार्यकारी निर्देशकको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछ:

(क) प्रतिष्ठानको प्रशासनिक प्रमुखको रूपमा रही दैनिक कार्य संचालन गर्ने ।

(ख) प्रतिष्ठानको प्रशासकीय काम, कारबाहीलाई व्यवस्थित गर्ने, गराउने ।

(ग) अध्यक्ष वा सह-अध्यक्षको निर्देशनमा परिषद्को बैठक बोलाउने र संचालन गर्ने ।

(घ) परिषद्को सदस्य सचिवको हैसियतमा परिषद्ले तोकेको अन्य कार्य गर्ने ।

(ङ) कार्यकारी समितिको बैठक बोलाउने र बैठकको निर्णय सम्पादन गर्ने गराउने ।

(च) परिषद्का निर्णय तथा निर्देशनहरूको कार्यान्वयन गर्ने, गराउने ।

(छ) प्रतिष्ठानका उद्देश्यहरू हासिल गर्न आवश्यक नीति, योजना तथा कार्यक्रमहरू मस्यौदा गर्ने र परिषद्को स्वीकृति पछि सोको कार्यान्वयन गर्ने, गराउने ।

१३. प्रतिष्ठानको कर्मचारी सम्बन्धी व्यवस्था:- (१) प्रतिष्ठानले आवश्यक पर्ने प्राविधिक तथा प्रशासनिक कर्मचारीहरूको आवश्यक दरबन्दी स्वीकृतिका लागि प्रदेश सरकारमा सिफारिस गर्न सक्नेछ ।

(२) प्रतिष्ठानलाई आवश्यक पर्ने प्रशासनिक कर्मचारी प्रदेश सरकारले व्यवस्था गर्नेछ ।

(३) प्रतिष्ठानले प्रदेश सरकारको स्वीकृत पद र संख्यामा आवश्यकता अनुसार सूचना प्रविधिसंग सम्बन्धित प्राविधिक कर्मचारीहरूको नियुक्ति गर्न तथा विशेषज्ञहरूको सेवा लिन सक्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिमका विशेषज्ञहरूको सेवा लिँदा प्रतिष्ठानले नियम अनुसारको पारिश्रमिक सुविधा र भत्ताको व्यवस्था गर्नेछ ।

१४. प्रतिष्ठानको कोष:- (१) प्रतिष्ठानको एक छुट्टै कोष हुनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको कोषमा देहायबमोजिमको रकम रहनेछ:

(क) प्रदेश सरकारबाट प्राप्त रकम,

(ख) कुनै अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्था वा सरकारबाट प्राप्त रकम,

(ग) कुनै स्थानीय तहबाट प्राप्त रकम,

(घ) कुनै संघ संस्था वा निजी क्षेत्रबाट प्राप्त रकम र,

(ङ) अन्य कुनै श्रोतबाट प्राप्त रकम ।

(३) प्रतिष्ठानको सबै खर्च उपदफा (१) बमोजिमको कोषबाट व्यहोरिनेछ ।

(४) प्रतिष्ठानलाई प्राप्त सबै रकम प्रतिष्ठानको नाममा कुनै बैंकमा खाता खोली जम्मा गरिनेछ ।

- (५) प्रतिष्ठानको कोषको संचालन प्रचलित कानूनमा तोकिए बमोजिम हुनेछ ।
१५. पारिश्रमिक र सुविधा:- (१) कार्यकारी निर्देशकको पारिश्रमिक सेवा सुविधा प्रदेश सरकारले तोके बमोजिम हुनेछ ।
(२) परिषद् तथा कार्यकारी समितिका पदाधिकारी र सदस्यले प्रचलित कानून बमोजिमको बैठकभत्ता पाउने छन् ।
१६. लेखा र लेखापरिक्षण:- (१) प्रतिष्ठानले आफ्नो आय व्ययको लेखा प्रचलित कानून बमोजिम राख्नुपर्नेछ ।
(२) प्रतिष्ठानको लेखापरिक्षण महालेखा परिक्षकको कार्यालयबाट हुनेछ ।
१७. प्रतिवेदन पेश गर्नुपर्ने:- प्रतिष्ठानले आर्थिक वर्ष समाप्त भएको मितिले ३ महिनाभित्र आफ्नो वार्षिक प्रतिवेदन प्रदेश सरकार समक्ष पेश गर्नेछ ।
१८. प्रदेश सरकारले निर्देशन दिन सक्ने:- प्रदेश सरकारले प्रतिष्ठानलाई आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ ।
१९. नियम बनाउन सक्ने:- यस ऐनको कार्यान्वयनका लागि प्रदेश सरकारले आवश्यक नियमहरू बनाउन सक्नेछ ।
२०. विनियम बनाउन सक्ने:- (१) यस ऐन र अन्तर्गत बनेको नियमको प्रतिकूल नहुने गरी प्रतिष्ठानले आवश्यक विनियम बनाउन सक्नेछ ।
(२) उपदफा (१) बमोजिमको विनियम प्रदेश सरकारबाट स्वीकृत भएपछि लागू हुनेछ ।
२१. आचारसंहिता बनाई लागू गर्नसक्ने:- प्रतिष्ठानले पदाधिकारी र कर्मचारीहरूको काम कारवाहीका सम्बन्धमा आवश्यक आचारसंहिता बनाई लागू गर्न सक्नेछ ।

२२. अधिकार प्रत्यायोजनः- यस ऐनको कार्यान्वयनका लागि प्रतिष्ठानले अध्यक्ष, सह-अध्यक्ष, कार्यकारी निर्देशक वा प्रतिष्ठानको कुनै कर्मचारीलाई अधिकार प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।
२३. प्रदेश सरकारसँग सम्पर्क राख्ने:- प्रतिष्ठानले प्रदेश सरकारसँग सम्पर्क राख्दा आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय मार्फत राख्नुपर्नेछ ।
२४. शपथ ग्रहणः- दफा (६) को उपदफा (१) को खण्ड (ठ) र (ड) बमोजिम नियुक्त पदाधिकारी तथा कार्यकारी निर्देशकले आफ्नो कार्यभार सम्हाल्नु अघि अध्यक्ष समक्ष अनुसूचीमा तोकिए बमोजिमको शपथ लिनुपर्नेछ ।
२५. सहयोग गर्नुपर्ने:- प्रदेश सरकार अन्तर्गतका सरकारी निकायले प्रतिष्ठानलाई आवश्यक सहयोग गर्नुपर्नेछ ।

अनुसूची

(दफा २४ सँग सम्बन्धित)

शपथ

म.....ईश्वर/जनताको नाममा सत्यनिष्ठापूर्वक के प्रतिज्ञा गर्दछु भने सूचना तथा संचार प्रविधि प्रतिष्ठानको.....पदको कामकाज प्रचलित कानूनको अधिनमा रहि कसैको डर नमानी, पक्षपात नगरी, कसैप्रति पूर्वाग्रहको भावना नराखी ईमानन्दारीका साथ गर्नेछु । आफ्नो पदीय हैसियतबाट प्राप्त कर्तव्यको पालना गर्ने सिलसिलामा आफुलाई जानकारी हुन आएको कुरा म पदमा बहाल रहँदा वा नरहँदा समेत प्रचलित कानूनको पालना गर्दा बाहेक अरु अवस्थामा कुनै किसिमबाट पनि प्रकट गर्ने छैन ।

मिति:

नाम:

दस्तखत:

सभाबाट पारित मिति: २०७६/०४/०८

प्रमाणीकरण मिति: २०७६/०६/०१

प्रदेश नं. ५ अन्तर्गतका स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यको सुविधा सम्बन्धी ऐन, २०७५ लाई संशोधन गर्न बनेको विधेयक

प्रस्तावना: प्रदेश नं. ५ अन्तर्गतका स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यको सुविधा सम्बन्धी ऐन, २०७५ लाई संशोधन गर्न बाञ्छनीय भएकाले,

प्रदेश नं. ५ प्रदेशको प्रदेश सभाले यो ऐन बनाएको छ ।

१. संक्षिप्त नाम, प्रारम्भ र विस्तार: (१) यस ऐनको नाम "प्रदेश नं. ५ अन्तर्गतका स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यको सुविधा सम्बन्धी (दोस्रो संशोधन) ऐन, २०७५" रहेको छ ।
२. प्रदेश नं. ५ अन्तर्गतका स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यको सुविधा सम्बन्धी ऐन, २०७५ को दफा ८ मा संशोधन: प्रदेश नं. ५ अन्तर्गतका स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यको सुविधा सम्बन्धी ऐन, २०७५ को दफा ८ झिकिएको छ ।

सभाबाट पारित मिति: २०७६/०५/२२

प्रमाणीकरण मिति: २०७६/०६/०१

प्रदेश नं. ५ प्रदेश सभाका पदाधिकारी तथा सदस्यको पारिश्रमिक र सुविधा सम्बन्धी ऐन, २०७५ लाई संशोधन गर्न बनेको विधेयक

प्रस्तावना: प्रदेश नं. ५ प्रदेश सभाका पदाधिकारी तथा सदस्यको पारिश्रमिक र सुविधा सम्बन्धी ऐन, २०७५ लाई संशोधन गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

प्रदेश नं. ५ प्रदेशको प्रदेश सभाले यो ऐन बनाएको छ ।

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :** (१) यस ऐनको नाम "प्रदेश नं. ५ प्रदेश सभाका पदाधिकारी तथा सदस्यको पारिश्रमिक र सुविधा सम्बन्धी थम संशोधन) ऐन, २०७५" रहेको छ ।

(२) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. **प्रदेश नं. ५ प्रदेश सभाका पदाधिकारी तथा सदस्यको पारिश्रमिक र सुविधा सम्बन्धी ऐन, २०७५ (यस पछि मूल ऐन भनिएको) को दफा २ मा संशोधन:** मूल ऐनको दफा २ को,-

(१) खण्ड (क) मा विपक्षी दलको प्रमुख सचेतक पछि "दलको नेता" र सत्ता पक्षको सचेतक पछि "विपक्षी दलको सचेतक" भन्ने शब्दहरू थपिएका छन् ।

(२) खण्ड (ज) को अन्तमा पूर्णविराम अघि "र सो शब्दले विशेष समितिको संयोजकलाई समेत जनाउँछ" भन्ने वाक्यांश थपिएको छ ।

(३) खण्ड (ठ) पछि देहायको खण्ड (ड), (ढ) र (ण) थपिएको छ:-

(ड) "दलको नेता" भन्नाले प्रदेश सभामा कम्तिमा ५ जना सदस्य संख्या रहेको दलको नेता सम्झनु पर्छ ।

(ढ) "विपक्षी दलको सचेतक" भन्नाले विपक्षी दलको नेताले विपक्षी दलको सचेतक भई काम गर्न तोकेको सदस्य सम्झनु पर्छ ।

(ण) "दलको प्रमुख सचेतक" भन्नाले दलको नेताले सो दलको प्रमुख सचेतक भई काम गर्न तोकेको सदस्य सम्झनु पर्छ ।

३. मूल ऐनको दफा ५ मा संशोधन: मूल ऐनको दफा ५ को,-

(१) उपदफा (५) मा देहायको प्रतिबन्धात्मक वाक्यांश थपिएको छ:- "तर प्रदेश सभा अवस्थित जिल्लामा घर हुने पदाधिकारी तथा सदस्यहरूलाई आवास सुविधाको सट्टा घर मर्मत खर्चको रूपमा अनुसूची-१ मा उल्लेखित आवास सुविधाको आधा रकम मासिक रूपमा उपलब्ध गराइनेछ ।"

४. मूल ऐनको दफा १० मा संशोधन: मूल ऐनको दफा १० को भ्रमण गर्दा भन्ने शब्द पछि "मृत्यु भएमा" भन्ने शब्दहरू थपिएका छन् ।

५. मूल ऐनको दफा ११ मा संशोधन: मूल ऐनको दफा ११ को सट्टा देहायको दफा ११ राखिएको छ:-

उपचार सुविधा: (१) पदाधिकारी र सदस्यलाई उपचार सुविधा उपलब्ध गराउनका निम्ति सचिवालयको नाममा एउटा उपचार कोष रहने छ ।

(२) सो कोषमा प्रदेश सरकारले आवश्यक रकमको व्यवस्था गर्ने छ ।

(३) सो कोष संचालन गर्न आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय र आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयको सहमति लिई प्रचलित कानून बमोजिम सचिवालयले कार्यविधि बनाई लागु गर्नेछ ।

(४) उपदफा (१) बमोजिम स्थापना भएको कोषबाट उपदफा (३) बमोजिमको कार्यविधि अनुसार सचिवालयले पदाधिकारी तथा सदस्यहरूलाई उपचार खर्च उपलब्ध गराउने छ ।

(५) प्रदेश सभा सचिवालयले कोषबाट खर्च भएको रकमको शोधभर्ना आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयबाट माग गर्ने छ ।

६. मूल ऐनको दफा १३ मा संशोधन : मूल ऐनको दफा १३ मा,–

(१) "पहिलो" भन्ने शब्दको सट्टा "प्रत्येक" भन्ने शब्द राखिएको छ ।

(२) "अधिवेशनमा आउँदा" भन्ने शब्दहरू पछि "र जाँदा" भन्ने शब्दहरू राखिएका छन् ।

सभाबाट पारित मिति: २०७६/०६/०२

प्रमाणीकरण मिति: २०७६/०६/०५